

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार”

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर संचलित

दत्ताजीराव कदम आर्ट्स, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, इचलकरंजी

विवेक वार्षिक

२०२१-२०२२

अंक ५८ वा

- संपादक मंडळ -

प्राचार्य डॉ. अनिल पाटील

अध्यक्ष

डॉ. सुनिता ज. वेल्हाळ

प्रमुख संपादक

- विभागीय संपादक -

वरिष्ठ विभाग

प्रा. (डॉ.) एकनाथ आळवेकर

मराठी विभाग

डॉ. सुनिल बेंद्रे

हिंदी विभाग

डॉ. डी. जी. घोडके

इंग्रजी व जाहिरात विभाग

डॉ. एन. एच. शेख

विज्ञान विभाग

डॉ. डी. सी. कांबळे

फोटो, स्केचेस

डॉ. व्ही. बी. शिंदे

जाहिरात विभाग

* टीप : सर्व विभागीय संपादकांनी आपल्या विभागातील लेखनाची निवड, संपादन आणि मुद्रितशोधन केले आहे. *

या अंकातील लेखांत व्यक्त झालेल्या मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

हरे राम, हरे राम, राम राम हरे हरे ।
हरे कृष्ण, हरे कृष्ण, कृष्ण कृष्ण हरे हरे ॥
राम कृष्ण रहीम ख्रिस्त
बुद्ध इरतृष्ट
महावीर मानवसंत मानव्याचे दीपस्तंभ
लीन दीन होऊन त्यांचे
वंदुया चरण।
सत्य, शील, प्रामाणिकता,
त्याग, पिळवणुकीस आळा,
मानव्याचे अधिष्ठान
ईशतत्त्व दर्शन।
यांचे ज्ञान नि विज्ञान हाच सुसंस्कार ।
विवेकाच्या आनंदाचा लाभ शिक्षणात ॥
हरे राम, हरे राम, राम राम हरे हरे ।
हरे कृष्ण, हरे कृष्ण, कृष्ण कृष्ण हरे हरे ॥

- पूज्य बापूजी साळुंखे

अद्ये नय सुपथा राये अस्मान्
विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो
भूयिष्ठां ते नमः उक्तिम् विधेम ॥
ॐ शांतिः शांतिः शांतिः

- ईशावास्योपनिषद्

मुखपृष्ठाविषयी -

दि प्रेस रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स अँड नियम क्र. ८
फॉर्म क्र. ४ अन्वये आवश्यक माहिती

प्रकाशन स्थळ	- दत्ताजीराव कदम आर्टस्, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, इचलकरंजी
प्रकाशन काल	- वार्षिक
मुद्रक	- सप्तक प्रिंटिंग सर्व्हिसेस
राष्ट्रीयत्व	- भारतीय
पत्ता	- २०३, ओमेगा टॉवर्स, राजारामपुरी ९ वी गल्ली, मेन रोड, कोल्हापूर. दूरध्वनी : ०२३१-२५२२८२८
प्रकाशकाचे नाव	- डॉ. अनिल पाटील प्राचार्य
राष्ट्रीयत्व	- भारतीय
पत्ता	- दत्ताजीराव कदम आर्टस्, सायन्स अँड कॉमर्स, कॉलेज, इचलकरंजी, जि. कोल्हापूर. - ४१६ ११५ फोन (०२३०) २४२०४१२
संपादकाचे नाव	- डॉ. सुनिता ज. वेल्हाळ
राष्ट्रीयत्व	- भारतीय
पत्ता	- दत्ताजीराव कदम आर्टस्, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, इचलकरंजी - ४१६ ११५

मी, प्राचार्य डॉ. अनिल पाटील, नियतकालिकाचा
प्रकाशक या नात्याने जाहीर करतो की, वरील माहिती
माझ्या माहितीप्रमाणे खरी आहे.

ठिकाण - इचलकरंजी.

डॉ. अनिल पाटील, प्राचार्य
प्रकाशकाची स्वाक्षरी

॥ ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार ॥

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

— शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे —

संकल्पक, संस्थापक श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर

जन्म : ९ जून १९१९

महानिर्वाण : ८ ऑगस्ट १९८७

संस्थामाता

दत्ताजीराव कदम आर्ट्स, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, इचलकरंजी

जन्म : ४ सप्टेंबर १९२७

महानिर्वाण : २२ ऑक्टोबर २०१३

सहकारमहर्षी स्व. दत्ताजीराव कदम

माजी ख़ासदार, इचलकरंजी

जन्म : २१ जानेवारी १९१९

महानिर्वाण : १९ नोव्हेंबर १९७९

अध्यक्ष

डा. छछर छछर (प) छछर

माजी महसूल, मदत आणि पुनर्वसन, सार्वजनिक बांधकाम मंत्री, महाराष्ट्र राज्य

कार्याध्यक्ष

मा. जगन्नाथ रंगनाथ आवटे
(वकील)

उपाध्यक्ष

मा. लालासाहेब भानुदास यादव

उपाध्यक्ष

मा. नामदेवराव विठ्ठल कांबळे

संस्थेचे कार्याध्यक्ष

डॉ. प्रदीप कुमार बी. पाटील

सचिव

डॉ. प्रदीप बी. पाटील, सचिव

सहसचिव-अर्थ

डॉ. अनुराग बी. पाटील

सहसचिव - प्रशासन

डॉ. प्रदीप बी. पाटील, सचिव

डा. प्रा. (प्रा.) वि. वि. वि.

कुलगुरु, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डा. प्रा. (प्रा.) वि. वि. वि.

प्र-कुलगुरु, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

कुशल नेतृत्व...

प्राचार्य डॉ. अनिल पाटील (१ जून २०२२ पासून)

प्रभारी प्राचार्य प्रा. (डॉ.) विठ्ठल ठेकळे (३१ मे २०२२ पर्यंत)

संपादक मंडळ

प्रमुख संपादक
डॉ. सुनिता ज. वेल्हाळ

प्रा. (डॉ.) एकनाथ आळवेकर

डॉ. डी. जी. घोडके

डॉ. एस. बी. बेंद्रे

डॉ. डी. सी. कांबळे

डॉ. व्ही. बी. शिंदे

डॉ. एन. एच. शेख

महाविद्यालय विकास समिती

मा. आ. प्रकाशराव आवाडे

मा. सुरेशराव हाळवणकर

मा. अशोकराव जांभळे

मा. सुनिल पाटील

डॉ. व्ही. व्ही. गानबावले

डॉ. डी. सी. कांबळे

डॉ. सुनिता ज. वेल्हाळ

प्रा. डी. ए. यादव

डॉ. एस. टी. इंगळे

श्री. जे. एस. करके

राष्ट्रीय सेवा योजना

संविधान दिन

विशेष श्रमसंस्कार शिबिर उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करताना सचिव मा. प्राचार्य सौ. शुभांगी गावडे

आपत्ती व्यवस्थापनमध्ये एन्.एस्.एस्. स्वयंसेवकाची भूमिका या विषयावर कार्यशाळा

रुई ग्रामस्वच्छता अभियान

चला पंचगंगा वाचवूया अभियान

वृक्षारोपण

कोवीड लसीकरण शिबिर

विशेष श्रमसंस्कार शिबिर सांगता समारंभ, रुई

राष्ट्रीय छात्रसेना

प्रा. मेजर एम. जे. वीरकर

दर्शन जाधव (एस.यू.ओ.)

कु. साक्षी पाटील (सी.क्यू.एम.एस.)

कु. सुप्रिया उल्ले (एस.आर.जी.टी.)

प्र. प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. ढेकळे यांच्यासोबत
राष्ट्रीय छात्र सेनेचे विद्यार्थी

आपत्ती व्यवस्थापन या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा

वृक्षारोपण

प्रद्युम्न पट्टेकर यांची आर्मी भरती झालेबद्दल
मा. अभयकुमार सालुंखे यांच्या हस्ते सत्कार

छात्रसेना भरती प्रक्रिया

पन्हाळा सांस्कृतिक कार्यक्रम

प्राचार्यांचे मनोगत...!

दत्ताजीराव कदम आर्ट्स सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज या महाविद्यालयाचा ५८वा 'विवेक' अंक प्रकाशित करताना मला अत्यंत आनंद होत आहे. श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेच्या धोरणानुसार संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे यांच्या मार्गदर्शनानुसार व संस्थेच्या सचिवा प्राचार्या सौ. शुभांगी मु. गावडे यांच्या निर्देशानुसार मी महाविद्यालयात १ जून २०२२ रोजी प्राचार्य म्हणून कजू झालो. महाविद्यालयातील आतापर्यंतचे प्रगतीपथावरील असलेले कामकाज मी समर्थपणे पुढे नेण्याचा प्रयत्न करेन यासाठी मला महाविद्यालयातील प्राध्यापक व प्रशासकीय सेवक वर्ग यांचे सहकार्य निश्चितच लाभेल अशी अपेक्षा आहे. शैक्षणिक वर्ष २०२१-२०२२ मध्ये कोव्हीडच्या अत्यंत बिकट अशा पार्श्वभूमीतून बाहेर पडल्यानंतर महाविद्यालयाचे कामकाज प्रत्येक घटकासाठी आढावात्मक होते.

सध्या महाविद्यालयातील विद्यापीठाचे इतर शैक्षणिक कामकाज ऑफलाईन पद्धतीने सुरू आहे. यामध्ये पहिल्या सत्रातील विद्यापीठाच्या परीक्षा ऑनलाईन प्रणालीद्वारे घेण्यात आल्या आणि दुसऱ्या सत्राच्या परीक्षा ऑफलाईन पद्धतीने घेण्यात येत आहेत. ही सर्व अंतर्गत व विद्यापीठीय परीक्षेची कामे महाविद्यालयातील सहकाऱ्यांनी व्यवस्थितपणे पाहू पडली. अनेक प्राध्यापकांनी ऑफलाईन व ऑनलाईन वेबिनार, सेमिनार तसेच परिषदांमध्ये सहभाग घेऊन आपले संशोधनपत्र निबंध सादर केले व प्रकाशित केले. अग्रणी महाविद्यालयांतर्गत दहा विभागांनी वैशिष्टपूर्ण विविध विषयावर ऑनलाईन तसेच ऑफलाईन कार्यशाळा आयोजित केल्या. अनेक विभागांनी राष्ट्रीय स्तरावरील कार्यशाळांचे आयोजन केले. मराठी, इंग्रजी, हिंदी, इतिहास, रसायनशास्त्र, प्राणिशास्त्र, भौतिकशास्त्र, संगणकशास्त्र, या विभागातील विद्यार्थ्यांनी भिक्तीपत्रिका तसेच पोस्टर प्रदर्शनामध्ये सहभाग घेतला. महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींच्या संघाने केंद्र शासनाच्या एड्स विषयावरील प्रश्नमंजुषा स्पर्धेत दुसरा क्रमांक मिळवला. महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक विभागाने यावर्षी देदीप्यमान कामगिरी केली. त्यांनी विद्यापीठातील युवा महोत्सवांमध्ये नाट्य, अभिनय व कला या प्रकाशात फिरता चषक चॅम्पियनशिप प्राप्त केली तसेच पुष्पोत्तम कवंडक, कमल जाधव कवंडक, सी. एम. कवंडक, इचलकरंजी, रसवंती कवंडक अशी अनेक बक्षिसे प्राप्त केली.

मराठी, हिंदी, इंग्रजी विभागांमध्ये विविध साहित्य प्रकाशात लेखन करून विद्यार्थ्यांच्या लेखन कलागुणांना वाव देण्याचा प्रयत्न केला आहे. राष्ट्रीय सेवा योजना आणि राष्ट्रीय छात्र सेना विभागाने आपली व्यवस्थापन प्रशिक्षणांमध्ये सहभाग घेऊन विविध समाजोपयोगी उपक्रम राबवून सामाजिक योगदान दिले.

महाविद्यालयातील प्रा. डॉ. डी. ए. कुंभार यांनी रसायनशास्त्र या विषयात पीएच. डी. पदवी संपादन केली. मेजर विक्कस यांना शोटशी क्लब, इचलकरंजी यांचेकडून विशेष सेवा पुरस्कार तसेच डॉ. एस. टी. इंगळे यांना संत बोहिदास पुरस्कार प्राप्त झाला ही महाविद्यालयासाठी अभिमानास्पद गोष्ट आहे.

सन २०२१-२०२२ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाने गुणवत्ता वाढीचा आलेख उंचावत ठेवण्याचा प्रयत्न केला असून लवकरच महाविद्यालयाची नवीन वास्तू पूर्णत्वास येईल. महाविद्यालयाची प्रगती व गुणवत्ता वाढ ही शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे यांचे आशीर्वाद आणि संस्थेचे कार्याध्यक्ष प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे यांचे मार्गदर्शन व महाविद्यालयातील सर्व घटकांचे प्रामाणिक प्रयत्न यातून होत आहे. श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेतील कार्याध्यक्ष प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे, सचिवा प्राचार्या सौ. शुभांगी गावडे तसेच सहसचिव (प्रशासन) प्राचार्य डॉ. राजेंद्र शेजवळ व सहसचिव (अर्थ) श्री. सिताशम गवळी यांचे मार्गदर्शन सातत्याने मिळत असते. पुढील कार्यकाळात बेंगलोरस्थित नॅक समितीला सामोरे जाण्याचे आव्हान स्विकारून त्या दृष्टीने अधिक चांगले गुणांकन मिळवण्याचा प्रयत्न सर्व सहकाऱ्यांच्या मदतीने करू असे नमूद करून मी माझ्या मनोगतास विराम देतो.

डॉ. अनिल पाटील,
प्राचार्य

संपादकीय...!

महाविद्यालयाच्या 'विवेक' वार्षिक नियतकालिकाचा ५८ वा अंक आपल्या हाती देताना मनस्वी आनंद होत आहे. बेंगलोरस्थित नॅक समितीकडून 'अ' मानांकन प्राप्त महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढवण्याचे व गुणात्मक विकासाचे काम महाविद्यालयातील प्राचार्यांच्या नेतृत्वाखाली प्राध्यापक, शिक्षक-शिक्षकेतव्य कर्मचाऱ्या वर्ग, विद्यार्थी-विद्यार्थिनी यांचे कडून झाले आहे. २०२१-२२ शैक्षणिक वर्ष कोव्हीना महामारीच्या बिकट परिस्थितीनंतर ऑफलाईन पद्धतीने सुरू झालेले वर्ष असलेले प्रथम सत्राची परीक्षा सुद्धा ऑनलाईन पद्धतीने पात्र पाडावी लागली. ऑनलाईन शिक्षणामुळे प्रत्यक्ष उपस्थिती कमी झाल्याने विद्यार्थ्यांच्यामध्ये एक प्रकारची उदासिनता निर्माण झालेली होती. ती कमी करून त्यांच्यामध्ये कलागुण वाढीस लागण्यासाठी प्रयत्न करणे लागले. या प्रयत्नातून महाविद्यालयाचा हा वार्षिक अंक प्रकाशित

करण्यास चालना मिळाली.

महाविद्यालयाच्या 'विवेक' वार्षिक अंकासाठी विद्यार्थ्यांकडून मराठी, हिंदी, इंग्रजी आणि कलाकौशल्य या विभागातील साहित्य मागवण्यात आले. विद्यार्थ्यांनीही त्याला चांगला प्रतिसाद देत लेखन केले. त्यामुळे आजच्या या अंकात विद्यार्थ्यांनी ऑनलाईन शिक्षण पद्धती, देशातील लोकशाही आणि विकास, सामाजिक प्रश्न, थोड व्यक्तित्व, आणि आवडलेले उत्कृष्ट ग्रंथ याविषयी नाविन्यपूर्ण, चिंतनशील व संशोधनात्मक लेखन केले आहे. तसेच काव्य व कला यांचेही प्रकटीकरण यातून दिसून येईल. त्यामुळे हा अंक वाचकांना नक्की आवडेल अशी खात्री वाटते.

गतवर्षी कोव्हीनाच्या परिस्थितीमुळे कला व क्रीडा क्षेत्रांमध्ये फारशी कामगिरी विद्यार्थी करू शकले नव्हते परंतु त्याची उणीव त्यांनी या शैक्षणिक वर्षात भरून काढली. राष्ट्रीय सेवा योजना, राष्ट्रीय छात्रसेना यांचे उपक्रम व विविध स्पर्धातून त्यांनी मिळवलेले यश कौतुकास्पद आहे. त्यांनी केलेले सामाजिक योगदान प्रेक्षणादायी आहे. महाविद्यालयातील विविध समित्यांनी व सर्व विभागांनी ऑनलाईन तसेच ऑफलाईन पद्धतीने कार्यशाळा, व्याख्याने, चर्चासत्रे यांचे नियोजन करून ते उत्तमरित्या पात्र पाडले. शैक्षणिक पातळीवरही अनेक उपक्रम राबवले. कविअव एंडव्हान्समेंट स्कीम्स, कविअव ओरिएंटल कोर्सेस आयोजित करून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करण्याचा प्रयत्न केला.

२०२१-२०२२ या शैक्षणिक वर्षात कार्यरत प्रभावी प्राचार्य प्रा. डॉ. देवळे व्ही. एस. हे सेवानिवृत्त झाले. त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली सुरू केलेले 'विवेक' अंकाचे कामकाज नेटकेपणाने गतीने पुढे नेण्यासाठी प्राचार्य डॉ. अनिल पाटील यांचे सहकार्य लाभले. दोन्ही प्राचार्यांचे मी आभार मानते. श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे कार्याध्यक्ष प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे, सचिव प्राचार्य सौ शुभांगी गावडे यांचे मार्गदर्शन लाभले. त्याच बरोबर विभागीय संपादकांनी साहित्य संकलन, मुद्रित शोधन, जाहिरात संकलन या जबाबदाऱ्या वेळेत पात्र पडल्या त्यांचेही आभार! जाहिरातदार, हितचिंतक यांचे ऋण विसरता येत नाही त्यांनाही धन्यवाद. संप्रक प्रिंटिंग सर्व्हिसेस, कोल्हापूर यांनी सदरचा अंक दर्जेदार व वेळेत पूर्ण केल्याबद्दल मा. सौ. विजया पाटील व त्यांचे सहकारी यांचेही आभार!!!

डॉ. सुनिता वेल्हाळ,
प्रमुख संपादक

॥ ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार ॥

– शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर

संस्थेचे व्यवस्थापक मंडळ

मा. आमदार चंद्रकांत (दादा) बच्चू पाटील	अध्यक्ष	मा. सदाशिव कृष्णा कुंभार	सदस्य
मा. नामदेवराव विठ्ठलराव कांबळे	उपाध्यक्ष	मा. भाऊसाहेब नानासाहेब सांगळे	सदस्य
मा. लालासाहेब भानुदास यादव	उपाध्यक्ष	मा. शशिकांत यशवंत काटे	सदस्य
मा. प्राचार्य अभयकुमार गोविंदराव साळुंखे	कार्याध्यक्ष	मा. प्राचार्य डॉ. जयसिंग श्रीराम देशमुख	सदस्य
मा. जगन्नाथ रंगनाथ आवटे (वकील)	कार्याध्यक्ष	मा. श्रीराम शरदचंद्र साळुंखे	सदस्य
मा. प्राचार्या सौ. शुभांगी मुरलीधर गावडे	सेक्रेटरी	मा. प्राचार्य डॉ. रमेश राजाराम देशमुख	सदस्य
मा. प्राचार्य डॉ. राजेंद्र विश्वनाथ शेजवळ	सहसचिव (प्रशासन)	मा. डॉ. महेश नारायणराव गायकवाड	सदस्य
मा. सिताराम महारू गवळी	सहसचिव (अर्थ)	मा. नारायण शंकर पुरी	सदस्य
मा. खासदार संभाजीराजे शाहू छत्रपती	सदस्य	मा. गुलाबराव जगन्नाथ बोरटे	सदस्य
मा. अविनाश दिनकर पाटील	सदस्य		

विश्वस्त मंडळ

मा. प्राचार्य अभयकुमार गोविंदराव साळुंखे कार्याध्यक्ष	मा. प्राचार्या सौ. शुभांगी मुरलीधर गावडे सेक्रेटरी	मा. सिताराम महारू गवळी सहसचिव अर्थ
--	---	---------------------------------------

आजीव सेवक समिती

मा. सिताराम महारू गवळी	अध्यक्ष	मा. शशिकांत यशवंत काटे	सदस्य
मा. प्राचार्या सौ. शुभांगी मुरलीधर गावडे	सेक्रेटरी	प्राचार्य डॉ. जयसिंग श्रीराम देशमुख	सदस्य
मा. प्राचार्य डॉ. राजेंद्र विश्वनाथ शेजवळ	सदस्य	मा. श्रीराम शरदचंद्र साळुंखे	सदस्य
मा. भाऊसाहेब नानासाहेब सांगळे	सदस्य		

महाविद्यालय विकास समिती

मा. प्राचार्य अभयकुमार गोविंदराव साळुंखे	कार्याध्यक्ष	मा. सुनिल पाटील	संशोधन क्षेत्र व माजी विद्यार्थी
मा. प्राचार्या सौ. शुभांगी मुरलीधर गावडे	सेक्रेटरी	डॉ. डी. सी. कांबळे	प्राचार्य नियुक्त प्रतिनिधी
प्रभारी प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. ठेकळे (३१.५.२२ पर्यंत)	पदसिद्ध सचिव	प्रा. डी. ए. यादव	प्राध्यापक प्रतिनिधी
प्राचार्य डॉ. अनिल पाटील (१.६.२०२२ पासून)	पदसिद्ध सचिव	डॉ. एस. टी. इंगळे	प्राध्यापक प्रतिनिधी
मा. आ. प्रकाशराव आवडे	समाजसेवा क्षेत्र प्रतिनिधी	डॉ. व्ही. व्ही. गाणबावले	प्रमुख, अंतर्गत हमी कक्ष
मा. सुरेशराव हाळवणकर	शिक्षण क्षेत्र प्रतिनिधी	डॉ. सौ. एस. जे. वेल्हाळ	महिला प्रतिनिधी
मा. अशोकराव जांभळे	उद्योग क्षेत्र प्रतिनिधी	श्री. जे. एस. करके	प्रशासकीय कर्मचारी प्रतिनिधी

Staff List : 2020-2022 (Senior College)

Prin. Dr. Anil Patil

Incharge Prin. Dr. V. S. Dhekale

Marathi

Dr. E. B. Alwekar
Miss. B. S. Kolekar
Miss. R. G. Relekar

English

Dr. S. J. Velhal
Dr. D. G. Ghodake
Mr. S. S. Hargane
Mr. M. D. Chendake
Smt. H. S. Wader
Smt. N. J. Tate

Hindi

Dr. S. B. Bendre
Mrs. A. M. Ubale
Mrs. A. V. Taral

History

Mr. A. S. Katkole
Mr. V. A. Godbole

Economics

Mr. T. A. Harale
Dr. V. R. Shinde
Smt. N. S. Patil
Mr. K. A. Hatkar

Political Science

Dr. V. B. Shinde
(Upto 31.05.2022)
Mr. V. L. Kamble

Sociology

Dr. A. P. Jadhav
Dr. R. V. Sambhare
Mr. M. T. Patil

Geography

Dr. D. C. Kamble
Dr. A. N. Patil
Dr. N. N. Naiknware
Mr. S. G. Bhosale
Mr. S. B. Jadhav

Psychology

Shri. I. V. Patil

Logic

Shri. I. V. Patil

Commerce

Mr. V. P. Patil
Smt. G. M. D'souza
Dr. R. S. Rodrigues
Mr. M. M. Mahajan
(Upto 31.12.2021)
Miss. M. U. Patil
Miss. S. N. Pandharpatte

Statistics

Mr. A. P. Dhokare
Mr. V. R. Suryavanshi
Mr. R. C. Sadalge
Miss. D. S. Kamble

Mathematics

Mr. S. P. Thorat
(Upto 11.11.2021)
Mr. D. J. Mungare
Dr. S. T. Sutar
(From 12.11.2021)
Miss. V. A. Hattargi
Miss. S. M. Patil
(Upto 30.04.2022)
Miss. A. B. Patil

Chemistry

Dr. A. A. Ghare
Dr. A. S. Tapase
(Upto 31.05.2022)
Dr. D.A. Kumbhar
(From 21.12.2021)
Dr. A. N. Kokare
Mr. N.H. Waghmare
Mr. D. J. Sutar
Mr. S. R. More
Smt. S. A. Mattiwad
Miss. S. B. Fadtare
Miss. P. V. Mane
Miss. P.A. Monugade
Miss. S.J. Kamble
Miss. S.S. Pujari
Miss. P.B. Patil
Miss. S.S. Bedage
Miss. J. T. Dalvi

Botany

Dr. V. A. Patil
(Upto 11.11.2021)
Dr. S. T. Ingale
Smt. B. S. Dopare
Dr. M. Y. Shinde
Dr. A. V. Katti
Miss. A. S. Khot
Dr. S. K. Gavade
Smt. U.V. Chougule

Zoology

Dr. K. P. Shinde
(Upto 31.05.2022)
Dr. P. K. Waghmare
Dr. N. H. Shaikh
Dr. S. A. Sanadi
Miss. S. S. Shaikh
Mr. K. V. Waghmare
Miss. A. S. Powar
Miss. S. R. Patil

Electronics

Mr. D. A. Yadav
Dr. C. B. Patil
(Upto 11.11.2021)
Mr. P. B. Mattikali
Miss. T. R. Yadav
Mr. S. V. Khot
Miss. H. V. Chavan
Miss. S. A. Gath

Physics

Dr. V. V. Ganbawale
Smt. V. S. Dhobale
Mr. V. S. Pawar
Dr. R. J. Kamble
Mr. S. A. Kardile
Miss. D. B. Sawant
Mr. S. D. Pathan

Library

Mr. V. P. Yadav

Physical Education

Mr. M. D. Lagiwal

M. A. Teaching Staff

Marathi (M.A.)

Dr. E. B. Alwekar
Dr. R. S. Mulla
Dr. D. K. Valavi
Dr. P. P. Gaikwad
Dr. A. L. Kamble
Dr. S. G. Jadhav
Prof. B. K. Gosavi
Prof. S. S. Sutar

Hindi (M.A.)

Dr. S. B. Bendre
Dr. V. S. Naik
Dr. A. S. Mahat
Dr. D. R. Tupe

Sociology (M.A.)

Dr. A. P. Jadhav
Prof. M. M. Kamble
Dr. Ashok Chavan

M.Sc. Teaching Staff

Botany (M.Sc.)

Dr. S. K. Gavade
Dr. S. T. Ingale

Dr. V. R. Davande
Dr. L. M. Khade

B. C. A. / I. T. /Comp. Sci. Staff

Mr. A. R. Swami
Mr. S. B. Patil
Mr. C. A. Patil
Mr. S. J. Gath
Mr. J. A. Khatib

Mr. V. R. Suryawanshi
Mrs. K. V. Upase
Miss. S. N. Kulkarni
Miss. S. N. Kulkarni

Administrative Staff

Registrar

Mr. D. M. Lokare
(Upto 07.01.2022)

Office Supdt.

Mr. S. S. Mahadik
(From 01.01.2022)

Steno

Miss. A. B. Bhosale

Asst. Lib.

Shri. R. S. Chavan
(Upto 31.05.2022)

Sr. Clerk

Mr. V. R. Katkar
Mr. S. M. Aparadh
Mr. S. P. Varute

Jr. Clerk

Mr. L. A. Desai
(Upto 26.04.2022)
Mr. D. G. Rathod
(Upto 18.05.2022)

Lib Clerk

Mr. P. M. Kurade

Lab Asst.

Mr. S. K. Tamboli
Mr. A. A. Walke
Mr. B. B. Desai
Mr. R. G. Rane
Mr. D. S. Jirage

Lab Attd.

Mr. A. B. Jadhav
Mr. V. S. Jog
Mr. P. M. Kadam
Mr. D. R. Patil
Mr. B. T. Yadav
Mr. S. A. Koli
Mr. P. B. Phadtare
Mr. S. M. Kamble
Mr. R. M. Kamble
Mr. A. B. Bhoi
Smt. C. K. Bedekar
Mr. J. S. Karke
Mr. P. A. Giri
Mr. A. G. Giri
Mf. B. V. Devkar

Lab Attd.

Mr. R. S. Ravan
Mr. P. M. Shitole
Mr. C. D. Varale
(Upto 18.04.2022)

Lib Attd.

Shri. K. B. Patil
(From 19.04.2022)
Shri. P. T. Patil
(From 19.04.2022)
Shri. S. B. Pawar
(From 23.04.2022)

Peon

Smt. S. D. Jamadar
Shri. M. N. Kamble
(From 19.04.2022)

Non-Teaching (N.G.)

Jr. Clerk

Shri. A. A. Dadhiwale
Shri. T. I. Naikwade

Jr. Clerk

Ms. R. S. Magdum
(Upto 08.04.2022)
Ms. R. S. Salunkhe

Lab Asst.

Ms. P. R. Uchagave

Peon

Smt. R. S. Mete
Shri. P. P. Kadam

Peon

Smt. A. S. Gavale
Shri. V. T. Kamble

भावपूर्ण श्रद्धांजली...

सामाजिक, राजकीय, शैक्षणिक, कला इत्यादी कार्यक्षेत्रातील महान व्यक्ती काळाच्या पडद्याआड गेल्या. त्या सर्वांना महाविद्यालयातर्फे

भावपूर्ण श्रद्धांजली!

संस्थेचे माजी सहसचिव (प्रशासन) डॉ. प्राचार्य युवराज अं. भोसले,
विनोदी लेखक द. मा. मिरासदार, साहित्यिक अनिल अवचट,
प्रा. एन्. डी. पाटील, सामाजिक कार्यकर्त्या सिंधुताई सपकाळ,
उद्योगपती राहुल बजाज, पंडित बिरजू महाराज,
गायिका किर्ती शिलेदार, संगितकार बप्पी लहरी,
अभिनेते रमेश देव, स्वरसम्राज्ञी लता मंगेशकर आणि
संस्थेचे पदाधिकारी व हितचिंतक अहवाल सालात दिवंगत झाले,
तसेच नैसर्गिक आपत्ती व दुर्घटनांमध्ये ज्यांचे निधन झाले आणि
देशाच्या रक्षणासाठी शहीद झालेले जवान
या सर्वांसाठी महाविद्यालयातर्फे

भावपूर्ण श्रद्धांजली!

मराठी विभाग

वरिष्ठ

दुःख समंजस माझे
नाही फिरवली व्दाही
कधी आले आणि गेले
मला कळलेही नाही

– शांता ज. शेळके

– विभागीय संपादक –

प्रा. (डॉ.) एकनाथ आळवेकर

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

१	ऑनलाईन शिक्षण फायदे आणि तोटे	वैभवी संजय आढाव, बी. ए. तृतीय वर्ष	वैचारिक लेख	२१
२	स्वतंत्र भारताची अमृतमहोत्सवी वाटचाल	किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष	वैचारिक लेख	२३
३	माझ्या कुटुंबातील लोकशाही	सुनिता बाळासो राऊत, बी. ए. तृतीय वर्ष	ललित लेख	२५
४	डॉ. बापूजी साळुंखे व्यक्ती आणि विचार	मैथिली मोहन मुदगल, बी.ए. द्वितीय वर्ष	व्यक्तिचित्र	२८
५	ए.पी.जे. अब्दुल कलाम	शुभम मोहन गायकवाड, बी.कॉम. तृतीय वर्ष	व्यक्तिचित्र	३०
६	अग्निपंख - तरूणांचे प्रेरणास्थान	रूपाली महादेव सोलसे, एम.ए. प्रथम वर्ष	पुस्तक समीक्षा	३३

पद्य विभाग

१	गरम चहाची कडक तलप	प्रियांका दशरथ भाटले, बी. एस्सी. प्रथम वर्ष	२२
२	कळत नाही वास्तविक का व्हावं ...	प्रियांका दशरथ भाटले, बी. एस्सी. प्रथम वर्ष	२७
३	खंत	भाग्यश्री अशोक शेळके, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष	३१
४	भविष्याची आस	भाग्यश्री अशोक शेळके, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष	३१
५	पहाटेचा पाऊस	आविष्कर अशोक बामणे, बी.कॉम. प्रथम वर्ष	३२
६	आज तो पुन्हा हरला...	प्रियांका दशरथ भाटले, बी. एस्सी. प्रथम वर्ष	३२
७	ध्येयाचा प्रवास	किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष	३४

ऑनलाईन शिक्षण फायदे आणि तोटे

वैभवी संजय आढाव, बी. ए. तृतीय वर्ष

वैचारिक लेख

सध्या चर्चेत असलेल्या आणि जगावर आपलं संकटमय सावट असलेल्या कोरोनामुळे आयुष्य विस्कळीत झालं व जगण्याचे चक्र बदलले. या सर्वांमुळे त्याचा त्रास प्रत्येक क्षणाक्षणाला जाणवू लागला. पण प्रत्येक नाण्यास दोन बाजू असतात, या उक्तीप्रमाणे आपल्या अवतीभवती रोज घडणाऱ्या प्रत्येक गोष्टीसही दोन बाजू असतात. खरी-खोटी, चांगली-वाईट तसेच त्या गोष्टीचे फायदे-तोटे या मूलभूत अंगांनी त्या व्यापलेल्या असतात.

कोरोनाचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी सरकारने जे महत्वाचे निर्णय घेतले व त्यातलाच एक महत्वाचा व आवश्यक असा निर्णय म्हणजे शाळा, महाविद्यालयावर बंदी. पण विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होऊ नये म्हणून ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचा अवलंब करावा लागला.

आता या ऑनलाईन शिक्षणाचा कितपत फायदा झाला व कितपत नुकसान झाले हे पाहणे उचित ठरेल. जसे याचे फायदे आहेत तसे तोटेही आहेत. हिंदी मध्ये एक म्हण आहे 'कुछ पाने के लिये कुछ खोना पडता है।'

शाळा-कॉलेज बंद पडल्यामुळे ऑनलाईन शिक्षणास खूप लोकप्रियता मिळाली. ऑनलाईन शिक्षण फायद्याचे करण्याचे अनेक पैलू आहेत. बंद पडलेल्या शिक्षणास ऑनलाईन माध्यमांमुळे सकारात्मक दिशा मिळाली.

प्रत्येक पालकांची अपेक्षा असते की आपलं मूल हुशार असावं, प्रभावी असावं व त्यासाठी पालक लहान मुलांना वेगवेगळे शिकवण्या लावतात. सगळ्याच गोष्टीत आपलं लेकरू अव्वल यावं असं पालकांना वाटतं. पण कसं शक्य आहे? त्या बिचाऱ्या लहान मुलांचं हसण्या-खेळण्याचे वय, पण या वयात दसराचे ओझे पाठीवर आले.

नाकापेक्षा मोती जड म्हणतात, तसेच जीवापेक्षा दसरच जड असे म्हणावे लागेल. म्हणून या ऑनलाईन

शिक्षणाने त्यांची दगदग थोड्याफार प्रमाणात का होईना कमी झाली. तसेच प्रत्यक्ष शिक्षणापेक्षा ऑनलाईन शिक्षणास कमी खर्च येतो. त्यामुळे हेच सर्वसामान्य माणसांना परवडण्याजोगे आहे.

शाळा-कॉलेज हे गर्दीचे ठिकाण. त्यामुळे त्यावर बंदी घातल्याने सर्वच विद्यार्थी घरबसल्या शिक्षणाचा ऑनलाईन पद्धतीने लाभ घेऊ शकतात व वेळ वाचल्यामुळे सगळ्यांना विरंगुळा मिळत आहे.

ऑनलाईन शिक्षण प्रणालीमुळे अगदी लहान शहरे व दुर्गम भागातील विद्यार्थ्यांना उच्च प्रतीचे शिक्षण घेणे सोपे झाले. त्या कोरोनाच्या कठीण पार्श्वभूमीमुळे विद्यार्थी शिक्षकांपर्यंत पोहोचू शकत नसला तरी शिक्षण विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचत आहे.

“सारे अवघड सोपे झाले,
शिक्षण हे ऑनलाईन झाले,
परिस्थिती बिकट तरीही
शिक्षण माझ्या दारी आले.....”

नाण्याच्या दोन बाजू प्रमाणे ऑनलाईन शिक्षणाची दुसरी बाजू म्हणजे ऑनलाईन शिक्षणाचे तोटे. या तोट्यांचा विचार केला तर, मला कवयित्री कविता पौडवाल यांच्या कवितेतील ओळी आठवतात.

बाकावरची मजा, ऑनलाईन लेक्चरमध्ये नाही
नेटवर्कच्या जाण्या-येण्यात अर्थ डोक्यावरून जाई
फळ्यावर लिहून जसं समजावत होत्या बाई....
मोबाईल मध्ये शिकवलेलं आता समजत नाय काही...
डिजिटलच्या शाळेत राहिला नाही छडीचा धाक....
आठवते ती केलेली शिक्षा व शिक्षकांची हाक....
डोक्यातले पाढे झाले साफ....
अभ्यास करावा वाटतं आता,
पण परीक्षाही झाली माफ....

या ऑनलाईन शिक्षणामुळे शाळा नाही, कॉलेज नाही,
प्रत्यक्षात जगणे नाही. कॉलेजची मजा शाळेत करायचो तो
दंगा, तो आवेश, ते वातावरण या सर्वांची सर ऑनलाईन
शिक्षणाला मुळीच नाही.

ऑनलाईन शिक्षण प्रणालीची सर्वात मोठी अडचण
म्हणजे नेटवर्क प्रॉब्लेम हा नेटवर्क प्रॉब्लेम. केव्हाही येऊ
शकतो. तसेच नेट पॅक संपला तर शिक्षणही खंडीत होते.

तसेच ऑनलाईन शिक्षणाचा तोटा म्हणजे जास्त वेळ
मोबाईल, कॉम्प्युटरच्या स्क्रीनसमोर असल्याने विद्यार्थ्यांना
डोळ्यांचा त्रास, कंबरदुखी अशा आजारांना सामोरे जावे लागते.
या लहान वयातच मुलांच्या हाती मोबाईलसारखे उपकरण
दिल्याने त्याची अधिकाधिक वापराची सवय त्यांना लागली व
ते त्याचा योग्यच वापर करतात हे सांगणे कठीण होते.

अशा पद्धतीच्या शिक्षण प्रणालीमुळे आणखी एक
महत्वाचा तोटा म्हणजे शिक्षक वर्गामध्ये प्रात्यक्षिक रूपामध्ये
विद्यार्थ्यांकडे जसे लक्ष देतात तसे ऑनलाईन शिक्षणाच्या
माध्यमातून देता येत नाही. त्यामुळे प्रत्येक विद्यार्थी शिक्षणाकडे
गांभीर्याने पाहतो की नाही हे समजणे खूप कठीण होऊन जाते.

ऑनलाईन शिक्षण हा पर्याय असू शकतो, पण
सर्वव्यापी नाही. त्यासाठी शाळेतील वर्ग सुरू होणे हेच
अगत्याचे ठरणार आहे. कार्यानुभव, प्रयोगशाळा, स्वच्छता,
शिबीर यांचा अभ्यास शाळेत मिळतो. हेच विषय व्यक्तिगत
आयुष्यात उपयोगात आणले जातात. सर्वगुणसंपन्न विद्यार्थी
घडविण्यासाठी शालेय शिक्षणाशिवाय पर्याय नाही.

ऑनलाईन शिक्षणप्रणाली ही वाईट मुळीच नाही. उलट
त्यामध्ये अनेक गोष्टी शिकता येतात. पण प्रत्यक्ष शिक्षणाने
शिक्षण खऱ्या अर्थाने घेतल्यासारखे वाटते.

खऱ्या अर्थाने सांगायचं झालं तर ऑनलाईन शिक्षणाचे
कितीही फायदे-तोटे असले तरीही शिक्षण मात्र चालू ठेवणे
ही काळाची गरज आहे. तरच आपण या आधुनिक युगाच्या
स्पर्धेत टिकून राहू. कारण कोणीतरी खूप छान लिहिले की,

शिक्षण ऑनलाईन झालं म्हणून, दुर्लक्ष करू नका ...

काही समजत नाही म्हणून, सोडून देऊ नका ...

शिक्षण पद्धत कोणतीही असो पण, शिकत राहणं
महत्वाचं आहे. त्या परिस्थितीला सामोरे जात ज्ञानार्जन करीत
राहायला हवे. पण ऑनलाईन शिक्षणामुळे गरजही भागली
आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाची ओळखही झाली.

गरम चहाची कडक तलप

प्रियांका दशरथ भाटले, बी. एस्सी. प्रथम वर्ष

गरम-गरम कधी कडक असावा,
धुक्यात उकळता चहा मिळावा,
काल जन्मल्या निराशेला पुन्हा,
मारण्याचा आज बेत सुचावा.

पावडर साखर हाती देऊन,
पाण्याच्या पातेल्याचा मांडव टाकावा,
अन बिस्किटांची अक्षदा वाटून,
रेडिओ वरती मंत्र म्हणावा,
असा गरम-गरम कधी कडक असावा.

कधी मैफल जमते गाण्यांची तर,
कधी एकांतात सूर गवसावा,
मनावरील धुळीचा ताबा हटविण्यास,
नक्कीच एक घोट घ्यावा,
असा गरम-गरम कधी कडक असावा.

कधी वाटते हसावे तर कधी रडावे,
चहा जणू मित्रच ठरावा,
वाफळणारे श्वास त्याचे मन मेंदूत,
येड्याचा भास अलगद शिरावा
असा गरम-गरम कधी कडक असावा.

स्वतंत्र भारताची अमृतमहोत्सवी वाटचाल

किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष

वैचारिक लेख

१५ ऑगस्ट १९४७ चा दिवस उजाडला. पक्षी पिंजऱ्यातून उडाला. स्वातंत्र्याची रम्य प्रभात झाली. आपला भारत देश इंग्रजांच्या गुलामगिरीतून मुक्त झाला. असंख्य बलिदानाचे सार्थक झाले आणि भारताला पारतंत्र्यातून मुक्तता मिळून स्वातंत्र्य मिळाले.

१५ ऑगस्ट २०२१ रोजी देशाने स्वातंत्र्याची ७४ वर्षे पूर्ण करून ७५ व्या म्हणजे 'अमृत महोत्सवी' वर्षात पदार्पण केले आहे. एखाद्या राष्ट्राच्या जीवनात ७५ वर्षांचा कालखंड हा जरी फार मोठा टप्पा नसला तरी राष्ट्रातील नागरिकांच्या जीवनात स्वातंत्र्याची ७५ वर्षे याला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. गेल्या ७४ वर्षात देशात अनेक क्षेत्रात लक्षणीय प्रगती झाली. देशासंबंधीच्या महत्त्वाच्या विषयावर अमृत मंथन घडविण्यासाठी आणि आजच्या तरुण पिढीला, विद्यार्थ्यांना व संपूर्ण समाजाला भारताच्या स्वातंत्र्योत्तर प्रवासाची उजळणी व जाणीव व्हावी या दृष्टिकोनातून स्वातंत्र्याचा अमृतमहोत्सव हा राष्ट्रीय सण आपल्यासाठी खूप महत्त्वाचा आहे.

स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवात आपली स्वातंत्र्याविषयी कोणती स्वप्ने होती? आज सत्य काय आहे? आपण तेव्हा कुठे होतो आणि आता कुठे आहोत? उणिवा काय राहिल्या आहेत आणि आता भविष्यात कशी पावले उचलावी लागतील? याचा विचार आपल्याला करावा लागेल. आपण काय कमावलं आणि काय गमावलं याचे सिंहावलोकन करण्याच्या टप्प्यावर आपण येऊन पोचलो आहोत.

ज्ञान विज्ञानाच्या सर्व क्षेत्रात आपल्या देशाने अभूतपूर्व वाटचाल केली आहे. कृषी उद्योग, व्यापार, दळणवळण, शिक्षण, आरोग्य, संशोधन, संरक्षण इ. असंख्य क्षेत्रातले आपले यश लक्षणीय आहे. आपला देश सामर्थ्यशाली आहे, आधुनिक आहे आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे आपल्या देशात लोकशाही आहे. 'लोकशाही' हे जगण्याचं एक सर्वोच्च मूल्य आहे. आपण लोकशाही भारताचे नागरिक आहोत. लोकशाही या शब्दाचा दुसरा अर्थ 'स्वातंत्र्य'!

आपल्या भारतभूमीने अनेक नवरत्नांना जन्म दिला आहे. आपल्या भारत भूमीचे महात्म्य सांगावे तेवढे थोडेच. १९८४ साली भारतीय अंतराळवीर राकेश शर्मा अवकाशात गेले होते. तेथे त्यांनी आठ दिवस वास्तव्य केले आणि अवकाशातून भारताकडे पाहताना त्यांनी भारतीयांना

“सारे जहाँसे अच्छा, हिंदोस्ता हमारा”

असा संदेश पाठवला. या गाण्याच्या बोलातून आपला भारत देश जगात किती श्रेष्ठ आहे हे आपल्याला कळलेच असेल. आपल्या भारत देशाची संस्कृती, सभ्यता जगभरात गणली जाते. कित्येक देशातील लोक आपल्या देशाचे कौतुक करतात. पण अजूनही समाधानकारक कौतुक करता येणार नाही. कारण अजूनही १००% साक्षरता नाही. जगाने एवढी प्रगती केली आहे, पण भारतात मात्र साक्षरतेच्या बाबतीत उदासीनता आहे. पण जर सर्व भारतीयांनी साक्षरतेचे महत्त्व जाणून घेऊन एक पाऊल पुढे टाकले, तर भारत १००% साक्षर होण्यास वेळ नाही लागणार. आपल्या देशाची संस्कृती फार प्राचीन आहे. भारत नैसर्गिक, साधनसंपत्ती आणि खनिज समृद्ध देश आहे. माथी हिमालय उभा आहे. पायी सागराच्या लाटा लोळण घालत आहेत. देशातून गंगा-गोदावरी, ब्रह्मपुत्रा यांसारख्या प्राण वाहिन्या वाहत आहेत. निर्जीव पक्षी आकाशी भारी मारतो आहे. सैनिक आणि जवान डोळ्यात तेल घालून देशाच्या सीमेचे रक्षण करत आहेत. किसान लोकराजा बनला आहे. आपल्या देशाला शिमला, कुलू-मनाली, उटी यासारखी समृद्ध पर्यटन स्थळे लाभली आहेत. एकूणच आपला भारत देश “सुजलाम् सुफलाम्” आहे.

आपल्या देशाच्या स्वातंत्र्याचा मोठा इतिहास आपल्या पुढे उभा आहे. सुमारे दीडशे वर्षांचे पारतंत्र्य आणि त्यातून मुक्ततेसाठीचा व्यापक संघर्ष. अनेक क्रांतिकारकांनी आपल्या जीवाचीही पर्वा केली नाही हे आपण सगळेजण जाणून

आहोत. ‘भारत माझा देश आहे, सारे भारतीय माझे बांधव आहेत.’ ही सर्वव्यापी प्रतिज्ञा आणि संविधानावर आपली कमालीची निष्ठा आहे. कारण अनेक जाती-धर्माचे, भाषांचे लोक येथे गुण्यागोविंदाने एकत्र नांदत आहेत. संत ज्ञानेश्वर, संत तुकाराम, संत कबीर यांच्या सारख्या थोर संतांची भूमी असलेल्या आपल्या देशाची संस्कृती आज जागतिक पातळीवर सर्व श्रेष्ठ संस्कृती मानली जाते. भारत एकाच वेळी अध्यात्मात आणि विज्ञानातही अग्रेसर होत आहे. अनेक खेळ प्रकारात भारताने जागतिक दर्जाची कामगिरी केली आहे.

स्वातंत्र्याच्या ‘अमृत महोत्सवात’ गेली ७४ वर्षे साहित्यिक व कलावंतांनी आपला अमीट ठसा उठवला आहे. पण असे असले तरी एकीकडे प्रगती होत आहे आणि दुसरीकडे अनेक गोष्टी आपल्याला वेदना देत आहेत. स्वातंत्र्यासाठी अनेक शूरवीरांनी ऐन तारुण्यात बलिदान दिले. आपले संपूर्ण आयुष्य स्वातंत्र्यासाठी खर्च केले. स्वातंत्र्यासाठी त्यांनी रक्ताचा सडा सांडला. पण आम्ही मात्र रक्ताचा घाऊक बाजार मांडला, असं कधी उगाचच वाटते. आज चीन-पाकिस्तानसारख्या परकीय शक्ती सीमेवर आक्रमणाच्या तयारीत असतात. देशांमध्ये दहशतवादी हल्ले होतात. उरी, पुलवामा सारख्या रक्ताळलेल्या आठवणी आपल्याला दुःख देतात. या देशातील शेतकऱ्याला आपल्या हक्कांसाठी आंदोलन करावे लागते. अनेक गरिबांना एकवेळचे जेवण सुद्धा मिळत नाही. स्वर्गासारखा काश्मिर गुलाबाच्या सुगंधाने दरवळत राहण्याऐवजी रक्तात रंगताना पाहायला मिळतो.

धर्माच्या नावावरून जातीय दंगली होतात. तेव्हा भारत मातेच्या हृदयाचे तुकडे होतात. एकाच आईची लेकरे एकमेकांच्या रक्तासाठी तहानलेली असतील तर त्या आईची काय अवस्था होत असेल...? या सान्यात अतिशय सामान्य माणूस भरडला जातो. आपण सारे भारतीय आहोत, एकाच आईची लेकरे आहोत. मग भेदभाव कसला ...

विनाकारण दंगल, आंदोलने, तोडफोड अशा प्रकारचे कृत्य करून आपण आपलीच सामाजिक व्यवस्था बिखरून ठेवतो आणि सामाजिक व्यवस्था बिखरली म्हणजे समाजातील लोकांच्यात फूट पडली की, आपोआप अधोगती होत जाते. कारण Unity in Diversity (विविधतेत एकता) असेल तरच प्रगती होऊ शकते.

भ्रष्टाचाररूपी यंत्रणेमुळेही मोठी व्यवस्था पोखरली जाते. रोज मोठ्या अधिकाऱ्यांना भ्रष्टाचाराच्या आरोपाखाली अटक होते. तेव्हा त्यांच्या हाती आपण देशाची प्रशासन व्यवस्था

सोपवली आहे. तेच भ्रष्टाचाराने बरबटलेले हात पाहून वेदना होतात. दरवर्षी मोठमोठे घोटाळे उघडकीस येतात. सामान्य माणसाच्या हक्काची भाकरी गिळंकृत करणारी मंडळी या देशाचे मारेकरी आहेत. ‘सत्यमेव जयते’ हे ब्रीदवाक्य आपल्या देशाची शान आहे. परंतु अशा दृष्ट प्रवृत्तीमुळे देशाला वेदना होत आहेत. कधीकधी देशासाठी फासावर चढणारे तरुण अवघ्या चौदाव्या वर्षी देशासाठी आपल्या प्राणाची आहुती देणारे भगतसिंग यांसारखे तरुण पाहिले तर आजच्या या तरुण पिढीकडे हस्तांतरित करण्यात आलेल्या स्वातंत्र्याचा अर्थ त्यांना कधी कळेल का? असा प्रश्न पडतो.

प्रगतीपथावर वाटचाल करणाऱ्या आपल्या देशासमोर संपूर्ण मानवजातीसमोर कोरोनाचा हा कालखंड एक सर्वात मोठे आव्हान म्हणून आला आहे. या जागतिक महामारीमध्ये आपले डॉक्टर्स, आपल्या परिचारिका, आपले इतर वैद्यकीय कर्मचारी, सफाई कामगार, पोलीस, लस तयार करण्यासाठी अखंड मेहनत घेणारे आपले वैज्ञानिक, सेवाकार्यात गुंतलेले आपले कोट्यावधी नागरिक, ज्यांनी या कोरोना काळातला क्षण न क्षण लोकसेवेसाठी समर्पित केला आहे. ते सगळे वंदनास पात्र आहेत. आपले वैज्ञानिक आणि आपल्या उद्योजकांच्या ताकदीचाच हा परिणाम आहे की, भारताला लसीसाठी आज इतर कोणत्या देशावर अवलंबून राहावे लागले नाही. आपण कल्पना करू शकतो, क्षणभर विचार करा, जर आपल्याकडे, भारताकडे आपली लस नसती तर आपण काय केले असते?

मात्र आज आपण गौरवाने सांगू शकतो की, जगातील सर्वात मोठे लसीकरण आपल्या देशात सुरू आहे. आपण १०० कोटींचा टप्पा पार करून एक ऐतिहासिक कामगिरी केली आहे आणि ही कामगिरी आपल्या देशाच्या ‘अमृत महोत्सवात’ उल्लेखनीय अविस्मरणीय बाब आहे.

स्वातंत्र्योत्तर भारताच्या या अमृत महोत्सवी वाटचालीत देशाने अनेक क्षेत्रात प्रगती केली आहे. डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या स्वप्नातील भारत महासत्ता बनेल या स्वप्नपूर्तीकडे आपली वाटचाल झालेली आहे. परराष्ट्र धोरणातही आपला मुत्सद्दीपणा वाखाणण्यासारखा आहे. याचे सर्व श्रेय देशाचे नेतृत्व करणारी मंडळी आणि सर्व देशवासीयांच्या योगदानात जाते. भारताच्या स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वाटचालीकडून शतक महोत्सवाकडे जाण्यासाठी शुभेच्छा!

“जय हिंद, जय भारत”

माझ्या कुटुंबातील लोकशाही

सुनिता बाळारो राऊत, बी. ए. तृतीय वर्ष

ललित लेख

भारत हा लोकशाहीप्रधान देश आहे. त्या लोकशाहीची चांगली-वाईट फळे आपण चाखत असतो. पण माझ्या कुटुंबातील लोकशाही या विषयावर मांडणी करताना मला आनंद होत आहे.

लोकशाहीबद्दल लहानपणापासूनच ऐकत आलो असून त्याचा अभ्यास केला आहे. पण आज कौटुंबिक पातळीवरील लोकशाही, आपल्या कुटुंबातील लोकशाही याबद्दल लिखाण करायचे किंवा बोलायची वेळ आलीच नाही. पण आज जेव्हा या विषयावर लिहायचं तेव्हा अगोदर तर असंख्य विचारांनी डोक्यात काहूर माजवलं. आजवर आपण याचा का विचार केला नाही बरं? देश पातळीवरील गोष्टींचा शिक्षकांनी सांगितलेल्या ज्ञानाचा मोठमोठी पुस्तके वाचून भारतीय लोकशाहीच्या अभ्यासावर आपण न थकता लिहितो, बोलू शकतो. तसेच ताठ मानेने आपण लोकशाहीप्रधान देशाचे नागरिक असल्याचे छातीठोकपणे सांगू शकतो. किंबहुना सांगतो. परंपरेने पिढ्यान्पिढ्या चालत आलेल्या आपल्या कुटुंब संस्थेतील लोकशाहीबद्दल आपण का बरे बोलू शकलो नाही. आज या गोष्टीची मनाला खंत वाटते. पण आज लिहिण्याची संधी मिळाली.

लोकशाही म्हटलं की लोकांनी, लोकांसाठी चालवलेले राज्य म्हणजे लोकशाही. असे आपण क्षणाचाही विलंब न लावता म्हणतो. आपल्या देशात लोकशाही आहे. याचा सार्थ अभिमान आहे. आकाराने विस्तृत, त्याचबरोबर लोकसंख्येने ही कमी नसणाऱ्या माझ्या देशातील कारभार लोकशाही पद्धतीने चालतो. सर्वसामान्य माणसापासून ते देशाचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या व्यक्तीला सर्व बाबतीत समान न्याय मिळतो. राजकीय दृष्ट्या सांगात घेऊन त्या सर्वांच्या मताला तेवढेच महत्त्व आहे. कोणत्याही जाती-धर्माचा असो किंवा अठरापगड जातीतील त्या सर्वांना आपापल्या धर्मानुसार राहण्याचे, बोलण्याचे स्वातंत्र्य आहे. ते केवळ लोकशाहीमुळेच!

भारतात कितीतरी जाती धर्मांचे लोक राहतात. आपली संस्कृती जतन करतात. विविधतेने नटलेल्या या भारत देशात

सर्वजण एकमेकांसोबत आनंदाने राहतात. यात लोकशाहीने सर्वांना दिलेले समान अधिकार, हक्क, स्वातंत्र्य, न्याय यांची समानता महत्त्वाची भूमिका बजावतात. त्यांचा महत्त्वाचा वाटा आहे असे म्हणावयास हरकत नाही. आपल्या देशाला 'भारत माता की जय!' असे आपण पटकन म्हणतो. आई ज्याप्रमाणे आपल्या मुलांचे गुण-अवगुण, सुख-दुःख समजून घेते तसेच भारतमाता सुद्धा विविध जाती, धर्मांनी नटलेल्या लोकांना आपल्यात सामावून घेते. अशा मातृभूमीत आपला जन्म झाला हे आपले भाग्यच नव्हे का?

फार पूर्वीपासून भारतात एकत्र कुटुंब पद्धतीला मानाचे स्थान आहे. मी अनुभवलेली माझ्या कुटुंबातील लोकशाही! माझेही कुटुंब एकत्र पद्धतीतीलच. माझा जन्म अगदी लहानशा खेड्यातलाच. घरात जवळ जवळ तीस-पस्तीस माणसं. आम्ही वीसजण मुलं. दहा मुली आणि दहा मुले. जणुकाही लोकशाहीने स्त्री-पुरुष समानतेचा दिलेला अधिकारच होय. मी शेवटून ६ नंबरची! त्यामुळे घरात तशी बोलायची कधी संधी मिळाली नाही. घरातील कारभार आजोबाच बघायचे. गावातील लोकांसाठी ते आदर्श कुटुंब होते. आजोबा मात्र सर्वांना समानतेने वागवायचे. क्वचित काही प्रसंगी दुर्लक्ष करायचे. कदाचित त्यामुळेच सर्व कुटुंब एकमेकांशी बांधून किंवा जोडलेले असावे. लहानपणापासून घरातील एकमेकांशी असलेले नाते, प्रेम मध्येच कशावरून तर जास्त काळ न टिकणारा वाद! या सतत डोळ्यांसमोर घडणाऱ्या घटना असायच्या. तेव्हा नीट कळायचं नाही. पण ते दिसायचं. माझ्या कुटुंबातील लोकशाही म्हटलं की तिच्या अवती-भवती आपलं जग एकवटलेलं असते ती आई! आई या शब्दात सारे विश्व सामावलेले असते. सतत आईच्या आजूबाजूला रेंगाळत असणारे आपण तिच्या मनाबद्दल कधी समजू का शकलो नसले बरं? पहाटेपासून ते रात्रीपर्यंत घरी शेतात सतत काम करणारी आई!!! तिला या देशातील लोकशाहीने कौटुंबिक पातळीवर कितपत स्वातंत्र्य दिले हो? घरात काय महत्त्वपूर्ण विषयावर चर्चा चालू असली की, तू शांत बस तुला काय कळते? अशी स्वातंत्र्यावर घाला घालणारी अनेक उदाहरणे

घरातील स्त्रियांबाबत देता येतील. 'तुला काय कळतं'? असे सहज म्हणून जाणारी पुरुष प्रधान संस्कृती मग तिला काय कळत नाही तर तिच्याशिवाय चालवून दाखवा कुटुंब! एक दिवस तरी? या सगळ्यात कधी चुकले असेल नसेल तरी मार खाणारी ती आईच! परत ते विसरून नव्याने कामाला लागणारी ती ही आईच! एवढी प्रचंड सहनशीलता कोठून येते तिच्यात या सगळ्या घटना डोळ्यासमोर घडायच्या पण आपण आपल्याच धुंदीत होतो. का? आपण लहान होतो, आपल्याला काय कळतं नव्हते का? का समजूनच घ्यायचे नव्हते? असे कितीतरी प्रश्न पडताहेत विना उत्तराचे? आज बऱ्याच वर्षांनी आईची घुसमट लक्षात येऊन आपली घुसमट व्हायला लागलीय. कदाचित आपणास तिच्या ठिकाणी आहोत की काय असे वाटायला लागले आहे. तिला जेव्हा मी प्रश्न केला तू हे सगळे का सहन केलंस? तर ती स्मितहास्य करून अतिशय सहजतेने उतरली तुमच्यासाठी? एक प्रसंग आवर्जून सांगावासा वाटतो तो म्हणजे कंटाळून, रागावून जीव द्यायला निघाली होती. घरातील एवढ्या माणसातून तिला एकानेही थांबवले नाही. वाटेत आमच्या भावकीतील एका बाईने तिला अडवले व म्हणाली तुला काय झालं तर तुझ्या पोरानं कसं? कशी बशी तिने आईला समजावले. लोकशाहीने सर्वांना जगण्याचा अधिकार दिलेला आहे. मग माझ्या आईच्या बाबतीत तो अपवाद आहे का? तिला फक्त पोरानांसाठी ती जिवंत असावी असे वाटते. तिला तिचं स्वतःचं असं काय अस्तित्वच नाही. आज आईच छत्र लाभत आहे. ते त्या बाईमुळेच. तिचे खरं तर आभारच मानायला हवेत.

यावेळी लोकशाहीने सर्वांना स्वातंत्र्य, समता, न्याय, जगण्याचा अधिकार दिलेत. ते कोठे गेले, माझ्या आईला लोकशाहीचा तिच्या कुटुंबात तिला कितपत फायदा झाला हो? असाच माझ्या साध्याभोळ्या आईचा काहीसा सुखदुःखाने भरलेला तिचा जीवन प्रवास आहे. अशा आणखी स्त्रिया असतील का हो! नव्हे आहेत. विचार करायला लावणारी गोष्ट आहे.

कुटुंबातील वरवरची आदर्श वाटणारी पण आतून थोडीशी दुःखद असणारी लोकशाही आज परिस्थिती बदलत चाललेली दिसते. सगळ्याच कुटुंबात काय हीच परिस्थिती असेल असे नाही बरं का?

मला माझ्या आईच्या बाबतीत अनुभवायला आलेली लोकशाही. कदाचित मी अनुभवलेली लोकशाही नकारात्मकतेकडे झुकलेली दिसते. पण ती तशीच आहे. यानिमित्ताने का होईना मला लिहिता आले ते माझं भाग्यच!

घरातील इतरांनाही सगळ्याच बाबतीत स्वातंत्र्य होते, असे नाही. मुलांना शिक्षणाचे स्वातंत्र्य जसे होते तसेच मुलींनाही होते. पण त्या सगळ्यांसाठी एक मर्यादा ठरलेल्या असायच्या. शिक्षणात माझ्या घरात कोणावरही बंधन नव्हते. आज सर्वजण उच्चशिक्षित आहेत. राहण्यासाठी मात्र बंधने असायची. कपडे कशा प्रकारची असावी, इतर बाबतीत तेवढी मात्र नव्हती. पण तसे सारे ठीकच म्हणायचे. शिक्षणाचा समान अधिकार जसा लोकशाहीने दिलेला तसाच माझ्या कुटुंबानेही प्रकर्षाने दिलेला दिसतो.

मी अनुभवलेली माझ्या घरातील लोकशाही ही अशा प्रकारची होती. थोडीशी सकारात्मकतेकडे झुकलेली तर कधी नकारात्मकतेकडे झुकलेली. अशी मिश्र स्वरूपाची होती.

कुटुंबातील लोकशाही याबद्दल लिहिताना आई कायम डोळ्यासमोरून जात नाही. आईला तेव्हा समजू शकले नाही पण आज समजू लागले त्यामुळे सगळं कसं स्पष्ट दिसू लागले.

आईच्या बाबतीतील लोकशाही, तिचे कुटुंबातील स्थान, तिची तगमग, घुसमट या सगळ्याची आपल्या बाबतीत पुनरावृत्ती तर होत नाही ना? होत असेल तरीही व्यक्त होता येत नाही, ही शोकांतिकाच!

कुटुंब म्हटलं तर कोणी पसरायचं, तर कोणी आवरायचं असतं. हे सगळं एक स्त्री म्हणून आपण आपल्या भावना व्यक्त करू शकलो. पण पुरुष म्हणून त्यांच्याही काही समस्या असू शकतात ज्या आपण समजू शकत नसाल.

कुटुंब चालवण्यासाठी ते देश चालवण्याच्या लोकशाही प्रधान देशात आजही स्त्री केवळ शोभेची, उपभोगाची वस्तू म्हणून तिच्याकडे बघितले जाते. ही शोकांतिकाच म्हणावी लागेल.

आज ही स्त्री आपल्या मनाची तगमग, घुसमट मनाच्या एका कोपऱ्यात दडवून सर्व क्षेत्रात आपले अस्तित्व निर्माण करून मानाचे स्थान मिळवत आहे. या तिच्या संघर्षाला, तिच्या कर्तुत्वाला मानाचा सलाम!

आज स्त्रियांना कायद्याने हक्क, अधिकार देऊ केले आहेत. स्त्री-पुरुष समानतेचे मूल्य रुजत चाललेले आहेत. हे त्या आपल्यावरील अन्यायाविरुद्ध बोलू लागल्या आहेत. हे सगळे लोकशाहीचेच फलित म्हणावे लागेल.

भारत लोकशाही प्रधान देश आहे. त्या लोकशाहीची चांगली-वाईट फळे आपण चाखत असतो. पण माझ्या कुटुंबातील लोकशाही या विषयावर लिहिताना सुख-दुःखाच्या आठवणी जाग्या झाल्या. या निमित्ताने समाजातील दडलेले लहान-सहान गोष्टीतील वास्तव समजले. किंबहुना त्यावर विचार करायला भाग पडले.

भारतीय लोकांना संविधानाने लोकशाही अर्पण केली. भारतातील प्रत्येक कुटुंबाला लोकशाही मिळाली व कुटुंबातील प्रत्येकाला लोकशाहीने स्वातंत्र्य, समता, बंधुता समानतेने जगण्याचा अशा कितीतरी महत्त्वपूर्ण गोष्टींचा अधिकार/हक्कांचा गुलदस्ता दिलेला आहे. आता प्रश्न आहे तो गुलदस्ता त्यातील विविध रंगांनी, गुणांनी भरपूर असणाऱ्या अधिकार आणि हक्करूपी फुलांकडे बघतच बसून आनंद मानायचा की त्या फुलांच्या सुगंधाने आपल्या आयुष्यात बहार आणायची?

लोकशाही प्रधान तसेच विविध धर्मांनी जातींनी नटलेल्या भारत देशात लोकशाही स्थापन करण्यात ज्यांचा फार मोठा महत्त्वपूर्ण वाटा आहे त्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

यांना मनापासून मानाचा सलाम! विनम्र अभिवादन ...'

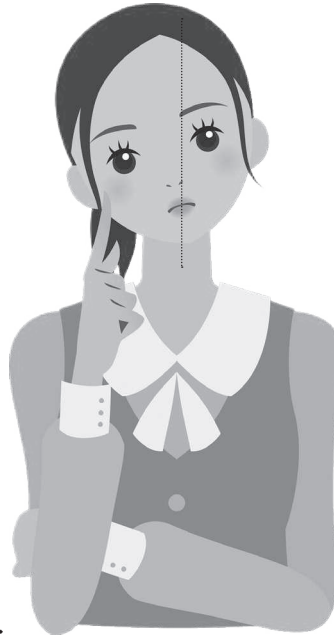
कळत नाही वास्तविक का व्हावं ...

प्रियांका दशरथ भाटले, बी. एस्सी. प्रथम वर्ष

कळत नाही मी का वास्तविक व्हावं,
कल्पना विसरून त्यात का जगावं,
बलात्काराच्या जबड्यात येऊन,
तरळणाऱ्या वेदनांनी का गप्प राहावं.

तुरळक साचलेल्या प्रेमालासुद्धा,
स्वार्थाच्या झळांनी का बघून हसावं,
कधी रमते वेदनेत अन्,
मांडते त्याला कवितेच्या ओढणीत जसे.

तसेच कोणी वाचले तर त्यांनी,
मज फक्त कवीच का समजावं,
आज कोणी म्हणाले तू का अशी,
भावनाशून्य जगात किंमती वाढून बसलीस.

नाहीच कुठे भावना तर मग,
कोणी प्रेमात का मरावं अन जगावं,
सांगेन मी तयास नाही मीच अशी,
प्रत्येकाने भावनांना ओझं का म्हणावं.

गुरफटून नेसलेल्या गरिबीला नव्याने,
दुःख साचून नयनात का ठेवावं,
आहे ते क्षण श्रीमंत असो वा गरिबीचे,
आनंद उरलेल्या पदरात खेचून घ्यावं.

यास्तव कधी वाटतं मी कवीच रहावं,
पण मग कळत नाही मलाच असं,
मी वास्तविक का व्हावं...

डॉ. बापूजी साळुंखे व्यक्ती आणि विचार

मैथिली मोहन मुदगल, बी.ए. द्वितीय वर्ष

व्यक्तिचित्र

समाजकारण, राजकारण आणि अर्थकारण यामध्ये कालानुरूप जसा बदलत संभवतो, त्याप्रमाणे शिक्षण प्रवाहातही कालानुरूप बदल संभवतात. कालच्या दिवसाचा सूर्योदय जसा पुनः शक्य नाही त्याप्रमाणे गेलेला काळ पुनः शक्य नाही. हा निसर्गाचा नियम आहे. त्याला आपणही अपवाद नाही. शिक्षण प्रणालीत मूलभूत ढाच्यात कालपरत्वे बदल घडल्याशिवाय शिक्षणाची, अध्यापनाची आणि विद्यार्थी दशेतल्या परिवर्तनाची प्रगती होणे अशक्यच!

बदलत्या युगात, बदलत्या जगात बदल होणे क्रमप्राप्त आहे. तिथली प्रत्येक गोष्ट त्यापासून वंचित राहू शकत नाही. जन्माला आलेल्या त्या इवल्याशा शिशुला सुद्धा शिक्षणाची आस थांबू देत नाही. किंबहुना त्याचे शिक्षण त्याचवेळी सुरू होते. शिक्षण किंवा शिकणे हा भाव सामाजिक नव्हे तर नैसर्गिकरित्याच आपल्यावर संस्कारित असतो व तो मूलभूत असतो.

माझं स्वतःचं असं वैयक्तिक ठाम मत आहे की भूतलांवरील एकूण ऐच्छिक गोष्टींपैकी शिक्षण ही एक फार प्रगल्भ विस्तीर्ण आणि मूलभूत विचाराधारा आहे आणि या क्षेत्रात करण्यासारखं फार आहे. परंतु ज्या काळात सर्वत्र अज्ञानाचा अंधकार माणसाची प्रतिमा धुसर करत होता. आपण माणूस म्हणून जन्माला आलो आहोत. एक सुविचारी समाजाभिमुख जीवन आम्हाला व्यतीत करावयाचे आहे. या विचारापासून कोसो दूर होता. त्याकाळात या समाजाला शहाणं करण्यासाठी बऱ्याच विभूतींनी विडे उचलले. त्याचे दाखले आपण पाहतो. त्यापैकीच एक होते, कर्तृत्वसंपन्न परमपूज्य डॉ. बापूजी साळुंखे!

हो, जगाला बदल पाहिजे. आम्हाला बदल पाहिजे. त्याप्रमाणेच सर्व बदललयं. आज अत्याधुनिक खाजगी शाळा आल्या. त्याबद्दल कोणालाच वाईट वाटण्याची गरज नाही. पण हा काळ ज्यावेळी येतो ना त्यावेळी नक्कीच असं वाटतं

की, सर्व सुरळीत आहे. पण चुकतंय, या फाटक्या वागण्यातनं काहीतरी का सांडतय? मग सुरू होतो विचारांचा प्रवास. या प्रवासात प्रकर्षाने जाणवते शिक्षण एक अशी व्यवस्था आहे की, जी माणसाची व्यवस्था लावते. परमपूज्य बापूजींच्या विचाराचा जागर करायचा म्हटलं तर, बापूजींनी तळागाळातल्या शेवटच्या माणसाला माणूस म्हणून जगण्याची प्रेरणा कशी मिळेल या संदर्भात त्यांचे जीवनकार्य चमकलेले दिसते.

बापूजींना अभिप्रेत असणारे शिक्षण हे गोरगरीब, वाडी वस्तीवरील सर्व जाती-धर्माच्या पामरांसाठी होते. ते शिक्षण नीतिमूल्य प्रेरित होते. आज जो शिक्षणाचा नवा संस्कार होऊ घातलाय त्यामध्ये नितीचा गैरवापर करून, मूल्य मिळविण्याचाच घाट दिसतो. शिक्षणाने माणूस बहूश्रूत होतो म्हणतात. त्या शिक्षणाची ओढ परमपूज्य बापूजींना होती. आजच्या परिस्थितीत 'शिक्षण' एका दिव्यातून जाताना दिसते. त्यामुळे त्याची परिभाषाच बदलते आहे असे दिसते.

गोर-गरीब, श्रीमंत, उच्च-नीच यांना शिक्षणाच्या समान संधी असाव्यात असा प्रघात आहे. तो पूर्वीच्या व्यवस्थेतही होता. आताही आहे. असे असताना या दोन्ही काळांचा तुलनात्मक अभ्यास केल्यास पूर्वी गुणात्मकतेला प्राधान्य होते. आज गुणांच्या आकड्यांना प्राधान्य हा विरोधाभास शिक्षणाच्या अनास्थेमुळे होतोय असे जाणवतेय. ही अनास्था कशामुळे तर, जीवघेणी स्पर्धा मूल्याधिष्ठित शिक्षणाऐवजी गुणपत्रिकांवरील टक्केवारी वाढविण्याकडे पालकांचा कल. सर्व गोष्टी, शैक्षणिक मटेरियल बाजारात रेडीमेड मिळत असल्याने तोकडा, परीक्षेपुरता अभ्यास करायचा आणि गुणवत्तायादीत यायचं पण गुणवत्तेपासून दूर राहायचं.

बदलणारं आणि भौतिक सुख सहजशक्य समाजजीवन झाल्यामुळे माणूस स्वकेंद्री बनला आहे. इंटरनेट सुविधा, नोट्स इ. बाजारात तयार स्वरूपात मिळत असल्याने विद्यार्थ्याला सखोल वाचन करण्याची गरजच भासत नाही. ही केवढी शोकांतिका आहे. सखोल वाचन नाही, त्यामुळं चिंतनाचा

प्रश्नच नाही. चिंतन नाही म्हणजे मूल्य रूजण्याचा संबंध नाही. प्रेरणा, भाव-भावना या गोष्टींना किंमत नाही. त्यामुळे आज समाज-जीवनात उच्चभ्रूंची गर्दी दिसते. उच्चशिक्षितांनी माझा देश बहरलेला दिसतो. पण माणूस म्हणून त्याची प्रतिमा कारखान्यातल्या एखाद्या यंत्रासारखी दिसते.

परमपूज्य बापूजी म्हणजे एक प्रेरणा स्तोत्र होते. सर्वसामान्यांच्या जीवनात अक्षरांचा प्रकाश पाडून समाधान मिळविण्याचे वेड होते. वेड असल्याशिवाय इतक्या विस्तीर्ण प्रांतात कार्य करणे अशक्यच. त्या तुलनेत आजचे शिक्षण खरोखरीच मूल्याधिष्ठित आहे का?

आज एकविसाव्या शतकात प्रगत झालो असे आम्ही म्हणत असू तर खरंच आम्ही ती उंची गाठली आहे. पण बापूजींना जो विद्यार्थी अभिप्रेत होता तो आज घडतो आहे का हे पाहणेही गरजेचेच.

‘अनुभवातून, अनुभूतीतून शिक्षण’ हा शिक्षणाचा गाभा असला पाहिजे. वार्षिक अभ्यासक्रम आणि पुस्तके तोंड पाठ करणे हा मतिताथ बापूजींना मान्य होता असे वाटत नाही. शिक्षण म्हणजे फक्त क्रमिक पुस्तके नव्हे तर शिक्षणाने माणूस, माणूस म्हणून जगायला शिकला पाहिजे. हे बापूजींचे ध्येय होते.

आजच्या शिक्षण प्रणालीत बापूजींच्या विचारांचा जागर करावयाचा म्हटल्यास मूल्याधिष्ठित अभ्यासक्रम जोपासण्याचा म्हटल्यास तंत्रज्ञानाच्या युगात अनुभवातून शिक्षणाने अशी कास धरली पाहिजे. पाश्चिमात्य विचारांचा पगडा आमच्यावर, शिक्षण प्रणालीवर जाणवत असला तरीही माणूस म्हणून जन्मलो हे न विसरता मूल्यशिक्षणाची कास धरलीच पाहिजे हे विसरता कामा नये. आजचा विद्यार्थी ॲकॅडमिक शिक्षणाने मोठा झाला. पण समाजाप्रती, देशाप्रती, राष्ट्राप्रती त्याची भावना काय आहे हे त्याच्या मूल्यजोपासणेवरून अधोरेखित होते. म्हणून शिक्षणाप्रती बापूजींचे तत्वज्ञान हे आजच्या बदलत्या शिक्षण व्यवस्थेत सामावून घेणे गरजेचे आहे.

कालानुरूप बदलत्या शैक्षणिक धोरणात, व्यवस्थेत परमपूज्य बापूजींच्या विचारांची नांदी असावी असे का वाटते? तर प्रामुख्याने बापूजींचा जीवनप्रवास असा विचार करण्यास भाग पाडतो. स्वातंत्र्यानंतर एका विशिष्ट वर्गालाच सुसंस्कारित आणि प्रतिष्ठेचे जीवन जगण्याचा अधिकार नाही

तर माणूस म्हणून या भुतलावर अवतरलेल्या प्रत्येकाला तो अधिकार आहे आणि त्याची जाणीव करून देऊन शिक्षणाची गंगा त्या प्रत्येक माणसापर्यंत पोहोचविण्याचे कार्य बापूजींच्या जीवनशैलीतून, त्यांच्या प्राप्त लिखाणातून जाणवते.

बापूजींनी शैक्षणिक संस्था उभी केली. महाराष्ट्रभर त्याचा शाखा विस्तार आहे. म्हणून बापूजींच्या विचारांची उपयुक्तता बदलत्या शैक्षणिक संस्कृतीत असावी असे नाही. तर त्यांच्या एकूण कार्याच्या शिक्षणाप्रती तळमळीचा ध्यास आणि व्यक्तीही संपूर्ण जीवन प्रवासात एक विद्यार्थीच असते. असा आशय घेऊन त्यांच्यावर शैक्षणिक संस्कार करण्यावर त्यांनी दिलेला भर या गोष्टींमुळे बापूजींची भूमिका बदलत्या शैक्षणिक प्रवाहातही मार्गदर्शक ठरणार आहे. त्यांच्या जीवनातील कोणतीही कृती ही शिक्षणाच्या पलीकडे जाऊन शिक्षण देणे अशीच होती.

ज्या ध्येयानं त्यांना पछाडलं होते, वेड लावलं होते त्या प्रांतात कार्य करण्यासाठी निर्माण केलेल्या शिक्षण संस्थेचे नामकरणच पहा ना. ‘श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था’ जिथे विवेकांचा आनंद अभिप्रेत होतोच. त्याचबरोबर स्वामी विवेकानंदसारख्या विभूती या देशात पुनः पुनः निर्माण व्हाव्यात असा आग्रह त्यांच्या एकूण कार्यप्रणालीत दिसतो. असा विद्यार्थी त्यांना हवा आहे.

नवीन पिढी, नवीन जग त्यानुसार बदलणारे त्याचे नियम, त्याप्रमाणे बदलणारा विद्यार्थी स्वतःच्या गुणवत्तेवर, कष्टावर यशाची शिखरे पादाक्रांत करित आहे. पण शेवटी निसर्गाने ज्यासाठी आपली उत्पत्ती केली असेल, माणूस म्हणून जगण्यासाठी जी मूल्य आत्मसात करावी लागतील. किंबहुना ते गरजेचेच आहे. त्यासाठीच बापूजींच्या विचारांची उपयुक्तता बदलत्या शैक्षणिक संस्कृतीत हवीच.

बदलती शैक्षणिक पद्धती आणि बापूजींची विचारधारा यांच्या संगमातूनच उद्याचे परिपक्व नागरिक जे उच्चभ्रू, उच्च शिक्षितही असतील आणि भाव, भावनांची कदर करणारे. माणूस म्हणून माणसाला सामावून घेणाऱ्या व्यक्तिमत्त्वाचे असतील यात शंका नाही.

शेवटी माणूस म्हणून जीवन समृद्ध होण्यासाठी काय लागते? शिक्षणाची कास आणि मूल्याधिष्ठित विचारांची आस!

ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

शुभम मोहन गायकवाड, बी.कॉम. तृतीय वर्ष

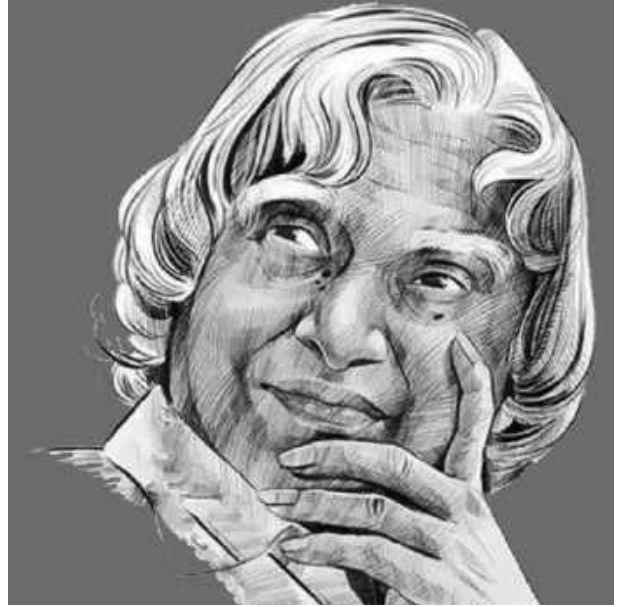
व्यक्तिचित्र

भारतातील शास्त्रज्ञ आणि भारताचे ११ वे राष्ट्रपती

ए.पी.जे. अब्दुल कलाम भारताचे ११ वे राष्ट्रपती होते. त्यांचा जन्म तामिळनाडूमधील रामेश्वरम येथे झाला होता. ते एक एरोनॉटिकल अभियांत्रिकी (इंजिनियर) होते. त्यांनी डी.आर.डी.ओ. मध्ये कार्य केले व भारताच्या अग्नी-१, अग्नी-२ आणि अग्नी-३ प्रक्षेपण अस्त्रांची निर्मिती केली. त्यांना भारतरत्न पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले होते. ते इस्त्रोचे वैज्ञानिक होते. डॉ. कलाम हे भारताच्या अंतराळ कार्यक्रम आणि क्षेपणास्त्र विकास कार्यक्रमात सहभागी होते. या कारणास्तव त्यांना “मिसाईल मॅन” असेही म्हणतात. २००२मध्ये कलाम हे भारताचे राष्ट्रपती म्हणून निवडले गेले आणि पाच वर्षांच्या कार्यकाळानंतर ते शिक्षण, लेखन आणि सार्वजनिक सेवेत परत गेले.

अब्दुल कलाम यांचे वडील रामेश्वरला येणाऱ्या यात्रेकरूंना होडीतून धनुष्कोडीला नेण्या-आणण्याचा व्यवसाय करीत. मुलाच्या महाविद्यालयातील प्रवेशासाठी लागणारे पैसेही त्यांच्याकडे नव्हते. बहिणीने स्वतःचे दागिने गहाण ठेवून त्यांना पैसे दिले. त्या कॉलेजातून अवकाश संशोधन (एरोनॉटिक्स)चा डिप्लोमा पूर्ण केल्यानंतर त्यांनी अमेरिकेतील ‘नासा’ या प्रसिद्ध संशोधन संस्थेत चार महिने ‘एरोस्पेस टेक्नॉलॉजीचे’ प्रशिक्षण घेतले. त्यानंतर अब्दुल कलाम यांचा १९५८-६३ या काळात संरक्षण संशोधन व विकास संस्थेशी (डी.आर.डी.ओ.) संबंध आला.

१९९६ मध्ये ते भारतीय अवकाश संशोधन संस्थेत (इस्त्रो) क्षेपणास्त्र विकासातील पीएसएलव्ही (सॅटेलाईट लॉन्चिंग व्हेईकल)च्या संशोधनात भाग घेऊ लागले. इंदिरा गांधी पंतप्रधान असताना भारताने क्षेपणास्त्र विकासाचा एकात्मिक कार्यक्रम हाती घेतला. त्यावेळी डॉ. कलाम पुन्हा डीआरडीओ मध्ये वैयक्तिक कामापेक्षा सांघिक कामगिरीवर त्यांचा भर असे व सहकाऱ्यांमधील उत्तम गुणांचा देशाच्या वैज्ञानिक प्रगतीसाठी उपयोग करून घेण्याची कला त्यांच्यामध्ये होती. त्यांनी संरक्षण मंत्र्यांचे वैज्ञानिक सल्लागार व डीआरडीओ चे प्रमुख म्हणून अर्जुन हा एम.बी.टी. (मेन बॅटल टँक) रणगाडा व लाईट कॉबॅट एअरक्राफ्ट (एलसीए)

यांच्या निर्मितीत महत्त्वाची भूमिका पार पाडली.

विज्ञानाचे परम भोक्ता असणारे डॉ. कलाम मनाने खूप संवेदनशील व साधे होते. त्यांना रुद्रवीणा वाजण्याचा, मुलांशी गप्पा मारण्याचा छंद होता. भारत सरकारने ‘पद्मभूषण’, ‘पद्मविभूषण’ व १९९८ मध्ये ‘भारतरत्न’ हा सर्वोच्च किताब देऊन त्यांचा सन्मान केला. डॉ. कलाम हे अविवाहित व पूर्ण शाकाहारी होते. बालपण अथक परिश्रमात व्यतित करून विद्येची अखंड साधना करीत, खडतर आयुष्य जगलेले आणि जगातील सर्वात मोठ्या व लोकशाही राष्ट्राच्या राष्ट्रपतिपदी निवड झालेले डॉ. कलाम हे युवकांना सदैव प्रेरणा देणारे व्यक्तिमत्व होते. पुढील वीस वर्षात होणाऱ्या विकसित भारताचे स्वप्न ते सतत पाहत असत.

कार्यालय सोडल्यानंतर कलाम इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट शिलांग, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट अहमदाबाद आणि इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट इंदोर येथे व्हीजिटिंग प्राध्यापक झाले. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, बॅंगलोरचे मानद सहकारी, भारतीय विज्ञान व तंत्रज्ञान संस्थान, चांसलर तिरुवनंतपुरम, आण्णा विद्यापीठात एरोस्पेस अभियांत्रिकीचे प्राध्यापक आणि संपूर्ण भारतातील इतर

शैक्षणिक आणि संशोधन संस्थेमध्ये संलग्न. त्यांनी इंटरनॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी, हैदराबाद येथे माहिती तंत्रज्ञान आणि बनारस हिंदू युनिव्हर्सिटी आणि आण्णा विद्यापीठात तंत्रज्ञान शिकविले.

जन्म १५ ऑक्टोबर १९३१ रामेश्वर येथे झाला. शिक्षण स्कॉर्टझ (Schwartz) हायस्कूल, रामनाथपूरम सेंट जोसेफ कॉलेज, त्रिचनापल्ली येथे विज्ञान शाखेतील पदवी (१९५४) नंतर चेन्नई येथून एरोनॉटिकल इंजिनिअरिंग पदवी घेतली (१९६०). १९५८ डी.आर.डी.ओ. मध्ये सिनिअर सायंटिस्ट तेथे असताना प्रोटोटाईप हॉवरक्रॉफ्ट तयार केले. हैदराबादच्या डी.आर.डी.ओ. (डिफेन्स रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट ऑर्गनायझेशन)चे संचालकपद.

स्वंत

भाग्यश्री अशोक शेळके, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष

रात्री पाहत होते आकाशात
तेव्हा विचार आला मनात
हे जग आहे किती व्यस्त
पण या जगात जीव किती स्वस्त
कधी कधी मन होते अस्वस्थ
शरीर कधी राहो न राहो स्वस्त
पण आपले विचार आणि मन
नेहमी असावे तंदुरुस्त
असे म्हणतात माणूस मेला की
होते त्याची चांदणी
पण त्याच्या सुकर्मांमुळे
पूर्ण होते सुखाची नांदणी
या शरीरात असणाऱ्या जीवाची
नाही देऊ शकत खात्री
आज आहे उद्या नाही
पण नक्की भेटू आपण रात्री
आपले विचार नेहमी राहतात जिवंत
आपण नाही राहू शकत हीच शेवट खंत

ए.पी.जे. अब्दुल कलाम २७ जुलै २०१५ रोजी शिलाँग येथे भारतीय शास्त्र व्यवस्थापन शिलाँग येथे “पृथ्वी नावाचा एक जिवंत ग्रह तयार करणे” या विषयावर व्याख्याने देण्यासाठी गेले. पायरीवरून जात असताना त्यांना अस्वस्थ वाटले, परंतु थोड्या विश्रांतीनंतर सभागृहात प्रवेश करण्यास सक्षम झाले. संध्याकाळी सुमारे साडेसहा वाजता व्याख्यान देताना ते स्टेजवरून कोसळले. त्यांना जवळच्या बेथनी हॉस्पिटल मध्ये दाखल करण्यात आले. त्यांना आयसीयु यूनिटमध्ये ठेवण्यात आले. पण हृदयविकाराच्या झटक्यानंतर त्यांना मृत घोषित करण्यात आले. त्यांचे सर्व जीवन देशाला समर्पित होते. तरूणांना त्यांनी ‘अग्निपंख’ रूपाने बळ दिले.

भविष्याची आस

भाग्यश्री अशोक शेळके, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष

किती मुक्त होते मी
किती सुंदर होते ते जीवन
होते ते माझे बालपण
पण हरवले त्यातील निरागसपण
खूपच लवकर आले शहाणपण
खूप खूप येते मलाच माझी आठवण
होते ते माझे बालपण
वाटायचं तेव्हा मला, कधी होईल मी मोठी
जेव्हा झाले मोठी, तेव्हा वाटले चुकीचे शब्द आले ओठी
आता वाटते खूप काही मी गमावले
परंतु आता मलाच मी यातून सावरले
भूतकाळ विसरून जगायचे ठरवले
पण भूतकाळातील आठवणीत स्वतःच हरवले
आता इच्छा आहे की करावे खूप काही
परंतु वर्तमान माझे भविष्याचे स्वप्न पाही...

पहाटेचा पाऊस

आविष्कर अशोक बामणे, बी.कॉम. प्रथम वर्ष

पहाटेचा पाऊस,
अंगाला झोंबणारा,
शांतपणे बरसणारा,
कधी वाट चुकलेल्या,
वासरा सारखा.
पहाटेचा पाऊस,
लताच्या आवाजा सारखा,
तृप्त करणारा, कधी मन हेलावून टाकणारा.
पहाटेचा पाऊस,
रानपाखरांचे स्वप्न भंग करणारा,
बाळ-मातेसारखा अस्वस्थ.
पहाटेचा पाऊस,
नंदीला अभिषेक घालणारा,
कधी शिवपार्वतीला अलिंगन घालणाऱ्या,
गजराजासारखा.
पहाटेचा पाऊस,
सुर न गवसलेल्या युवकासारखा,
कधी कामचुकार तर कधी
अडखळत जीवन जगणारा.
पहाटेचा पाऊस,
नववधूच्या डोळ्यातून टपटपणाऱ्या अश्रूसारखा,
कधी आनंदाने तर कधी विरहाने.
पहाटेचा पाऊस ...

आज तो पुन्हा हरला...

प्रियांका दशरथ भाटले, बी. एस्सी. प्रथम वर्ष

आज तो पुन्हा हरला होता कदाचित
जिंकण्याची आशा सोडून दिली असावी
पायातील उर्वरित प्राण नुसताच ओरडत होते
म्हणे धावण्यास आम्हाला एक संधी मिळावी

त्यादिवशी अपघात नसता झाला तर आज
सगळंच निराळ घडलं असतं पण नियतीने
केलेला हा आघात यशाच्या आड आला अन्
बघता बघता रस्त्यावर रक्त पडलं होतं

अधू पाय गळ्यात मांडून घेण्याऐवजी
आता पर्यायच कोणता नव्हता
यश चाखण्यास गेलेला शिपाई तो
चाकाच्या खुर्चीवर उपाशी बसला होता

म्हटलं ऊठ गड्या आता किती जपशील
गळ्यातले पाय पाण्यात घालून ये धावायला
तुटलास, मोडलास तरी हरकत कसली आता
मृत्यूआधी मरणाच्या वार्ताच कशाला

अखेर संधी हातात घेऊन त्याने पाय न्याहाळले
पण त्यालाच खटकली त्याची अधूता
चाकाच्या खुर्चीवर त्याने स्वतःला संपवले
म्हणून जिंकत आलेला तो आज पुन्हा हरला होता.

अग्निपंख – तरूणांचे प्रेरणास्थान

रूपाली महादेव सोलसे, एम.ए. प्रथम वर्ष

पुस्तक समीक्षा

आज २१व्या शतकात आपण शिताफीने आकाशाला गवसणी घालतो आहोत. नानाविध प्रकारे अद्ययावत तंत्रज्ञान आपल्याकडे आहे. या बळावर देश म्हणून केव्हाच आपली स्वयंपूर्णता सिद्ध केली आहे. त्यासाठी कित्येक शास्त्रज्ञ, संशोधक यांनी आपले जीवन समर्पित केले आहे. परंतु या सगळ्याचा पाया रचून आपल्या

अवकाश संशोधनाच्या गोळ्याला आकार देवून खऱ्या अर्थाने मूर्त केले ते भारतरत्न डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांनी असे म्हणावे लागेल. 'मिसाईल मॅन' म्हणून आपण सगळेच त्यांना ओळखतो. राष्ट्रपती, शास्त्रज्ञ, संशोधक अशा अनेक भूमिकातून देशासाठी त्यांनी दिलेले योगदान अमूल्य आहे. रामेश्वरम् सारख्या एका छोट्या खेड्यातल्या ध्येयवादी मुलाने पाहिलेली प्रचंड मोठी स्वप्ने ते सत्यात उतरवण्यासाठी केलेला प्रयास यांची प्रेरणादायी कहाणी 'अग्निपंख' मधून आपल्या सगळ्यापर्यंत पोहचवली आहे.

जडणघडण, सृजन, आराधना, चिंतन व समारोप या पाच वेगवेगळ्या विभागात डॉ. कलामांच्या आयुष्याची मांडणी आहे. आपल्या आजूबाजूच्या माणसांचा त्यांच्या सहवासाचा आपल्यावर किती प्रभाव पडतो. त्यातून आपले व्यक्तिमत्व कसे निखरत जाते याची प्रचिती 'जडणघडण' मधून आपल्याला येते. वडिलांचा, मेव्हण्याचा, रामेश्वरमच्या भारलेल्या वातावरणातल्या प्रत्येकाचा कलामाच्या आयुष्यावर असलेला प्रभाव आपल्याला यात वाचायला मिळतो. वडिलांकडून लहानपणीच मिळालेले जीवनधडे त्यांना सर्वतोपरी खंबीर बनवत गेले. आपल्या दुःखाला समजून घ्यायचा प्रयत्न करावा. संकटे माणसाला आत्मपरीक्षण करण्याची संधी देतात. फारसे शिक्षण नसताना

ही त्यांना उमगलेले, जीवनसार त्यांनी सर्वांना मुक्त हस्ताने प्रदान केले. सुखसुविधा नसतानाही त्यांना कसलीच कमतरता भासली नाही व त्यातूनच त्यांच्या उज्ज्वल भविष्याचा पाया भक्कम होत गेलेला आपल्यालाही वाचायला मिळतो.

कॉलेज जीवनात प्राध्यापकांचे मार्गदर्शन त्यातून घडत गेलेला ध्येयवेडा अभियंता आपल्याला प्रेरीत करून जातो. पायलट बनण्याचं स्वप्न धुळीस मिळाल्यानंतर जे वाट्याला आल त्यात पूर्णपणे समर्पण देवून त्यांनी उच्च स्थान मिळवले.

जिंकण्याचा सर्वात उत्तम मार्ग म्हणजे जिंकण्याची गरज भासू न देणे. कसलाही विचार न करता मुलाखतीस सामोरे गेले आणि यशस्वीही झाले. यश-अपयश आयुष्याचाच एक आहे. त्यातूनच माणूस घडत असतो.

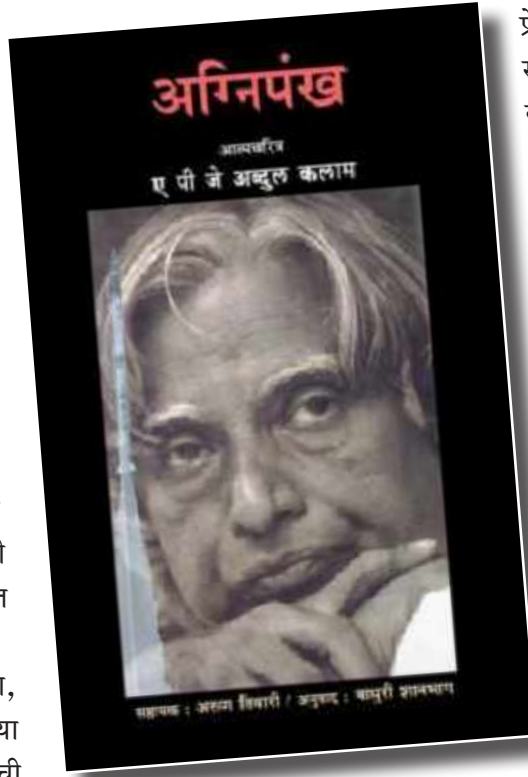
अनेकदा यश-अपयश यामध्ये प्रयत्नाच्या एका पायरीचा फरक असतो.

कोणतीही गोष्ट मिळवताना चुका होणे साहजिकच असते. पण त्या

चुकामधून काय बोध घेतो हे जास्त महत्वाचे.

अपयशामध्येच उद्याच्या संशोधनाची बीजे रोवलेली दिसतात हे डॉ. कलाम ठामपणे सांगतात. त्यांना लाभलेल्या अनेक वरिष्ठांनी त्यांच्या व्यक्तिमत्वाला दिलेल्या पैलूंचे दर्शन आपल्याला घडते. भारताची तंत्रज्ञान क्षेत्रातील भारी, स्वदेशी यंत्रणा उभी करून देश स्वयंपूर्ण बनवण्यासाठी केलेले प्रयत्न त्यात आलेले यश-अपयश साकारलेले स्वप्न हा प्रवास थक्क करून जाणारा आहे.

तरूणांना आयुष्यात नक्की काय मिळवायचे आहे. त्यासाठी आपण काय करायला हवे. प्रतिकूल परिस्थितीतही खचून न

जाता आपल्याला 'अग्निपंख' देण्यासाठी डॉ. कलामांचे चरित्र नक्कीच प्रेरणायी ठरते. नियोजन व्यवस्थापन, मुल्यमापन अशा उपयोगी पडणाऱ्या कित्येक गोष्टी यातून शिकायला मिळतात. जीवनाबद्दल सांगताना ते म्हणतात, "जीवन हा एक कठीण संग्राम आहे." आपल्याला स्वत्वाची जाणीव ठेवल्याशिवाय तो जिंकणे शक्य नाही. आंतरिक सुखच आपल्या आयुष्यात असलेलं अनन्य साधारण महत्त्व पटवून देते.

एकंदरीत ध्येयवेड्या मनुष्याची ही गाथा आहे. जी

आपल्याला युगानुयुगे प्रेरीत करीत राहील. त्यांना लाभलेल्या ८३ वर्षांतील केवळ साठ वर्षांतीलच गोष्टी त्यांनी यात सांगितल्या आहेत.

अवश्य वाचाव हे असं पुस्तक आपल्या संग्रहात असायलाच हवं कारण त्यातून मिळणारं बळ तुम्हाला तुमच्या क्षेत्रात अखंड प्रगती करण्यासाठी उद्युक्त करीत राहील यात शंकाच नाही.

ध्येयाचा प्रवास

किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष

प्रवास माझा एक दिवसाचा नाहीये
तर तो भरपूर दिवसांचा रात्रींचा आहे
या प्रवासात जर मध्येच थांबलो तर
जीवनात काही अर्थ नाही
हा प्रवास कोण्या गावाला जायचा नाहीये
तर तो प्रवास ध्येय गाठण्याचा आहे
प्रवास सुद्धा असा करायचा की
तो विसरणं कधीच शक्य नाही
आणि आठवलं की डोळ्यात
आनंदाश्रू आल्याशिवाय राहणार नाही ...
जसे प्रवास करायच्या आधी
आपण ठिकाण ठरवतो
मगच प्रवासाला लागतो
त्याचप्रमाणे आधी एक ध्येय ठरवा
आणि मग त्याचा प्रवास करा
ध्येयाचा प्रवास करणं म्हणजे
वेगळं असं काही नाही
फक्त सातत्य, जिद्द आणि चिकाटी
शेवटपर्यंत ठेवा
गावचा प्रवास करताना
जसे गाडीला चढ-उतार, खड्डे खळगे

पार करावे लागतात त्याचप्रमाणे
ध्येयाच्या प्रवासात तुम्ही तुमची गाडी आहात
आणि तुम्ही तुमचे चालक
तुम्हालाच तुमच्या रस्त्याचे चढ उतार
पार करत ध्येय गाठायचे आहे
सध्या फेमस असलेले वाक्य
आणि तुम्हाला तुमच्या ध्येयामध्ये
अडथळा करणारे वाक्य
'वेळ नाही मिळत' ...
अरे पण वेळ तर अशी गोष्ट आहे
जी काढली तर नक्कीच तुम्ही
यशाला गवसणी घालाल
पण वेळेला जर कारण म्हणून घेतला
तर तुमचा प्रवास तिथेच थांबला समजा
आता तुम्ही ठरवा
काय करायचं आणि काय नाही
कशाला वेळ द्यायचं आणि कशाला नाही
ध्येयाच्या या प्रवासात
तुम्हाला जर टिकायचं असेल
तर आत्ता पासूनच या क्षणापासून
वेळ वाया न घालवता लागा तयारीला...

हिंदी विभाग

वरिष्ठ

श्वानों को मिलते दूध वस्त्र, भूखे बालक अकुलाते हैं,
माँ की हड्डी से चिपक, ठिठूर जाड़ों की रात बिताते हैं,
युवती के लज्जा वसन बेच, जब ब्याज चुकाए जाते हैं,
मालिक तब तेल फुलेंलो पर पानी-सा द्रव्य बहाते हैं,
पापी महलों का अहंकार देता मुझको तब आमंत्रण

— कवि दिनकर

— विभागीय संपादक —

डॉ. सुनील बेंद्रे

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

१	“संत नामदेव का व्यक्तित्व”	श्री. नीलेश नारायण कांबळे, बी. ए. भाग ३	व्यक्तिरेखा	३७
२	“अंतिम साक्ष्य उपन्यास की समीक्षा”	श्री. रूतिक आनंदा माळगे, बी. ए. भाग ३	समीक्षात्मक लेख	३८
३	असफलता के बाद सफल होनेवाले व्यक्तित्व	श्री. नुरमहम्मद खुदुबुदीन नदाफ, बी. ए. भाग २	वैचारिक लेख	३९
४	इंटरनेट का हिंदी में महत्त्व	श्री. परशुराम आनंदा माने, बी. ए. भाग ३	विज्ञानपर लेख	४०
५	औरत	कु. मोनिका तानाजी गोड़गे, बी. ए. भाग २	कहानी	४१
६	मैंने की हुई सिंधुदूर्ग यात्रा	कु. अलकनंदा चंद्रकांत बारटक्के, बी. ए. भाग ३	यात्रावृत्तांत	४२
७	लता मंगेशकर जीवन परिचय	कु. गायत्री प्रकाश कुडालकर, बी. ए. भाग २	व्यक्तिचित्रण	४४
८	स्वामी विवेकानंद का योगदान एवं महत्त्व	श्री. समीर रमजान मुल्ला, बी. ए. भाग ३	व्यक्तिचित्रण	४६

पद्य विभाग

१	हे राम	कु. पुजा प्रसाद नियती, बी. कॉम. भाग ३	४१
२	माँ	श्री. शुभम मोहन गायकवाड, बी. कॉम. भाग ३	४३
३	पता नहीं क्यों	कु. प्रियंका नरपतिसिंह रजपूत, बी. कॉम. भाग २	४८
४	माँ से ही हम हैं	कु. संजना बुरांडे, बी. ए. भाग १	४८
५	अजीब है ना ...???	कु. पुजा प्रसाद नियती, बी. कॉम. भाग ३	४८
६	अपनों के साथ जिंदगी जीना सीख लो	कु. किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. भाग १	४९
७	परछाई	कु. प्रियंका नरपतिसिंह रजपूत, बी. कॉम. भाग २	४९
८	अर्ज क्या ह	कु. रोहिणी गुरव, बी. ए. भाग १	५०
९	बहन	श्री. नुरमहमद खुदुबुदीन नदाफ, , बी. ए. भाग २	५०

“संत नामदेव का व्यक्तित्व”

श्री. नीलेश नारायण कांबळे, बी. ए. भाग ३

व्यक्तिरेखा

नामदेव महाराष्ट्र के ऐसे संत हैं, जिनकी ख्याति भारत के कोने-कोने में व्याप्त थी। महाराष्ट्र के परभणी जिले में नरसी बामणी गाँव में एक दर्जी परिवार में उनका जन्म हुआ। इनके पिता का नाम दामाशेटी और माता का नाम गोपाई था।

नामदेव पंढरपुर के ‘विठ्ठल’ की प्रतिमा में ही भगवान को देखते थे। वे विठोबा खेचर के संपर्क में आने के बाद उसे सर्वत्र अनुभव करने लगे। प्रेमभक्ति में ज्ञान का समावेश हो गया। भक्ति गीत की रचना की और जनता जनार्दन को और समता और प्रभु भक्ति का पाठ पढ़ाया।

संत ज्ञानेश्वर के परलोक गमन के साथ इन्होंने पूरे भारत का भ्रमण किया। उत्तर भारत की यात्रा से लौटकर ज्ञानेश्वर ने आळंदी में समाधि ले ली। उस समय नामदेव अपने परम मित्र के समाधिस्त हो जाने के कारण वे पंजाब की ओर चले गये।

नामदेव जी के अनेक शिष्य रहे हैं। उनके पंजाबी शिष्यों में विष्णु, स्वामी, बाहरेदास जाल तो नुसार, लघा खत्री और केशव कलाधारी आदि।

नामदेव के पूर्वज पंढरपुर के विठोबा भक्त थे। आषाढ़ और कार्तिक की एकादशी को पंढरपुर की वारी किया करते थे। नामदेव जी ने पंढरपुर के विठोबा की आराधना की। विठ्ठल की प्रतिभा को सर्वत्र दिखाया। इतना व्यापक दृष्टिकोण नामदेव का ही था।

वारकरी संप्रदाय में भजन और कीर्तन से भगवान का गुणगान बड़े ही उत्साह से होता है। आषाढ़ और कार्तिक की एकादशी को पंढरपुर में उत्साह का वातावरण होता है। वारकरी संप्रदाय के साथ अन्य जनसमुदाय भी भक्ति में लीन होते हैं।

नामदेव में अपनी कम आयु में जनता से भक्ति-संचार का कार्य किया। मराठी तथा हिंदी वाणियों में अपने कार्य की सिद्धि कर दी। मराठी ‘नामदेवाच्या अभंगाची गाथा’ में संकलित अभंग मिलते हैं। भाषा की प्राचीनता और भाव-धारा का सरलता से नामदेव के अभंग में पहचाने जाते हैं।

नामदेव की कृतियाँ मराठी और हिंदी दोनों भाषाओं में प्राप्त होती हैं। नामदेव ने अपने अनुयायियों को ‘रामकृष्ण’-हरी के उच्चार का उपदेश दिया। नामदेव के हिंदी पदों में हठयोग योग की साधना का अधिक प्रभाव है। नामदेव जी ने हिंदुओं के मंदिरों में जाकर जनता के मन में परमात्मा के प्रति अनास्था जागृत की थी।

नामदेव वारकरी पंथ के थे। अपनी भक्ति मार्ग का सहारा लेते हुए समाज में फैले ऊँच-नीच का भेदभाव कम करने का प्रयास उन्होंने किया है। जाती भेद मिटाने के लिए उन्होंने भजन कीर्तन का प्रचार किया। ‘भेदभाव, भेदभ्रम है, अमंगल है। इस भावना को समाज में फैलाने की उनकी कोशिश है। निम्न जाति में होनेवाली हीनता की भावना दूर करने का प्रयत्न उन्होंने किया। पूजा, माला, बाह्य आडंबरों का निषेध एवं प्रतिमा पूजन का खंडन किया। कर्मकांड, अंधश्रद्धा, लोकभ्रम आदि समाज में फैली गलत प्रवृत्तियों का विरोध किया।

नामदेव ने ८० वर्ष की आयु में १२७२ ई. में पंढरपुर के विठ्ठल मंदिर के महाद्वार पर सामधि ले ली।

इस प्रकार नामदेव जी व्यक्तित्व सरल था। नामदेव के हिंदी पद ‘गुरुग्रंथसाहब’ और मराठी के पद ‘नामदेव की गाथा’ तथा अन्य मराठी संग्रहों में संकलित हैं।

“अंतिम साक्ष्य उपन्यास की समीक्षा”

श्री. रूतिक आनंदा माळगे, बी. ए. भाग ३

समीक्षात्मक लेख

अंतिम साक्ष चन्द्रकान्ता जी का प्रारम्भिक उपन्यास है। यह उपन्यास मीना मौसी के इर्द-गिर्द घूमता है। मीना मौसी की असफल यात्रा के साथ अनेक जीवन त्रासदी का शिकार हुए हैं।

मातृ-पितृ हीन बालिका मीना को चाचा-चाची का संरक्षण मिला। जिन्होंने बोल मानकर उसका विवाह बूढ़े से कर दिया। बूढ़ा लाला उसे घर ले आया। उसे मीना की मासूमियत पर दया आई। वह मीना को सुरक्षित चाचा-चाची के पास लौटा आया। परंतु हिंदू समाज में मीना अब लड़की नहीं ब्याहता और परित्यक्ता थी।

अंत में ले-देकर उसका विवाह एक आवारा और लपट गुंडे जगन से कर दिया। जगन के लिए मीना पत्नी नहीं मात्र भोग्या थी, देह थी। जिसका उसने उपभोग किया और अंत में एक दलाल मदनलाल के साथ मिलकर कोठे पर भेज दिया। कोठे पर पहले ही दिन एक भले दिल का संगीत शिक्षक मिल गया। जिसने संगीत सिखाने का लालच देकर कोठे की मालकिन से छुड़ा लिया। संगीत शिक्षक भला आदमी था। उसने मीना को अच्छी तालीम दी और वह रेडियो गायिका ही नहीं स्टार बन गई। अब मीना सभ्य समाज में रहने लगी। वहाँ मीना का परिचय प्रताप से हुआ जो बाउजी के रूप में प्रसिद्ध थे।

मीना के प्रति उस परिवार में गहरी सहानुभूति थी। बाउजी और उनकी पत्नी बीजी ने दोनों के मन में मीना के प्रति करुणा थी परंतु धीरे-धीरे प्रताप का आकर्षण मीना के प्रति बढ़ता गया। बाउजी और मीना के बीच रिश्ते शारीरिक संबंध की हद तक पहुँच चुके थे। बाउजी की पत्नी जब मीना के घर में बाउजी और मीना को पलंग पर लेटे हुए अवस्था में देखती है, तब से बीजी क्रोधित होती है।

‘अन्तिम साक्ष्य’ का विवेचन से स्पष्ट है कि यह एक ऐसी औरत की कथा है जिसने जिंदगी में सब कुछ स्वीकार कर भी कुछ नहीं पाया। विवाह के बाद वह दुल्हन नहीं बन सकी। शरीर केवल भोग की वस्तु बना रहा। प्रेम मिला पर

वह प्रेमिका और रखैल कुछ भी नहीं रह सकी। मीना मौसी की असफलताओं के साथ इस उपन्यास की एक विशेषता नए समाज में टूटते परिवार की व्यथा कथा भी है। परिवार में उभरते अविश्वास और नई पिढ़ी के बिलगांव की व्यथा भी उपन्यास में है। जिस प्रेम के कारण बिखरा है उसी प्रेम में अंत में विकी भी पड़ता है। पर यह नए सृजन का स्वर है एक पारंपरिक परिवार का विद्रोह नहीं। समग्र रूप से नारी मन और जीवन की पीड़ा का यह अद्भुत उपन्यास है।

पारिभाषिक शब्द, शब्दार्थ

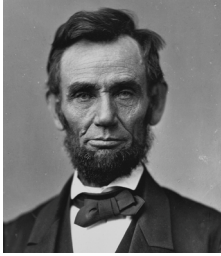
सुहाना गणी देसाई, बी.ए. ३

संदर्भ सामग्री	- किसी विषय की विशेष जानकारी देनेवाली सामग्री
संदर्भ स्रोत	- जानकारी तक पहुँचानेवाले मार्ग
कोश	- संग्रह संज्ञा का संकलित विवेचन करनेवाला ग्रंथ
शब्दकोश	- वैविध्यपूर्ण शब्दों का एकत्रित संकलन
डिक्शनरी	- शब्दकोश
ग्लॉसरी	- शब्दसंग्रह, शब्दों की सूची
ज्ञानचक्र	- एक या एक से अधिक विषयों की सर्वसमावेशक जानकारी
विश्वकोश	- विश्वस्तर की सभी प्रकार की जानकारी देनेवाला संदर्भ स्रोत
मुहावरा	- विशिष्ट अर्थ प्रकट करनेवाला वाक्यांश
कहावत	- कही हुई बात, लोकोक्ति, उक्ति
थिसारस	- समांतर कोश

असफलता के बाद सफल होनेवाले व्यक्तित्व

श्री. नुरमहम्मद खुदुबुद्दीन नदाफ, बी. ए. भाग २

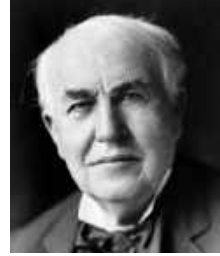
वैचारिक लेख

अब्राहम लिंकन – शायद बहुत अच्छी डिग्री और पढ़ाई करने के बाद “लाईफ सेट हो जाती है” क्योंकि अब्राहम लिंकन ने अपनी पूरी जिंदगी में ५ साल से ज्यादा पढ़ाई नहीं की, और जब वह बड़े हुए तो वह राजनीति में शामिल हुए और जब संयुक्त राष्ट्र अमेरिका के १६ वे राष्ट्रपति बने। लेकिन इससे पहले वह अपनी जिंदगी में बारह बार असफल हुए। इतनी सारी असफलता के बावजूद वह डटे रहे और इस कारण आज इतिहास में सबसे महत्वपूर्ण लोगों के याद में लिया जाता है। तो सिर्फ पदवी हासिल करके कुछ नहीं होता। बल्कि जिंदगी में सफल बनने के लिए असफलता ही जरूर होती है। शायद इसी कारण पुरानों ग्रंथों के अनुसार कहा जाता है कि असफलता ही सफलता की पहली सिढ़ी है।

आइज़ैक न्यूटन – आइज़ैक न्यूटन उस वक्त के गणित के बहुत बड़े जानकार थे। उनके प्रकाश विज्ञान और ग्रॅविटेशन से उन्हें दुनियाभर पहचान दिलाई थी और एक महान विज्ञान तज्ञ भी बनाया। बहुत से लोगों को ऐसा लगता था कि वह बचपन से ही बहुत बुद्धिमान और ज्ञानी थे। पर ऐसा नहीं था। क्योंकि वह अपने पाठशाला से भी खुश नहीं थे। अध्यापक तो उन्हें बेवकूफ समझते थे और कई बार तो उन्हें पाठशाला से बाहर निकाला जाता था। पर बचपन से ही उन्हें गणित विषय में बहुत ज्यादा दिलचस्पी थी। जिसके कारण उन्होंने आगे जाकर विज्ञान में कुछ बहुत ही महत्वपूर्ण चीजों पर काम किया और नये उपक्रम के आधार पर वह दुनिया के महान वैज्ञानिक बने। इस तरह से एक बेवकूफ बच्चा दुनिया का सबसे बड़ा विज्ञानवादी वैज्ञानिक बना।

थॉमस एडिसन – जिनका नाम सुनकर ही दिमाग की बत्ती जल जाती है। क्योंकि एडिसन ने बहुत सारी यंत्रों को को विकसित किया। जिनका २० वी सदी के जीवनपर गहरा प्रभाव पड़ा था। एडिसन को इतिहास का बहुत फलदायक अविष्कार कहा जाता है। जिनके नाम अविष्कार करने का १०९३ यू. एस. अधिकार थे। जब वह बच्चे थे तब उनके अध्यापक ने उनसे कहा था कि, कुछ भी सीखने के काबिल नहीं है और उनकी काबिलियत पर सवाल करते थे और जब वह बड़े हुए तब एक सफल लाइट-बल्ब बनाने में वह हजार से भी ज्यादा बार असफल हुए। उनके एक हजार कोशिशों के बाद उन्होंने सफलता पाई और आज उन्हीं के वजह से यह दुनिया प्रकाशमय बन गई। वह अपने जीवन में अपने लक्ष्य को पाकर सफल हो गये।

वाल्ट डिज़नी – वाल्ट डिज़नी अमेरिका के दिग्दर्शक, निर्देशक, फिल्म लेखक और कार्टून फिल्म बनानेवाले दिग्दर्शक थे। उन्होंने सबसे बड़ी कंपनी (Disney) की स्थापना की और उसकी स्थापना आज वाल्ट डिज़नी के नाम से जानी जाती है। जो कि साल में ३० बिलियन्स का राज्यस्व बनाती है। डिज़नी ने अपने पहला बिजनेस घर से ही शुरू किया और उनके द्वारा बनाया गया पहला कार्टून फेल हो गया। उनके पहले पत्रकार सम्मेलन में एक अखबार के संपादक ने उनका उपहास भी किया कि उनके पास अच्छे सिनेमा बनाने की कल्पना नहीं थी। और आज वाल्ट डिज़नी कार्टून इंडस्ट्री का दुनिया में सबसे बड़ा नाम है। कई पीढ़ियों ने वाल्ट डिज़नी ने बनाए हुए कार्टून्स देखकर अपना बचपन गुजार लिया। तो असफलता से सफलता का डिज़नी का यह सफर बहुत ही प्रेरणादाई रहा है।

इंटरनेट का हिंदी में महत्व

श्री. परशुराम आनंदा माने, बी. ए. भाग ३

विज्ञानपर लेख

इंटरनेट पर पहले अंग्रेजी भाषा का प्रभुत्व था। लेकिन अब धीरे-धीरे हिंदी भाषा का स्थान महत्वपूर्ण बन रहा है। हिंदी को इंटरनेट के द्वारा प्रिय साहित्यिक, समाचारपत्र, करिअर शिक्षा, चिकित्सा संबंधी आदि की जानकारी ऑनलाइन देख सकते हैं। अपना लेख किताबों को इंटरनेट द्वारा प्रसारित और प्रकाशित कर सकते हैं। आज इंटरनेट पर हिंदी में ऑनलाइन फार्म भरकर परीक्षा देने की भी सुविधा है।

इच्छित पुस्तकें, समाचारपत्र, पत्रिकाएँ, फिल्म संगीत तथा साहित्य अन्य भाषाओं से हिंदी में कुछ ही क्षणों में अनुवाद करके पा सकते हैं।

संगणक के संबंधित हिंदी के सभी समारोह में देखे जा सकते हैं। डॉट, विंडोज एवं युनिक्स द्वारा डेटा-संस्थान का कार्य संभव हो चुका है।

इसमें हिंदी वर्तनी को जाँचना ऑनलाइन शब्दकोश वेबप्रकाशन, ई-मेल आदि की सहाय्यता मिलती है। इंटरनेट पर आधारित मुक्त विश्वकोश, हिंदी विकिपीडिया जुलाई २००३ से उपलब्ध है।

इंटरनेट ने लोगों को एक नई अभासी दुनिया दिखायी है।

इस दुनिया की चपेट में बच्चों से लेकर बुढ़ों तक सभी आ गए हैं। इंटरनेट के जरिए ज्ञान-विज्ञान का क्षेत्र खुला हो गया है। बच्चे और युवा वर्ग अपना जनरल नॉलेज बढ़ाने के लिए इसका आधार लेते हैं।

क्रीडा, जटिलप्रश्न, इतिहास, भूगोल, तकनीकी, वैद्यकीय, गणिती, वैज्ञानिक आदि बातों को कुछ ही समय में इंटरनेट के जरिए ढूंढते हैं। इसी तरह इंटरनेट का सभी लोग प्रभावी रूप से इस्तेमाल कर रहे हैं।

आज इंटरनेट का दुरुपयोग भी हो रहा है। जैसे कि बच्चे और युवा वर्ग अश्लील तथा आतंकी साइट्स देख रहे हैं। जिससे कम आयु में ही वह समाज में अत्याचार कर रहे हैं। मोबाइल तथा इंटरनेट के सहारे जो खराब साइट्स देख रहे हैं, इसमें रोक नहीं लगा सकते तथा क्राइम ब्रांच कुछ करने से सक्षम हैं। बच्चे अथवा युवा को घर

के माता-पिता ने इंटरनेट की सुविधा उपलब्ध कराई है। नई जानकारी हासिल कर सके अथवा माता-पिता को सिखायी जाए। लेकिन ऐसा नहीं हो रहा है। घर के सदस्यों को इसकी जानकारी न होने के कारण हम इसको रोक नहीं लगा सकते। इंटरनेट के कारण शैक्षणिक जानकारी कम देखी जा रही है। लेकिन दूसरी ही जानकारी ज्यादा देखी जा रही है। जिससे पढ़ाई की ओर ध्यान नहीं दिया जा रहा है।

फिर भी इंटरनेट की जरिए हिंदी भाषा का साहित्य और समाज में जो अलग-अलग समस्याएँ हैं वह सामान्य जन तक पहुँचाने का कार्य इंटरनेट करा है।

औरत

कु. मोनिका तानाजी गोड़गे, बी. ए. भाग २

कहानी

सुनहरे
हमारी भारतीय संस्कृतिने उसे देवी का स्थान दिया है। उसे पूजनीय और वंदनीय किया है। किंतु इंसान समझकर उसकी तरफ कोई देखता नहीं।

‘न स्त्री स्वातंत्र्यम् अर्हति’ इस प्रकार से पुराने जमाने से पुरुषों को गुलाम बना रखा है। औरत को पत्ते की उपमा दी जाती है। किसी के सहायता बिना वह जी नहीं सकती। इस प्रकार की गलतफहमी हैं। बचपन में पिता, युवा अवस्था में पति और बुढ़ापे में बेटा या पुत्र वही उसका आधार होता है। किंतु आज की स्त्री ने उसे कालबाह्य ठहरा दिया है। आज २१वीं सदी में वह डॉक्टर, इंजीनियर यही नहीं बल्कि किरण बेदी की तरह पुलिस ऑफिसर है।

इस प्रकार सोचा तो वेदकाल में गार्गी, मैत्रयी वेदनिपुण थी और उसे भी वैचारिक स्वातंत्र्य था। उसके फैसलों का मान्यता थी। उसे भी समाज में प्रतिष्ठा है। स्त्री को अपना वर चुनने का स्वातंत्र्य है।

स्त्री सक्षम बनने के बाद ही वह गुलामगिरी से बाहर आ सकती है। ज्योतिबा फुले इन्होंने खुद सावित्रीबाई फुले इन्हें शिक्षित बनाया। और धोंडोपंत कर्वेजी ने लड़कियों के लिए पाठशाला बनाई। परिणाम होते-होते आज स्त्री ने उसके आसपास के कई बंधन तोड़े हैं। वह आज मुक्त होकर अपने कर्तुत्व पर भरोसा रखने लगी है। उसने सभी क्षेत्रों में अपना स्थान बनाया है। आज की औरत राजकीय, सामाजिक,

स्त्री एक पाकलक्ष्मी और गृहलक्ष्मी है। हर कामयाब इंसान के पीछे औरत का हाथ होता है। इस प्रकार के अनेक व्याख्यानों से सुभाषिताओं में से औरत का गौरव किया जाता है। किंतु इस सन्मान किये जानेवाले स्त्रियों को समाज में क्या स्थान है? और कौन सा स्थान दिया जाता है? सुंदर

शब्दोंको मखरात में स्त्रियों को बिठाकर

आर्थिक हर क्षेत्र में खुद बड़ी होशियारी से निर्णय लेने लगी है। महात्मा गांधी कहा करते थे कि एक माता ही एकसौ शिक्षकों से भी श्रेष्ठ है।

आज असली अबला नहीं सबला, कर्तबगार है। इसीलिए औरत पर होनेवाले अत्याचार, दहेज इस समस्याओं को मिटाने के लिए औरत ही नहीं, बल्कि समाज ने एक होकर विरोध करना चाहिए। स्त्री त्याग की ज्ञानमूर्ति है। हर दिन अखबार के खबरों में समाचार पढ़ने के लिए मिलता है। लड़की ने जान देने की कोशिश की, या किसी लड़की ने जान दी। वैवाहिक औरत का दहेज बली। स्त्री का यह अमानुष छल क्यों? इसका मतलब खाना परोसों, झूठा उठाओ यही औरत के जिंदगी में है? जीवन के हर क्षेत्र में औरतों ने नेत्रदीपक यश संपादित किया है। उसके मन का प्रेम और उसके साथ का काम करने की लगन, बुद्धिमता इसके बल पर ही वह समाज और देश को उज्ज्वल बना सकती है।

यत्र नमस्ते नारी। तत्र रमन्ते देवताः॥

हे राम

कु. पुजा प्रसाद नियती, बी. कॉम. भाग ३

ना ही राम जैसा

ना ही कृष्ण जैसा और

ना ही अर्जुन जैसा पति चाहिए

राम जी ने सीता जी की अग्नि परीक्षा ली

और उनको वनवास भेज दिया

कान्हा ने राधा से प्यार किया

और रुक्मिणी से शादी और रासलिला गोपियों से की,

अर्जुन ने द्रौपदी को जुए में हारा

आज की युग की बेटी बस इतना चाहती है

उनके माता-पिता उन्हें इतना पढ़ा-लिखा दे की

कोई उन्हें धोखा ना दे सके।

मैंने की हुई सिंधुदूर्ग यात्रा

कु. अलकनंदा चंद्रकांत बारटके, बी. ए. भाग ३

यात्रावृत्तांत

घूमना-फिरना नए-नए स्थानों की यात्रा करना हर किसी को अच्छा लगता है। और उसमें भी महाविद्यालयीन जीवन में अपनी सहेलियों के साथ कहीं घूमने जाने को मिले तो उसकी बात ही कुछ और है। सिंधुदूर्ग यात्रा मेरे जीवन की सबसे यादगार यात्रा है। अप्रैल महीने का पहला सप्ताह था। गर्मी बढ़ रही थी। अतः हम सब सहेलियों ने मिलकर गगनगिरी, विजयदूर्ग, सिंधुदूर्ग, कणकवली, कुणकेश्वर, मालवण आदि ऐतिहासिक स्थानों की यात्रा करने का नियोजन किया। ५ अप्रैल की सुबह ठीक ६:०० बजे हम सब लड़कियों को लेकर हमारी बस इचलकरंजी से निकल पड़ी। यह सफर मेरे जीवन का अत्यंत आनंददायी सफर रहा है।

सबसे पहले हम सब गगनगिरी पहुँचे। वहाँ का नजारा अत्यंत रमणीय था। गगनगिरी महाराज मठ की रचना अद्वितीय है। ऊँचे पहाड़ पर बनाए गए इस मठ को देखते ही मन प्रसन्न हुआ। साथ-ही मन में बहुत से सवाल आए कि इसको इतने ऊँचे पहाड़ पर कैसे बनवाया होगा? इसको बनवाने में कितने दिन लगे होंगे? कितने लोगों ने बनवाया होगा? जो भी हो वहाँ का प्राकृतिक नजारा मन को सुखद अनुभूति दे रहा था।

चारों ओर ऊँचे ऊँचे पहाड़, हरी-भरी घाटियाँ, नहरें घुमा देनेवाली गहरी खाईयाँ। बहुत ही शांत और रमणीय दृश्य मन को छू लेता है। यहाँ पर तरह-तरह के पेड़-पौधे हैं। आकाश की छू लेनेवाले बड़े-बड़े पेड़ों पर तरह-तरह के पंखी दिखाई देते हैं। साथ-ही तरह-तरह की हरकतें करनेवाले बंदर भी वहाँ पर हैं। किसी के हाथ से कुछ छिनकर लेते हैं तो किसी के सामने से छलाँग लगाकर भागते हैं। हमने यहाँ पर बहुत-सी फोटो खिंचवाई। गगनगिरी महाराज का यह मठ सचमुच ही किसी के भी मन को शांति प्रसन्नता दिलवाने का रमणीय स्थान है। इसलिए तो मेरा वहाँ से निकलने का मन ही नहीं कर रहा था। किंतु आगे की यात्रा बाकी थी, इसलिए न चाहते हुए निकलना पड़ा।

गगनगिरी से हम सब निकल पड़े विजयदूर्ग की ओर। समंदर की ओर जाने का मजा ही कुछ और होता है। चारों ओर पानी ही पानी। समंदर मुझे बहुत भाँता है। अतः यहाँ आने पर मैं बहुत खुश हुई। जोर-जोर से उठने वाली समंदर की लहरें मानो आकाश को छूने की होड़ लगा रही हैं। किले की दीवारों पर ये लहरें इस तरह टकरा जाती, मानो उसकी

मजबूत दीवारों को हिलाना चाहती हो। जोर से आवाज करनेवाला समंदर का पानी एक अलग-सा संगीत बना रहा था। समंदर के पानी के ऊपर से बहती हवा शरीर और मन दोनों में अद्भूत ठंडक निर्माण कर रही थी। विजयदुर्ग का नजारा बाहर से जितना मोहक है उतना ही अंदर से भी सुंदर है। महाकाय दरवाजा देखकर किले की मजबूती का अंदाजा लगाया जा सकता है। प्रवेशद्वार से अंदर आते ही सामने बहुत बड़ी-बड़ी तोफें और तोफ गोले नजर आते हैं। इतने बड़े-बड़े वजनदार लोहे के तोफगोले मैंने जीवन में पहली बार देखे थे। इतिहास की किताबों में मैंने इन तोफगोलों के बारे में पढ़ा था किंतु पहली बार अपनी आँखों से देखा था, हाथों से किया था। इतना ही नहीं उन्हें उठाने का प्रयास भी किया था। किंतु मेरा ही नहीं बल्कि मेरी सभी सहेलियों का ताफगोलो उठाने का छोड़ो हिलाने का भी प्रयास असफल रहा। इतने भारी वजनदार थे ये तोफगोले। शिवाजी महाराज और उनकी सेना की शक्ति की पहचान करा देते हैं ये तोफगोले। इन्हें देखने और फोटो खिंचने के बाद हम राजदरबार में आ पहुँचे। बहुत बड़ा हॉल देखकर वहीं पर रहने का मन हो रहा था। बहुत ही सुंदर विजयदुर्ग किला है।

विजयदुर्ग की यादें मन में लिए हुए हम सिंधुदुर्ग की ओर निकल पड़े। पहले गगनगिरी फिर विजयदुर्ग और अब सिंधुदुर्ग। वाह। वाह। वाह।।।

इस स्थान के बारे में तो क्या कहना, इसकी तो बात ही कुछ और है। समंदर के बीचों-बीच बनाए गए इस किले में प्रवेश करने पर आज भी इतने सालों पश्चात शिवाजी महाराज के पराक्रम का एहसास होता है। यहाँ तक पहुँचने के लिए हमें बोट का प्रवास करना पड़ता है। बोटिंग करने में बहुत आनंद मिलता है। चारों ओर उफनती लहरें, ठंडी, ठंडी हवा और साथ में सहेलियों का साथ। बहुत अच्छा लगता है। इस किले के अंदर रायशेखर मंदिर है। साथ ही दूध का कुँआ, दुध का कुँआ भी है। कहा जाता है शिवाजी महाराज के समय इन कुँआओं में दूध और घी भरा रहता था। किले के चारों ओर जो समंदर है उसका पानी खारा है किंतु किले के अंदर के कुँए का पानी मीठा है। है न बड़ा जादू। इतना ही नहीं यहाँ पर शिवाजी महाराज के हाथ पैरों के निशान भी पाए जाते हैं। सिंधुदुर्ग इतना भव्य रमणीय और अद्वितीय किला है कि इसे देखने बहुत दूर-दूर से पर्यटक आते हैं।

सिंधुदुर्ग के बाद कणकवली का रमणीक समंदर देखने का मजा हमने उठाया। उसके बाद कुणकेश्वर मंदिर में जाकर भगवान शिव के हमने दर्शन किए। सनसेट इतना लुभावना लगता है, उसे देखते ही रहने का मन करता है। डूबते हुए सूरज को आँखें भर के देखना का मजा हमने उठाया। और वापस की तैयारी करने लगे। पूरे दिनभर घूमने के बाद भी बिल्कुल भी थकान महसूस नहीं हो रही थी। और रुकने का मन कर रहा था। इतना सुंदर प्रसन्न मनमोहक ऐतिहासिक प्राकृतिक नजारा मैंने पहले कभी नहीं देखा था। मेरे जीवन की इस खास सफर को मैंने अपनी आँखों में बसाकर रखा है। इसीलिए मैं उसे कभी भी नहीं भूल सकती। मन में फिर वापस आने का निश्चय करके हम वापसी के लिए निकल पड़े। पर मन में बहुत सी यादें लेकर।

माँ

श्री. शुभम मोहन गायकवाड, बी. कॉम. भाग ३

घुटनों से रेंगते-रेंगते,
कब पैरों पर खड़ा हुआ,
तेरी ममता की छाँव में,
जाने कब बड़ा हुआ ...

काला टीका, दूध मलाई,
आज भी सब कुछ वैसा है,
मैं ही मैं हूँ हर जगह
माँ प्यार ये तेरा कैसा है?

सीधा-साधा, भोला भाला,
मैं ही सबसे अच्छा हूँ,
कितना भी हो जाऊँ बड़ा,
माँ मैं आज भी तेरा बच्चा हूँ।

लता मंगेशकर जीवन परिचय

कु. गायत्री प्रकाश कुडालकर, बी. ए. भाग २

व्यक्तिचित्रण

लता मंगेशकर का जन्म २८ सितंबर १९२९ को इंदौर के मराठी परिवार में पंडित दीनदयाल मंगेशकर के घर हुआ। इनके पिता रंगमंच के कलाकार और गायक भी थे। इसीलिए संगीत इन्हें विरासत में मिली। लता मंगेशकर का पहला नाम 'हेमा' था। मगर जन्म के ५ साल बाद माता-पिता ने इनका नाम 'लता' रख दिया था। लता अपने सभी भाई बहनों में बड़ी है। मीना, आशा, उषा तथा हृदयनाथ उनसे छोटे हैं। इनके जन्म के कुछ दिनों बाद ही परिवार महाराष्ट्र चला गया। लता ने केवल ५ साल की उम्र में ही अपने पिता के मराठी संगीत नाट्य में कार्य किया। १९४२ में इनके पिता की मौत हो गई। इस दौरान ये केवल १३ वर्ष की थी। नवयुग चित्रपट फिल्म कंपनी के मालिक और पिता के दोस्त मास्टर विनायक (विनायक दामोदर कर्नाटकी) ने इनके परिवार को सँभाला और लता मंगेशकर को एक सिंगर और अभिनेत्री बनाने में मदद की।

लता मंगेशकर ने अपने संगीत सफर की शुरुआत मराठी फिल्मों से की। उन्होंने मराठी फिल्म 'कि ही हासल' (१९४२) के लिए गाना 'नाचु या गडे' खेलू सारी मनी हस भारी' गाया। मगर अंत समय में इस गाने को फिल्म से निकाल दिया गया। इसके बाद विनायक ने नवयुग चित्रपट की मराठी फिल्म 'पहली मंगलागौर' (१९४२) में कार्य किया और फिल्म में गाना 'नाचली चैत्राची नवलाई' गाया। इन्होंने हिंदी भाषा में पहला गाना 'माता एक सपूत कि', 'दुनिया बदल दे तू' मराठी फिल्म 'गाजाभाऊ' (१९४३) के लिए गाया। इसके बाद लता मंगेशकर मुंबई चली गई। यहाँ उन्होंने हिंदुस्तान क्लासिकल म्यूजिक के उस्ताद अमानत अली खान से क्लासिकल संगीत सीखना शुरू कर दिया। लता मंगेशकर ने अपने संगीत करियर की शुरुआत मराठी फिल्मों से की। इसके बाद उन्होंने विनायक की हिंदी फिल्मों में छोटे रोल के साथ-साथ हिंदी गाने तथा भजन गाए। इसी दौरान उनकी मुलाकात वसंत देसाई से हुई। १९४७ में भारत बंटवारे के बाद उस्ताद अमानत अली पाकिस्तान चले गए। लता ने उस्ताद बड़े गुलाम अली खान पंडित तुलसीदास शर्मा तथा अमानत

खान देवसल्ले से संगीत सीखा। १९४८ में विनायक की मौत के बाद गुलाम हैदर लता के संगीत मेंटर बने। हैदर ने लता की मुलाकात शशिधर मुखर्जी से कराई, जो 'शहीद' फिल्म बना रहे थे। उन्होंने लता कि ज्यादा पतली आवाज होने के कारण उन्हें अपनी फिल्म में गाने का मौका नहीं दिया।

हैदर ने लता को 'मजबूर' (१९४८) फिल्म में पहला ब्रेक दिया। लता पहले नुरजहाँ की स्टाइल में गाने गाती थीं। मगर बाद में खुद की आवाज बना ली। उस समय के ज्यादा हिंदी सिनेमा के संगीतकार हिंदी के अलावा उर्दू शब्द का प्रयोग ज्यादा करते थे। दिलीप कुमार ने भी लता को हिंदी, उर्दू गान में मराठी टोन प्रयोग करते सुना था। जिसके बाद लता ने उर्दू शिक्षक से उर्दू भाषा की शिक्षा प्राप्त की। १९४९ में आई फिल्म 'महल' में मधुबाला के लिए गाया हुआ एक गाना काफी लोकप्रिय हुआ। वह गाना था - 'आएगा आने वाला...'। १९५० में लता ने कई संगीतकारों के साथ गाने गाए जिसमें अनिल विश्वास, शंकर-जयकिशन, नौशाद अली, एसडी बर्मन, मदन-मोहन सहित कई दिग्गज संगीतकारों के साथ काम किया। १९५५ में लता ने तमिल फिल्मों के लिए गाने गाए। लता ने नौशाद के लिए रागों पर आधारित कई गाने गाए। जिसमें बैजू बावरा (१९५२), मुगल-ए-आज़म (१९६०), कोहिनूर (१९६०) मशहूर फिल्में हैं।

शंकर-जयकिशन के साथ आग, आह (१९५३), श्री ४२० (१९५५), चोरी-चोरी (१९५६), कई गाने गाए। लता मंगेशकर एसडी बर्मन की सबसे पसंदीदा गायिका थी। उन्होंने साजा (१९५१), हाउस नंबर ४२० (१९५५) और देवदास (१९५५) जैसी फिल्मों के लिए गाने गाए। उसके बाद लता और बर्मन में अनबन हो गई। जिसके कारण लता ने १९७२ के बाद बर्मन के लिए कभी गाने नहीं गाए। लता मंगेशकर ने पहली बार १९५८ में बनी 'मधुमती' के लिए सलिल चौधरी द्वारा लिखे गए गीत 'आजा रे परदेसी' के लिए 'फिल्म फेयर अवार्ड फॉर बेस्ट फीमेल सिंगर' का अवार्ड जीता। १९५० से पहले लता ने सी. रामचंद्र के लिए गाने गाए।

१९६० में लता मंगेशकर ने कई लोकप्रिय फिल्मों के लिए गाने गाए, जो काफी हिट हुए और आज भी गाए जाते हैं। जिसमें 'मुगल-ए-आज़म' (१९६०) के लिए 'प्यार किया तो डरना क्या', 'दिल अपना और प्रीत पराई' (१९६०) के लिए 'अजीब दास्ता है ये', एसडी बर्मन के लिए भूत बंगला (१९६५), पति-पत्नी (१९६६), बहारों के सपने (१९६७) तथा अभिलाषा (१९६९) जैसी फिल्मों के गाए। इसी दौरान उन्होंने 'आज फिर जीने की तमन्ना है', 'गाता रहे मेरा दिल' (किशोर कुमार के साथ), 'पिता तो' और 'होठों पर ऐसी बात जो छुपाती चली आई' जैसे लोकप्रिय गाने गाए। १९६१ में लता ने लोकप्रिय भजन 'अल्लाह तेरे नाम' और 'प्रभु तेरो नाम' जैसे भजन गाए। वहीं १९६३ में पंडित जवाहरलाल नेहरू जी की उपस्थिति में देश का सबसे जीवंत गीत 'ए मेरे वतन के लोगों', गाया। इस गाने के बाद नेहरूजी के आंखों से आंसू बह निकले थे। लता ने १९६० से लेकर १९८० के दौरान कई संगीतकारों के साथ काम किया और कई हिट गाने गाए। जिसमें मदन-मोहन, लक्ष्मीकांत प्यारेलाल, सलिल चौधरी तथा हेमंत कुमार के साथ कई बंगाली व मराठी गाने भी गाए। लता ने १९६० के बाद से कई गायकों के साथ गाने गाए। जिसमें मुकेश, मोहम्मद रफी, मन्नाडे, महेंद्र कपूर और किशोर कुमार शामिल हैं। लता और रफी में गाने की रॉयल्टी को लेकर मनमुटाव हो गया था। जिसको संगीतकार जयकिशनने दूर किया।

१९७२ में लता ने मधुबाला के लिए 'पाकीजा' में 'चलते-चलते' और 'इन्हीं लोगों ने', 'प्रेम पुजारी' के लिए

'रंगीला रे', 'शमीली' के लिए 'खिलते हैं गुल यहाँ', 'अभिमान' के लिए 'पिया बिना', 'परिचय' के लिए 'बीती ना बिताई', 'नीलू' के लिए 'कादली चैन कादली', 'कोरा कागज' के लिए 'रूठे-रूठे पिया', 'सत्यम-शिवम-सुंदरम्' के लिए 'सत्यम-शिवम-सुंदरम्', 'रुदाली के लिए 'दिल हूम-हूम करे' तथा फिल्म 'दस्तक', 'हीरांझा', 'दिल की राहें', 'हिंदुस्तान की कसम', 'हंसत जख्म', 'मौसम', 'लैला-मजनू', 'अमर प्रेम', 'कारवाँ', 'कटी पतंग', 'आँधी' सहित कई फिल्मों के लिए लोकप्रिय गाने गाए और कई तरह के अवार्ड जीते। १९८० में लता ने 'सिलसिला', 'फैसला',

'विजय', 'चाँदनी', 'राम लखन' और 'मैंने प्यार किया' जैसी हिट फिल्मों के लिए अपनी आवाज दी। १९९० में उन्होंने आनंद-मिलिंद, नदीम-श्रवण, जतिन-ललित, दिलीप-समीर सेन, उत्तम सिंह, अनुमलिक, आदेश श्रीवास्तव तथा एआर रहमान जैसे संगीतकारों के साथ काम किया और जगजीत सिंह, एस.पी. बालासुब्रमण्यम, उदित नारायण, हरीहरन, कुमार सानू, सुरेश वाडकर, मोहम्मद अजीज, अभिजीत भट्टाचार्य, रूप कुमार राठौड़, विनोद राठौड़, गुरदास मान तथा सोनू निगम के साथ कई गाने गाए।

लता ने यशराज फिल्मस की लगभग सभी फिल्मों के गाने गाए। जिसमें 'चांदनी', 'लम्हें', 'डर', 'ये दिल्लगी', 'दिलवाले दुल्हनिया ले जाएंगे', 'दिल तो पागल है', 'मोहब्बतें', 'मुझसे दोस्ती करोगे' और 'वीर-जारा' फिल्म शामिल हैं। लता ने ए. आर. रहमान के साथ 'जिया जले', 'खामोशियाँ गुनगुनाने लगी', 'एक तू ही भरोसा', 'प्यारा सा गांव', 'सो गया है', 'लुका-छिपी' और 'ओ पालनहारे' जैसे गाने गाए। लता मंगेशकर भारतीय संगीत में महत्त्वपूर्ण योगदान देने के लिए १९६९ में पद्मभूषण, १९९९ में पद्मविभूषण, १९८९ में दादासाहेब फाल्के अवार्ड, १९९९ में महाराष्ट्र भूषण अवार्ड, २००१ में भारतरत्न, ३ राष्ट्रीय फिल्म अवार्ड, १२ बंगाल फिल्म पत्रकार संगठन अवार्ड तथा १९९३ में फिल्मफेयर लाइफ टाइम अचीवमेंट अवार्ड सहित कई अवार्ड जीत चुकी हैं। लता ने १९४८ से १९८९ तक ३०,००० से ज्यादा गाने गाए हैं, जो एक रिकॉर्ड है।

स्वामी विवेकानंद का योगदान एवं महत्त्व

श्री. समीर रमजान मुल्ला, बी. ए. भाग ३

व्यक्तिचित्रण

जन्म १२ जनवरी १८६३। उनका वास्तविक नाम नरेंद्रनाथ दत्त था। वे रामकृष्ण परमहंस के सुयोग्य शिष्य थे। शिकागो में विश्वधर्म महासभा में उन्हें २ मिनट का समय दिया गया था। उनके भाषण का आरंभ “मेरे अमेरिकी बहनों

एवं भाइयों” के साथ करने के लिए जाना जाता है। उनके संबोधन के इस प्रथम वाक्य ने सबका दिल जीत लिया था।

“उठो, जागो और तब तक नहीं रुको जब तक लक्ष्य प्राप्त न हो जाए”

कलकत्ता के एक कुलीन बंगाली कायस्थ परिवार में जन्मे विवेकानंद आध्यात्मिकता की ओर झुके हुए थे। भारत में विवेकानंद को एक देशभक्त, संन्यासी के रूप में माना जाता है और उनके जन्मदिन को ‘राष्ट्रीय युवा दिवस’ के रूप में मनाया जाता है।

लक्ष्य पर ध्यान केंद्रित करना

इस बार स्वामी विवेकानंद अपने आश्रम में सो रहे थे कि तभी एक व्यक्ति उनके पास आया। जो कि बहुत दुःखी था। आते ही स्वामी विवेकानंद के चरणों में गिर पड़ा और बोला महाराज मैं अपने जीवन में खूब मेहनत करता हूँ। हर काम खूब मन लगाकर भी करता हूँ। फिर भी आज तक मैं कभी सफल व्यक्ति नहीं बन पाया। उस व्यक्ति की बातें सुनकर विवेकानंद ने कहा ठीक है, आप मेरे इस पालतू कुत्ते

को थोड़ी देर तक घुमाकर लाये। तब तक आपके समस्या का समाधान ढूँढता हूँ। इतना कहने के बाद वह व्यक्ति कुत्ते को घुमाने के लिए चला गया। फिर कुछ समय बीतने के बाद वह व्यक्ति वापस आया। तो स्वामी विवेकानंदजी ने उस व्यक्ति से पुछा की यह कुत्ता इतना हाँफ क्यों रहा है। जब कि तुम थोड़े से भी थके हुए नहीं लग रहे हो। आखिर ऐसा क्या हुआ?

इस पर उस व्यक्ति ने कहा कि, मैं तो सीधा अपने रास्ते पर चल रहा था जबकि यह कुत्ता इधर-उधर ही दौड़ जाता था। जिसके कारण यह इतना थक गया है। इस पर स्वामी विवेकानंद ने मुस्कराते हुए कहा, बस यही तुम्हारे प्रश्नों का जवाब है। तुम्हारी सफलता की मंजिल तो तुम्हारे सामने ही होती है, लेकिन तुम अपने मन के मंजिल के बजाय इधर-उधर भागते हो। जिससे तुम अपने जीवन में कभी सफल नहीं हो पाए। यह बात सुनकर उस व्यक्ति को समझ में आ गया था कि यदि सफल होना है तो हम अपने मंजिल पर ध्यान देना चाहिए। इसलिए यदि जीवन में सफल होना है तो सदा हमें अपने लक्ष्य पर ध्यान केंद्रित करना चाहिए।

नारी का सम्मान

एक बार की बात है, विवेकानंद समारोह के लिए विदेश गए थे और उनके समारोह में बहुत से विदेशी लोग आए हुए थे। उनके द्वारा दिए गए स्पीच से एक विदेशी महिला बहुत ही प्रभावित हुई और वह विवेकानंद के पास आई और उनसे बोली कि मैं आप से विवाह करना चाहती हूँ। ताकि आपके जैसा ही मुझे गौरवशाली पुत्र की प्राप्ति हो।

इस पर स्वामी विवेकानंद बोले कि क्या आप जानती हैं कि “मैं एक सन्यासी हूँ”। भला मैं कैसे विवाह कर सकता हूँ। यदि आप चाहो तो मुझे आप अपना पुत्र बना लो। इससे मेरा सन्यास भी नहीं टूटेगा और आपको मेरे जैसा पुत्र भी मिल जाएगा। यह बात सुनते ही वह विदेशी महिला स्वामी विवेकानंद के चरणों में गिर पड़ी और बोली कि आप धन्य हैं। आप ईश्वर के समान हैं। जो किसी भी परिस्थिति में अपने धर्म के मार्ग से विचलित नहीं होते हैं।

स्वामी विवेकानंद के इस कहानी से हमें यही शिक्षा मिलती है कि सच्चा पुरुष वही होता है जो हर परिस्थिति में नारी का सम्मान करें।

स्वामी विवेकानंद का जीवन परिचय

स्वामी विवेकानंद का जीवन परिचय बताता है कि ३९ वर्ष के संक्षिप्त जीवनकाल में जो काम कर गये वे आनेवाली अनेक शताब्दियों तक पीढ़ियों का मार्गदर्शन करते रहेंगे। वे केवल सुनते ही नहीं, एक महान देशभक्त वक्ता, विचारक लेखक और मानव-प्रेमी भी थे। अमेरिका से लौटकर उन्होंने देशवासियों का आवाहन करते हुए कहा था।” नया भारत निकल पड़े मोर्चा की दुकान से भडभूँजे के बाढ़ से, कारखाने से, हाथ से, बाजार से निकल पड़े। झाड़ियों, जंगलों, पहाड़ों, पर्वतों से” और जनता ने स्वामीजी की पुकार का उत्तर दिया। वह गर्व के साथ निकल पड़ी महात्मा गांधी को आजादी की लड़ाई में जो जन-समर्थन मिला। वह विवेकानंद के आवाहन का ही फल था। इस प्रकार वे भारतीय स्वतंत्रता संग्राम के भी एक प्रमुख प्रेरणा के स्रोत बने। उनके कथन - “उठो, जागो, स्वयं जागकर औरों को जगाओ। अपने नर जन्म को सफल करो और तब तक नहीं रुको जब तक लक्ष्य प्राप्त ना हो जाये।

उन्होंने कहा था कि मुझे बहुत से युवा संन्यासी चाहिए जो भारत के ग्रामों में फैलकर देशवासियों की सेवा करें। उनका यह सपना पूरा नहीं हुआ। विवेकानंद पुरोहितवाद, धार्मिक आडंबरों, कठमुल्लापन और रूढ़ियों के खिलाफ थे।

स्वामी विवेकानंद के अनमोल वचन

उठो, जागो और तब तक नहीं रुको, जब तक लक्ष्य प्राप्त नहीं हो जाता।

हर आत्मा ईश्वर से जुड़ी है, करना ये है कि हम इसकी दिव्यता को पहचाने अपने आप को अंदर या बाहर से सुधारकर। कर्म, पूजा, अंतर्मन या जीवन दर्शन इनमें से किसी एक या सबसे ऐसा किया जा सकता है और फिर अपने आप को खोल दें। यही सभी धर्मों का सारांश है।

जब तक आप खुद पर विश्वास नहीं करते तब तक आप भगवान पर विश्वास नहीं कर सकते।

विवेकानंद जी ने कहा था-चिंतन करो, चिंता नहीं। नए विचारों का जन्म दो।

शक्ति जीवन है, निर्बलता मृत्यु है।

विस्तार जीवन है, संकुचन मृत्यु है।

प्रेम जीवन है, द्वेष मृत्यु है।

एक अच्छे चरित्र का निर्माण हजारों बार ठोकर खाने के बाद ही होता है।

एक विचार ले और इसेही अपनी जिंदगी का एकमात्र विचार बना लें। इसी विचार के बारे में साचे, सपना देखे और इसी विचार पर जिए।

स्वामी विवेकानंद अपना जीवन अपने गुरुदेव रामकृष्ण परमहंस को समर्पित कर चुके थे।

वाक्यांश

क्रोध एक ऐसी आग है,
जो दूसरे का नुकसान करें या ना करें,
खुद का नुकसान जरूर करती है।

जिंदगी ऐसी जियो कि कोई हँसे तो,
आपकी वजह से हँसे, आप पर नहीं
और कोई रोये तो आपके लिए रोये,
आपकी वजह से नहीं।

मरी हुई मछली धारा के साथ बहती है,
लेकिन जीवित मछली धारा के विपरीत तैरती है।
अगर आप जीवित है तो,
गलत का विरोध करना सीखें।

मनुष्य को अपनी ओर
खींचनेवाला यदि दुनिया में कोई असली चुंबक है,
तो वह है आपका प्रेम और आपका व्यवहार।

पता नहीं क्यों

प्रियंका नरपतिसिंह रजपूत, बी. कॉम. भाग २

जिंदगी कशमकश से जूझ रहा हूँ,
क्या चाहता हूँ खुद से ही मैं पूछ रहा हूँ,
क्या चाहता हूँ? पता नहीं।
खजान के जर्द पत्तों पर,
शबनम के मोती ढूँढ रहा हूँ।
अनकहे अफसानों को,
खाली पन्नों में ढूँढ रहा हूँ।
पता नहीं क्यों! बस ढूँढ रहा हूँ।

आवारा बंजारों से पता मैं उनका पूछ रहा हूँ,
मतवालों की टोली से हाल में उनका पूछ रहा हूँ,
पता नहीं क्यों! बस पूछ रहा हूँ।

बेगानों की बस्ती में खोया मैं अपने अपने को ढूँढ रहा हूँ,
नजरो के साए में बैठा मैं खिली धूप को खोज रहा हूँ,
पता नहीं क्यों! बस पूछ रहा हूँ,

दर दर गम गरताह, मैं सराबो को हकीकत मान रहा हूँ,
मैं नादान झूठे नकाबों को,
असली चेहरे मान रहा हूँ,
पता नहीं क्यों! बस मान रहा हूँ।

माँ से ही हम हैं

कु. संजना बुरांडे, बी. ए. भाग १

माता, माँ, अम्मा	मैं हूँ तेरा अक्स,
बस लगे एक लफ्ज,	चाहूँ कुछ न बस,
पर तू ऐसी शक्स,	सर पर तेरा हाथ।
खुशी मुझको मिले,	माँ से ही सब है,
यही तेरा लक्ष्य।	माँ से ये दुनिया
है मेरी कायनात,	माँ से ही हम हैं।
अगर तू है साथ,	
सारी मेरी खुशियाँ,	
कुछ भी हो हालात।	

अजीब है ना ...???

कु. पुजा प्रसाद नियती, बी. कॉम. भाग ३

२० का नोट बहुत लगता है,
जब गरीब को देना हो
मगर होटल में देना हो तो
बहुत कम लगता है
३ मिनट के लिए भगवान को याद करना
कितना मुश्किल है
मगर ३ घंटे की फिल्म देखना
कितना आसान है
पूरे दिन मेहनत के बाद
जिम जाने से नहीं थकते
मगर माँ बाप के पैर दबाने हो तो
हम थक जाते हैं
वैलेंटाइन डे के लिए हम पूरे साल
इंतजार करते हैं
मगर मदर्स डे, फादर्स डे कब आती है, कब
होता है
हमें पता नहीं चलता

अपनों के साथ जिंदगी जीना सीख लो

कु. किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. भाग १

ये तो जिंदगी है जनाब
ऐसे ही वक्त आयेंगे
और बीत जायेंगे
हर लम्हे को मेहसूस करना
सीख लो ...
क्या पता वो पल जिंदगी
में आयेंगे या ना आयेंगे दोबारा
जब तक जिंदगी है,
तब तक साँसे तो चलती ही रहेगी,
जो जिंदा है ...
पर जिसके साँसों में जान है,
जिसके अंदर हर पल मेहसूस
करने की क्षमता हो
वही इंसान सबके दिलों पे
राज करता है ...
इंसान जिंदा है, तब तक
उसके साथ बिताए हुए
हर पल को मेहसूस कर लो
ये तो जिंदगी है जनाब
कोई इंसान कितना भी
अच्छा हो ...
एक दिन उसे भी जाना पड़ेगा
सब छोड़कर ...
पर शरीर छोड़कर जाता है,
आत्मा तो नहीं मरती,
आत्मा अमर होती है
उस आत्मा की
उस व्यक्ति की

यादे तो एक लम्हे की तरह
हमेशा दिल में रहती है
हमेशा दिल में रहती है।

परछाई

प्रियंका नरपतिसिंह रजपूत, बी. कॉम. भाग २

तू परछाई सी साथ रहती है
कभी रूठ सी मुझे में समाया कर
नैन तरस जाते हैं दीदार को तेरे
कभी ख्वाबों में ही आ जाया कर,

तू खूबसूरत शाम सी ढल जाती है
कभी भोर की धूप सी जगाया कर
तेरी खुशबू खयालों में रहती है
अभी मेरे आँगन को भी महकाया कर
तू परछाई सी साथ रहती है
कभी रूह सी मुझमें समाया कर

अर्ज क्या है

कु. रोहिणी गुर्व, बी. ए. भाग १

अर्ज क्या है,
खुश वो नहीं जिसके पास गाड़ी, बंगला और पैसे हैं,
खुश तो वो है, जिसके पास उसके अपने और
प्यार करने वाले लोग हैं,
जनाब
पैसा हर चीज खरीद सकता है,
किसी का प्यार और वक्त नहीं,
बीत जाती है राते आजकल लोगों की रोन में
और सवेरा होते ही, लग जाते हैं झूठी मुस्कराहट के
साथ खुद को सवरने में।

बहन

श्री. नुरमहमद खुदबुदीन नदाफ,, बी. ए. भाग २

बहन अक्सर बड़ी होती है,
उम्र में भले ही छोटी हो,
लेकिन एक बड़ा सा ऐसा इसलिए
खड़ी होती है।
बहन अक्सर बड़ी होती है,
यह जो बहनों का प्यार है,
खुशियों का संसार है,
खुद से ज्यादा हमें प्यार करनेवाली,
लाखों में, हजारों में मेरी प्यारी बहना हो।
एक आप ही तो हो
जिससे बात करके
मुझे दिल से खुशी मिलती है
वह पहली सबसे अच्छी दोस्त
और दूसरी देखभाल करने वाली माँ है।

शेरो शायरी

कु. पुजा प्रसाद नियती, बी. कॉम. भाग ३

पापा

बचपन में जब भी मंदिरों में
भीड़ की वजह से
भगवान के दर्शन नहीं हो पाता था
तब पापा कंधे पर उठाकर दर्शन कराते थे।
तब इतना नहीं पता भी कि
जो कंधे पर उठाए हैं वही भगवान है।

चढ़ गए जो हँसकर सूली
खाई जिन्होंने सीने पर गोली
हम उनको प्रणाम करते हैं
जो मिट गए देश के नाम पर
हम उनको सलाम करते हैं।

ना जियो धर्म के नाम पर
ना मरो धर्म के नाम पर
इंसानियत ही है धर्म वतन का
बस जियो वतन के नाम पर।

तैरना है तो समंदर में तैरो
नदी नालों में क्या रखा है
प्यार करना है तो वतन से करो
इन बेवफा लोगों में क्या रखा है।

Mam & Sir / Teachers

Parent's के बाद जिनका है स्थान
हाथों में जिन की Future की कमान
जो जगाए Parent's की तरह हक
वो है हमारे Respected Mam & Sir

English Section

Senior

"We want that education by which character is formed, the strength of mind is increased, the intellect is expanded and by which one can stand on one's own feet."

Swami Vivekananda

- Co-Editor -

Dr. D. G. Ghodake

INDEX

POEMS

1	'One Day Life Will Change'	Swapnali Sanjay Bhosale, B.Sc. III	Book Review	53
2	Merits and Demerits of online learning	Vaibhavi Sanjay Adhav, B.A. III	Reflective	54
3	Brain Drain Crisis in India	Sandhya Dilip Mane, B.A. III	Thought Provoking	56
4	Sudha Murty : An Indian Idol for Women	Pornima Prakash Swami, B.A. II	Biographical Sketch	58
5	Dr. Bapuji Salunkhe's Educational Contribution	Sayali Iragonda Patil, B.Sc. I	Biographical Sketch	60
6	Why Does Time Fly?	Pooja R. Prasad "Niyatee", B.Com. III	Scientific	62
7	The Role of Women in Government Jobs	Jagruti Dadaso Kavade, B.Sc. III	Research	63
8	Superstitions : A Social Problem	Priyanka Mangsule, B.A. III	Thought Provoking	64
9	Interview of Dr. Tejaswini Dange-Patil : An Indian Poetess in English	Interviewers and Script writers: Amit Kowe and Dipali Taralkar, B.A. III	Interview	65
10	Cristiano Ronaldo	Sayali Iragonda Patil, B. Sc. I	Informative	68
11	The Importance of English	Divya Yogesh Thorat, B. Sc. I	Informative	69

PROSE

1	Who is She?	Pooja R. Prasad "Niyatee", B. Com III	55
2	Hindi/English	Pooja R. Prasad "Niyatee", B. Com III	57
3	It's Okay	Priyanka Rajpurohit, B. Com II	59
4	New Poem for Corporate Employees	Kiran Santosh Jugale, B. Sc. I	59
5	Glad you're My Dad	Shubham Mohan Gaikwad, B. Com III	59
6	Keep On	Priyanka Rajpurohit, B. Com II	64
7	Life	Vaibhavi Sanjay Adhav, B.A. III	67
8	Being Common...	Vaibhavi Sanjay Adhav, B.A. III	67

'One Day Life Will Change'

Swapnali Sanjay Bhosale, B.Sc. III

Book Review

Author : Saranya Umakanthan

Saranya Umakanthan is an Indian author of the English language book "One Day, Life Will Change" which is an autobiography of nearly 448 pages. It was published in 2019 by ISBN journal publication Number 9789389717846.

Sometimes we don't get second chances and we certainly don't get second chances at living so we should live life at its fullest and if for whatever reason we make a mistake or have regrets for choices we made and we do get a second chance at making it better, righter than just grab the chance given to you by the hair and never let go until you're one hundred percent certain that what you're doing is right, that it is indeed what you want and need and most importantly, love.

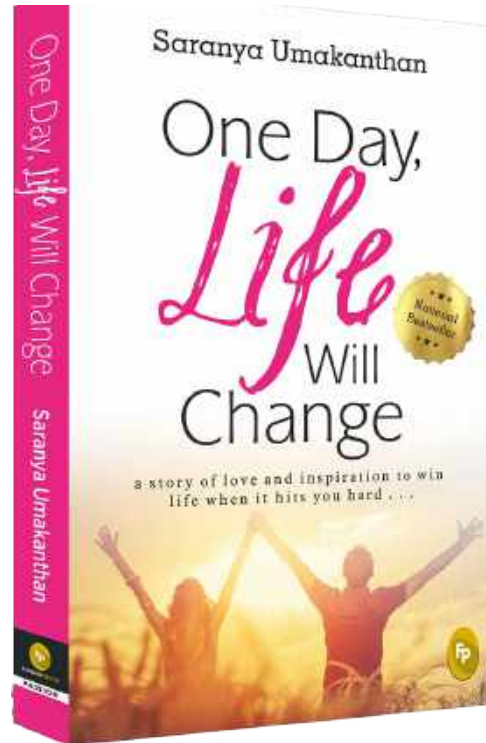
"One Day, Life Will Change" is a sweet and inspiring story about two characters that are complete opposites and very unique in their own way. Samaira was a quirky and light-hearted, and I really liked reading about her and getting a glimpse at how her mind worked. But after losing everything, her love, parents and her career, she's despondent to any feelings. She meets Vivian, a successful and dynamic head of Creative Tanks, and her life turned upside down. Vivian tries everything in his hands to bring Samaira back on track.

The characters are original, quirky and so very interesting. They make you want to stop and think

about life and all the weird and wonderful stuff in it. You will fall in love with the characters in this story especially the two main characters, Samaira and Vivian. When we first meet Samaira, she has no idea what she wants from her life or her future. But she grows and matures so much throughout the novel, she really felt like a completely different person by the end of the book, in a good way! As for Vivian, you just couldn't help but fall in love with him as well Samaira and Vivian have a wonderful chemistry together that makes this book wonderful. This story really inspires us Samaira met a man who changed her life, changed her as a person, she finally started dreaming when she finally realized what the world had to offer and what she was missing out. Thanks to Vivian, she became a person who aspired

to do something and not settle down for the small life, but live big instead. It is the reality of life that a person should be optimistic. If you are optimistic, you can enjoy the life.

This twisting, turning, heart-breaking novel raises provocative moral questions while developing a truly unique relationship between two people brought together by chance 'One Day, Life Will Change' is the kind of book you simply can't put down, even when you realize you don't want to see it end.

Merits and Demerits of online learning

Vaibhavi Sanjay Adhav, B.A. III

Reflective

Education is an internal part of peoples life, it will either make them or break them in the prospect depending and their careers. It broadly diverse today as complex to 1950's because of progression in teaching method and other predominate invitations that implement more apparent teaching techniques. Every single minute, a large amount of new & important information is created.

'Online learning' is one of the forms of education that takes place or the internet. It's great alternative to traditional classes, which is also called as E-learning.

In the digital era, where everything going digital today, the field of education is also not behind in this matter. Covid-19 has affected almost all the areas and human life, including education.

The Government of India has launched the 'Bharat Padhe online campaign' to reduce the loss of education in this which undergoes the growing importance of the online education. In fact the importance of online learning increases at present as well as it will in future.

Covid-19 has closed school/colleges around the world. Globally, more than 1.2 billion children are out of the classroom. As a result, education has changed with the rise of e-learning, under which teaching is carried out on digital platforms. Students attend online lecture with the help of Smart Phone or Computer. Although, this mode of learning is trending nowadays. It is having some advantages and disadvantages also, which needs to be adopted carefully. Students learning through this Online mode acquire new knowledge more conveniently and faster. However, online learning also brings same adverse effects on students. If the technology or internet stops down, students would delay their learning.

First, Online education has received much acceptance on account of its cheapness. Such is the case that, it is more affordable than those offered at

schools or colleges. It is also important to note that Online training saves students from immigration problems as all students need to do access to the internet and begin learning.

The next advantage of online learning is, it's convenient method both for the students as well as teachers. Both can actively participate in knowledgeable session without even stepping out of their houses. They just need internet and device to connect.

Flexibility is the other advantage attached to online education. Students can carry out their official or private work concurrently with their online education. The advantage of time flexibility allows students to log in and out whenever it seems convenient, unlike, traditional culture, where such flexibility is absent.

Additionally, online education provides superior quality of learning opportunities. Course materials are accesible all the time, enabling students to read and re-read the discussions, lectures and explanations. Online learning also allows students to mix and match courses, for instance, students can take different courses at the same time from different universities and different areas.

Online education further provides expanded

educational choice and access. Apart from many advantages presented above, it offers benefits that include, accessibility, Self-Directed Study, broad access to resources and many more.

As always is the case of everything, good health, it has its darker side also. So, online education also brings some disadvantages or weaknesses.

Firstly, the significant short coming of online study is honesty. In the classrooms, you have the continuous attention of your teacher, he/she doesn't have that Liberty in an online class. He/ she relies completely on how honestly the students attend the class. It isn't possible for them to watch everyone in and online session.

Online study request electronics screen gadgets to conduct the classes. Students have to stare the screens for long hours sometimes 2 to 3 hours continuously. It impacts on the health depending on individual immunity levels. However, it may cause headache or vision issues in some people.

It lacks enthusiasm, a kind of environment presented in classroom. The lively and joyful ambience of classroom is usually lacking in an online session. Teachers and students interact with each other only on subject matters on one by one basis.

Motherer, the online learning gives too much freedom. The freedom in students get at the time of online classes can be dangerous, if they divert themselves towards social media or other sites.

Students can cheat, if exams are conducted online, they can copy the answers as they give it from their own house. At school, students learn discipline, play with friends, learn behaviour, etc. whereas, online learning can't offer such kinds.

Another key challenge of online learning is internet connectivity. If there is no consistency in it then there may be a lack of dialogue in learning for the child.

Despite these disadvantages, the online study method prove to be beneficial in certain specific conditions. When it's not advisable to leave your home, or it isn't convenient for you, then in that case online study becomes a blessings in disguise. Nothing is perfect; nor is the online study method. It

has its own disadvantages; nevertheless, it can prove really advantageous in certain critical conditions. For example, in the work of the lockdown of Covid-19 pandemic, it came as a blessing for many schools and students. It proved to be a boon during the lockdown, but it has some limitations. It should not replace the human relationships that develop in a group, Schools or Colleges. But for this current situation we must agree to the statement of Donna Abernathy, that is, "online learning is not the next a big thing, it's the now big thing."

xxx

Pooja R. "Niyatee" Prasad , B. Com III

Who lives in social restrictions in
Society and family??

Who doesn't speak her opinion
In our society and our family??

Who fulfills her mother and
Father's dreams??

In one house, she plays half
Game... who is She??

Who gives lot of love to family
But, goes to unknown house

Who feels that unknown house,
is it her own house.

Who is different in all the world?

She is a girl.....

She is a daughter

She is a women.....

Brain Drain Crisis in India

Sandhya Dilip Mane, B.A. III

Thought Provoking

Brain Drain refers to the movement of highly skilled and educated people from one country to another where they can work in better conditions and earn more money. People migrate due to the lack of opportunities in their home country. It is also referred to as 'human capital flight'. The term is generally used in a narrower sense and relates more specifically to the migration of highly skilled professionals to the developed countries. The brain drain is a serious constraint in the development of poor countries. It's a serious problem that most of the developing countries like India are facing today.

It is studied under the theoretical frame of migration theories under the two main factors as discussed below:

Push factors for Brain Drain:

- Lack of higher education opportunities
- Lack of financial research support
- Lower-income
- Non-recognition of talents
- Discrimination in recruitments and promotions
- Social unrest, political instability, conflicts and wars
- Lack of research facilities, including support staff; lack of professional apparatus and tools

- Lack of freedom and autonomy
- Reservation and lack of equal opportunities.

Pull factors for Brain Drain:

- Better standard of living
- Societal pressure
- Easy migration policies
- Sophisticated standard of living
- Employment opportunity
- Greater income and Higher wages
- Extensive resources for research, unconventional and advanced technology, modern facilities of laboratory equipment; availability of experienced support workforce
- Healthier working conditions; employment and occupation opportunities with the proficient development
- Modern educational schemes; prestige of 'foreign training'
- Political stability and foreigner secured policies
- Meritocracy, transparency.

The major reason behind brain drain in India is lack of career opportunities, investment and less salary. The highly skilled people do not get proper exposure where they can showcase their skills. They

don't get the opportunity to grow higher. This happens because, in many private and government organisations, the managers sitting at higher positions give preference to their relatives and known people. Many times, the hiring team does not use the correct assessment process to recruit the people. Moreover, the reservation and reserved quota in government jobs are the major reasons due to which youth lose interest to appear in various

competitive or government exams.

India has skilled and semi-skilled, employed and unemployed human resources. Low salaries and inefficient working conditions trigger the movement of the people to the countries with better living standards and facilities. There is a huge difference in terms of salary in developed, developing and underdeveloped countries. Most of the students who go abroad for higher studies do not return to India. After seeing the affluent life of foreign countries, they lose all interest in their own country. They get placed in good companies and start living a high profile life.

Brain drain also occurs when an employee loses interest in work. If he or she continues to do the same task for 5 to 6 years, he or she becomes saturated with work. They want some new role and responsibility that excite and challenge them to do the work. The change in work also sharpens their skills and significantly increases their income. The work culture and environment also play a major role in brain drain. If the work culture is not flexible and reliable, then people start thinking of leaving the organisation and moving to another. Many times office politics, blame game, overwork, no appreciation, no rewards also compel a person to look for a better opportunity where his skills will be appreciated.

The phenomena of brain drain has left harmful effects in the region of poor countries like Africa, Srilanka etc. because of their great hope, talents and skills have immigrated to the richer countries. As seen pragmatically, developed and rich countries become richer and more developed and poorer and developing countries become poorest and failure states. The brain drain may cause numerous positive effects for source countries. It is well documented that remittances of employees' played a significant support to the GNP of a country and are a viable spring of income in several developing countries. Moreover, it helps to exchange ideas, culture and technology. The movement of skilled workers internationally represents brain gain for the countries that reap their skills. The young population that goes abroad has a very limited skill

set. They improve their skills abroad through higher education and job experience. So when they return, they bring back brainpower. Some label it as Brain Circulation also. It has resulted in the formation of major industrial and technical hubs in developing countries like India.

India needs systematic changes to build an overall environment that would be beneficial for the talented enough to motivate them to stay in the country. The government should focus on framing policies that promote circular migration and return migration. Like policies that incentivize professionals to return home after the completion of their training or studies would be welcomed. India could also hold talks to frame bilateral agreements for a policy of "brain-share" between the sending and receiving countries.

Hindi/English

Pooja R. Prasad "Niyatee", B. Com III

Ladies and Gentlemen

India हमारी country हैं।

हम सब India के Citizens हैं।

Bechari हिंदी की किस्सम फूटी हैं।

आज कल की young generation

जब भी मुँह खोलती हैं

Only & Only English ही बोलती हैं |

अपनी ability अंग्रेजी पर तोलती हैं।

तब हमारा Head शर्म से झुक जाता हैं।

ये सब very-very wrong hai, ढोंग हैं।

हमें अपनी Daily life मैं

Hindi Language ko लाना होगा

उसे मैं world मे फैलाना होगा

Then mother India ke dream

होगे such

Thank you all

Very very much..

Sudha Murty : An Indian Idol for Women

Pornima Prakash Swami, B.A. II

Biographical Sketch

Sudha Murty is an educator, author and philanthropist who is the chairperson of the 'Infosys Foundation.' She married to the co-founder of Infosys, N. R. Narayana Murty. Murty was awarded the Padmashri, the fourth highest civilian award in India, for social work by the Government of India in 2006.

Sudha Murty began her professional career in computer science and engineering. She is the chairperson of the Infosys Foundation and a member of the public health care initiatives of the Gates Foundation. She has founded several orphanages, participated in rural development efforts, supported the movement to provide all Karnataka government schools with computer and library facilities, and established Murty Classical Library of India at Harvard University.

Sudha Murty is best known for her social work and her contribution to literature in Kannada and English. Dollar Bahu (English: Dollar Daughter-in-Law), a novel originally authored by her in Kannada and later translated into English as 'Dollar Bahu', was adapted as a televised dramatic series by Zee TV in 2001. Runa (English: Debt), a story by Sudha

Murty was adapted as a Marathi movie - 'Pitruroun' by director Nitish Bhardwaj. Sudha Murty has also acted in the film as well as a Kannada film 'Prarthana'.

Sudha Murty was born into a Kannada Deshastha Madhva Brahmin family on 19 August 1950 in Shiggaon, Haveri in Karnataka, India, the daughter of surgeon R. H. Kulkarni and his wife Vimala Kulkarni. She was raised by her parents and maternal grandparents. These childhood experiences form the historical basis for her first notable work entitled 'How I Taught My Grandmother to Read', 'Wise and Otherwise and Other Stories'.

Murty completed a B.Eng. in Electrical and Electronics Engineering from the B.V.B. College of Engineering & Technology (now known as KLE Technological University), and then a M.Eng. in Computer Science from the Indian Institute of Science.

Sudha Murty became the first female engineer hired at India's largest auto manufacturer TATA Engineering and Locomotive Company (TELCO). She joined the company as a Development Engineer in Pune and then worked in Mumbai and Jamshedpur as well. She had written a postcard to the company's Chairman complaining of the "men only" gender bias at TELCO. As a result, she was granted a special interview and hired immediately. She later joined Walchand Group of Industries at Pune as Senior Systems Analyst.

In 1996, she started Infosys Foundation and to date has been the Trustee of Infosys Foundation and a Visiting Professor at the PG Center of Bangalore University. She also taught at Christ University.

Sudha Murty has written and published many books which include novels, non-fiction, travelogues, technical books, and memoirs. Her books have been translated into all major Indian

languages. She is also a columnist for English and Kannada newspapers. Sudha Murty married N. R. Narayana Murty while employed as an engineer at TELCO in Pune. The couple have two children.

Her siblings include Caltech astrophysicist Shrinivas Kulkarni and Jaishree Deshpande (wife of Gururaj Deshpande) who co-founded of the Deshpande Center for Technological Innovation at MIT.

Awards:

- 2004: Raja-Lakshmi Award by Sri Raja-Lakshmi Foundation in Chennai
- 2006: India's fourth highest civilian award Padma Shri
- 2006: She also received the R.K. Narayana's Award for Literature.
- 2010: Daana Chintamani Attimabbe Award by Karnataka Government.
- 2011: Murty was conferred honorary LL.D (Doctor of Laws) degrees for contributions to promote formal legal education and scholarship in India.
- 2013: Basava Shree-2013 Award was presented to Narayan Murty & Sudha Murty for their contributions to society.
- 2018: Murty received the Crossword Book award in popular (Non-Fiction) category.
- 2019: IIT Kanpur awarded her Honorary Degree (Honoris Causa) of Doctor of Science.

It's Okay

Priyanka Rajpurohit, B. Com II

You don't have to feel happy every day,
Sometimes it's okay to feel sad,
Sometimes it's okay to acquired around people.
Sometimes it's okay if you don't feel like talking to anyone.
Sometimes it's okay to stay at home and do nothing,
So it's okay to not to be okay.

New Poem for Corporate Employees

Kiran Santosh Jugale, B. Sc. I

Johnny Johnny Yes Papa!
Corporate Job..... Yes Papa!
Lots of Tension..... Yes Papa!
Too much work..... Yes Papa!
Family Life..... No Papa!
BP sugar..... High Papa!
Yearly Bonus..... Joke Papa!
Annual Pay..... Low Papa!
Personal Life.....Lost Papa!
Promotion Incentive.....Hahaha!

Everyone wants Happiness
No one needs pain
But it's not possible to get a
Rainbow
Without a little rain.

Glad you're My Dad

Shubham Mohan Gaikwad, B. Com III

I'm So glad that you're my dad
You're one in a million, Pop!

When it comes to first-class fathers
You're the absolute cream of the crop

You love me no matter
whether I'm a goodie or haddie.

I really love you dad:
You're a fine and fantastic daddy!

Dr. Bapuji Salunkhe's Educational Contribution

Sayali Iragonda Patil, B.Sc. I

Biographical Sketch

“Dyan, Vidnyan ani Susanskar Yasathi Shikshan Prasari” - Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe

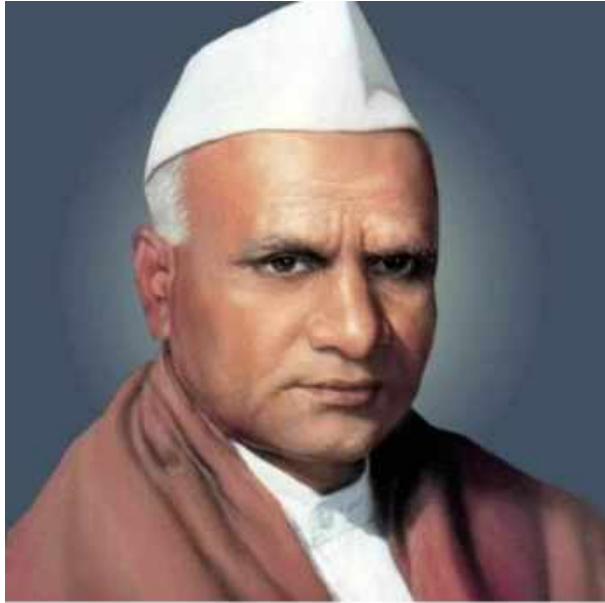
The spread of education is with a view to diffusing knowledge, science and bud breeding is the motto of “Shri Swami Vivekananda Shikshan Sanstha”. Dr. Bapuji Salunkhe alias Govindrao Dnyanojirao Salunkhe, the great visionary, educationalist founded Shri. Swami Vivekananda Shikshan Sanstha, Kolhapur in 1954 which is catering to the educational needs of students belonging to 11 districts of the state of Maharashtra. Presently it is functioning through its 330 educational and cultural centers which include 170 highschools, 19 hostels, 18 arts, commerce and science colleges, 66 junior colleges, 3 B.Ed. colleges, one law college, multipurpose high schools and one ashramshala (residential school).

Most of these education centers are situated in the rural, backward, hilly, drought- hit and remote parts of the Maharashtra state. Nearly, more than two lakh students are receiving their lessons in the Sanstha's different centres.

All these centres of the Sanstha are manned with well-qualified, experienced and dedicated faculty, administrative and menial staff. Dr. Bapuji's dedicated work, great service to the downtrodden and poor communities of the society is rewarded by the Government of Maharashtra by awarding him with the title “Dalit Mitra” Shivaji University, Kolhapur conferred on him the degree of D. Litt. The people

awarded him with the title “Shikshanmaharshi” for his yeoman's efforts and pioneering work in the field of education.

Bapuji was born at Rampur Village situated in Patan Taluka of Satara district. Deprived of both of his parents in his early boyhood; Bapuji had to acquire his education in the face adversity. He took his B.A. Degree in 1945 and passed his B.T. in 1949.

Endowed with powerful eloquence, Bapuji was interested in Sanskrit and Marathi, Mathematics too was his favorite subject.

The starting point of his education career is in 1940. When he was appointed as ‘Rajguru’ in the princely state of Sondur. But soon the career came to an end as he plunged himself headlong into the vortex of “Quit India Movement” spearheaded by Mahatma Gandhi. Later during his tenure as the chairmana of

‘Satara District Student Congress’ in 1947, Bapuji proved instrument in collecting funds to the tune of Rs. One lakh in honor of Karmaveer Bhaurao Patil, the founder of Rayat Shikshan Sanstha. This great mission was recognized by no smaller personality then Mahatma Gandhi, who certified Bapuji to the effect in his own hand-writing, a proud possession still in his preserve. In 1948, Bapuji wrote a short history of freedom fighter in Satara district based on his personal interview with the activists. Bapuji served in Rayat Shikshan Sanstha for a decade from 1945 to 1955 for the first four years in the capacity of a teacher and then as the headmaster of Mahatma Gandhi Vidyalaya, Rukadi.

He developed with his missionary zeal and indefatigable work. Bapuji left the Sanstha in 1955, along with a number of his colleagues. In October 19, 1954 saw the beginning of a new phase Bapuji's career when he laid the foundation of a new education institute in the presence of his colleagues in Murlidhar temple of Karad.

In November, 1954, proposed educational institute was named after Shri Swami Vivekanand at the instance of Swami Ramanand Bharti, the First president of Sanstha. Shri Swami Vivekanand Sanstha was duly registered on 31st of December, 1954 and started functioning on 5th June 1955. Bapuji and his colleagues set up high school at Kolhapur, Tasgaon, Chafal, Tarale and Undale; a training college for women at Karad, Boys' Hostels at Kolhapur and Chafal. This was only the modest beginning of Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha that was soon to be developed into 88652 students into the states of Maharashtra and Karnataka. The sanstha has the most impressive number of 3160 teaching staff, 1221 non-teaching and office staff.

The Sanstha owns 176 buildings and 70 new buildings are being constructed along with the construction of the new head office. The Sanstha has also opened a credit society for its employees.

Bapuji has dedicated his whole life for the cause of Shri. Swami Vivekanand Shikshan Sanstha. He used to receive only the minimal salary of an assistant school teacher right from the inception of the Sanstha. In 1962, he bequeathed his inherited property to the Sanstha at the inauguration of late Dnyanojirao Salunkhe High School, named after his father, at patan. In addition to this, he has donated large amount of money to the Sanstha from time to time. He diverted the sum of Rs. 1,37,000/- he had received as the Sanstha Gurudakshina in 1973 towards the expenditure of the Sanstha. Again, in 1973 and in 1981 he handed over the amount of Rs. 5 Lakh, collected by the employees of the Sanstha in honour of Bapuji on the occasion of his 60th birthday, with an addition of Rs. 101/- of his own, to honorable Vasantdada Patil, the president

of the Sanstha for its due utilization towards the development schemes.

Dr. Bapuji, who worked with the missionary zeal, determined the motto of the Sanstha. It means, "Spread of Education for the propagation of knowledge, Achievement and Culture". It stresses the seeking of knowledge and its proper application so that man can become cultured and morally sound.

The prayer of the Sanstha states that all great saints of the world are the incarnation of good and god. They have the power of enlightening the mankind. The principles by which the cultured man must live are truth, morality, character, honesty, sacrifice and expulsion of exploitation.

The man who practices these principles in his life, he no doubt gets real knowledge and intellectual rapture. This is the firm faith of Dr. Bapuji Salunkhe. Bapuji's contribution in the national and educational field has been recognized by the Maharashtra by bestowing upon him honour of 'Freedom Fighter' and title of 'Dalit Mitra'. But the true recognition of his services comes from the people who have always held him in high esteem by acclaiming him as 'Shikshan Maharshi'. Recently, Chancellor of Shivaji University has consented to confer on him an honorary D. Lit., which comes as the befitting culmination of his career as an educationist.

It must indeed, be a unique example of how an humble teacher can build up an edifice of learning with a huge network of educational centers all over the western Maharashtra and North Karnataka by dint of his missionary Zeal, Organisational capacity and indefatigable labour, and there in indeed lies the crowning glory of his life.

He is widely known as 'Bapuji', but his original name is Govindrao Dnyanoji Salunkhe. It was because of the great influence Mahatam Gandhi exerted his life that his kith and kin started calling him 'Bapuji', and the same nomenclature caught on in his later life.

The life and mission of Shikshan Maharshi Daram Pujya Bapuji Salunkhe will be marked as the golden era in the education history of Maharashtra.

Why Does Time Fly?

Pooja R. Prasad 'Niyatee', B.Com. III

Scientific

“Why does Time Fly

When you're having Fun?”

The world's most precise clocks run at a steady pace, messing up by only about one second every 300 million years. But the brain takes these rhythmic seconds and makes its own sense of time stretching the ticks and scrunching the tocks. Why can't the brain keep time a regular clock? In other words, why does time fly when you're having fun and why does it plod along when you are bored?

How the brain perceives time depends on its expectations. The brain can represent the probability that something is going to occur, given that it hasn't happen yet e.g. horizons lie at the end of every syllable, the end of every word, the end of the sentence and so on. Time moves according to how we anticipate these horizons.

When you're really engrossed in something, the brain anticipates the 'big picture' and sees both near and the distant horizons, which makes time seem to flutter. But when you're bored, you anticipate the closer horizons such as the end of a sentence instead of the end of the story; these horizons aren't knit together as a whole and time crawls.

There isn't a single spot in the brain that's responsible for how we perceive time in this way. Rather, any area that lives rise to thought and

consciousness is likely involved in this task.

There are almost certainly a multitude involves the speed at which brain cells activate one another and form a network when you're performing an activity. As faster those paths of neurons form, faster we perceive time. Another mechanism involves chemical in the brain. Scientists found that a set of neurons that releases the neurotransmitter dopamine an important chemical involving in feeling rewarded impact how the brain perceives time when you're having fun. These cells are more active. They release a lot of dopamine and your brain judges that less time has passed than actually has. When you're not having fun. These cells don't release as much dopamine and time seems to slow down.

It is not clear why our brain isn't methodically accurate when tracking time but it could have an evolutionary advantage. This internal sense of time that can help animals decide when it's rewarding to stay somewhere. When you look back in time, the perceived duration of an event involves the way the brain laid down the memory. The networks of neurons that code for a new memory. When you look back, those dense network make it seem as though that memory lasted longer. If you were to recall a long train travel, you might remember it going by more quickly than it seemed at that time because your brain didn't lay down much memory.

Moreover, time seems to speed up as you grow older, when you're a child, everything seems novel and thus your brain lays down dense network to remember these events and experience. As an adult, however, these events don't prompt that creation of such memories. So, you look back at your younger age and say 'Where did that go?'.

The Role of Women in Government Jobs

Jagruti Dadaso Kavade, B.Sc. III

Research

In many countries, women have been under-represented in the government and different institution. This historical tendency still persists, although women are increasingly being elected to be heads of state and government.

As of October 2019, the global participation rate of women in national-level parliaments is 24.5%. In 2013 women accounted for 8% of all national leaders and 2% of all presidential posts. Furthermore, 75% of all female prime ministers and presidents have taken office in the past two decades. Women may face a number of challenges that affect their ability to participate in political life and become political leaders. Several countries are exploring measures that may increase women's participation in the government at all levels, from the local to the national and international. However, more women are pursuing leaders' positions in the present day.

Women have been noticed in fewer numbers in the executive branch of Government. The political scientists separate the causes behind the under-representation of women in governmental position into two categories: supply and demand. Supply refers to women's general ambition to run for office and access to resource like education and time. While demand refers to elite support, voter bias and institutional sexism. Women's face numerous obstacles in achieving representation in governance. The biggest challenge can occur during the pursuit of her position in government office as opposed to when she is upholding said position.

The studies have shown that one of the biggest challenges is financing campaign. The studies also show that women running for political office raise a similar amount of money in comparison to men

counter parts. However, they felt they need to work harder to do so.

In Canada, there is evidence that female politicians face gender stigma from male members of political parties to which they belong. It can undermine the ability of women to reach or maintain leadership roles. In the US many voters assume men and women possess traits that reflect the stereotypes they believe. Many assume that women candidates are too emotional to control administration. Many women attend political standing due to kinship ties as they have many family members who are involved in politics. These women tend to be from higher income, higher status families and thus may not be as focused on the issues faced by the lower income families. On the other hand, women from lower income group try to obtain jobs for comfortable life and as a means of livelihood. They seem to be hard workers and try to maintain good governance and administration in the government sectors.

Thus, the role of women in the government job is increasing day by day. It is a sign of goodwill and progress of the nation. Nowadays, the renowned women like Mamata Banerji, is the CM of West Bengal, Nirmala Sitharaman the Finance Minister of India, Smruti Irani the Minister of Women and Child Development, and others are ideals for the women aspiring for bright success in life.

Superstitions : A Social Problem

Priyanka Mangsule, B.A. III

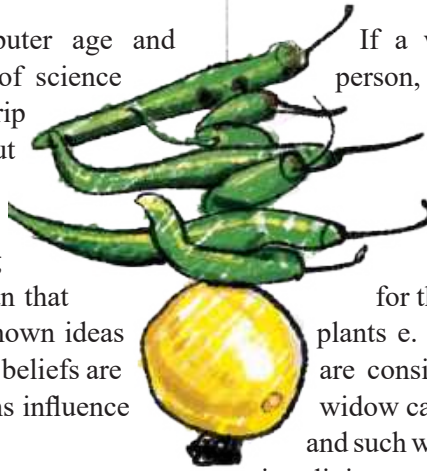
Thought Provoking

In spite of living in computer age and achieving many facts in the field of science and technology. Man is still in the grip of superstition. Superstition airs out of insecurity and fear of unknown thoughts. The sense of insecurity and fear of bad luck have such strong grip over our mind and ideas of man that he has failed to emerge. These unknown ideas of irrational and imaginary fears and beliefs are called superstitions. The superstitions influence human behaviour from ages.

Superstitions are based on imaginary; unknown and mysterious fears of man and women consciences; one third at the bottom of superstition and ignorance. Psychologically, human anxiety and feelings give birth to various superstitions. Some women believe in magic and miracles. The unexplained events in nature are included in this.

With the increasing levels of education, science and technology, superstitions are losing its hold from the mind of people. Yet, they have not been able to free themselves from them. Superstitions are like infectious diseases. It spreads like wild fire. Many people in India are superstitious people in all ages and all over the world. These superstitions exist at different places in different forms and nature. Some common superstitions in India include sneering is considered as a bad omen. People stop their journey or their works if someone sneers; if a cat or black cat crosses a path. The belief is a person will fail in his mission. If a handicapped person comes across while leaving for some important work then the work will not be accomplished. Weeping or fighting cats bring bad luck. Similarly, barking or weeping of street dogs at night is considered a very bad omen for people in the locality.

Some superstitions are looked as a good luck e. g. while leaving for an important mission Curd and Sweet is offered for good luck as it ensures success.

If a woman carrying water crosses a person, who is leaving for an important task; then it is considered as auspicious. A fisherman with a fish, a cow feeding her calf such events are also considered as auspicious. Snakes are not killed for they are supposed to be gods. Some plants e. g. Tulsi, Banyan and peepal trees are considered as pious and auspicious. A widow cannot participate in religious rituals and such women are not allowed to participate in religious and auspicious programme.

Only with the help of education and scientific approach, it is possible to eliminate the superstitions from the mind of the people. Superstitions are found everywhere in every field and in every class of society in the world. Even in the western countries, superstitions are observed and followed by people.

Keep On

Priyanka Rajpurohit, B. Com II

Graduation is
a successful ending
and an exciting beginning.
If you keep on learning
keep on dreaming.
Keep on doing,
You'll travel
towards your goals
until you get there.
keep up the good work.
You can do it!

Interview of Dr. Tejaswini Dange-Patil : An Indian Poetess in English

Interview

Interviewers and Script writers: Amit Kowe and Dipali Taralkar, B.A. III

Dr. Tejaswini Dange-Patil

This is an interview of a budding poetess and author Dr. Tejaswini Dange-Patil. She has made an outstanding contribution in the field of literature. Her works include four poetic collections viz. 'Talons and Nets', 'Verses of Silence', 'A Glass of Time' 'Kaainat' (Poetry Collection in

Hindi) One of these collections 'Talons and Nets' is translated into Romanian. She has also published a critical work 'Relations and Relationship (The poetry of A. K. Ramanujan and Jayanti Mahapatra)' Her literary works are included in the significant international works like 'Postmodern Voices', '21st Century Critical Voices', 'Boundless Series': 2018-2021 USA, 'The Delightful Duets', 'Women's Stories' Romania, 'The Looking Glass Anthology Vol. 1' South Africa, 'Beyond the Language', 'Poetry Anthology of seven world Languages' (Foreword), 'The Permanent Transient' (Foreword), 'The Mystical Voices Tunisian Asian Anthology' Chief Editor, 'Feeling with You' USA

Amit : Good Morning, Madam. We are very happy that we have got this opportunity to meet you to take your interview. Shall we begin?

Dr. Tejaswini : Good morning. It's my pleasure to talk with you.

Amit : Madam, First of all I congratulate you for being honored by prestigious awards as "A Great Poet and Writer Par Excellence" by Pictorial Poetry Forum ©. Daman, India as well as the award of 'Master of Creative Impulse' by World Poetry Conference, Bathinda, Punjab.

Dr. Tejaswini : Thank you.

Amit : Mam, we would like to know about your childhood and primary education?

Dr. Tejaswini : Patan, Dist. Satara is my birthplace. Surrounded by the ranges of Sahyadri, Patan is located in hilly, earthquake prone areas. Since childhood, I've experienced heavy rain, lush green lawns and beauty of Nature. Being a reader, I read many books. When I was in 7th standard, I read a vivid description of a panther in one Marathi novel. Triggered by it, I wrote my first Marathi poem that time which was published in Daily Pudhari that time. My grandfather Prof. Madhavrao Bhosale liked it very much.

Dipali : Mam, tell some reminisces of your academic/ college education.

Dr. Tejaswini : The college education was taken in Balasaheb Desai College, Patan. In those days, I wrote poems which were published in College Annual Magazine, Daulat. Studying Hindi as my other subject, I wrote Hindi poems, also. My Papa, Dr. Sampatrao Jadhav encouraged me to write. Because of his insights, I shifted to Arts faculty after 12th Science. My family always supported me.

Dipali : Did your family and educational background become helpful in improving academic career?

Dr. Tejaswini : Yes, indeed. my grandfather liked my being involved in creative writing. My Papa and Mai (Mother) supposed my journey. The intense reading helped me explore various subjects. Still, my focus was on Nature, women's issues and love.

Amit : Your father was a professor of Hindi and you became a professor of English. What is the reason behind it?

Dr. Tejaswini : My Papa has done M.A. in Hindi, Marathi, English and Sanskrit, Hindi Sangit Ratna, Prayag and Ph. D. in Hindi. He is an avid reader since his school days. He did English Sanskrit when I was in school. He developed interest in English but before that he was Professor in Hindi. He suggested me to take English for my graduation. In his opinion, I could learn Hindi any time under his

guidance, but English I needed to learn in depth. In this way, I came to English literature and language studies.

Amit : You have become a renowned writer and a poetess in Marathi and English. When did you start composing poems?

Dr. Tejaswini : I composed my first Hindi poem when I was in 7th class. My first Hindi poem, maybe in 1988-89 onwards. The flow was interrupted till 2012-13. Then, I listened to and read the poems and ghazals by Gulzar Saab. I was restarted in Hindi poetry writing. In 2018, I published my Hindi poetry collection, 'Kainat'.

I used to scribble English poetry in college days also. But didn't have any confidence. In the Department of English, Shivaji University, Kolhapur, I wrote poem about death. It was displayed on the Notice board. Dr. J. A. Shinde Sir praised it as a metaphysical poem and it boosted my confidence to write in English. I sent them first to Verbal Art and Contemporary Vibes. Then I continued. My collections are 'Talons and Nets', 'Verses of Silence' and 'A Glass of Time'. At present, in more than fifty national and International anthologies, my poems are considered. I feel very happy that I can represent India in those anthologies.

Dipali : Mam, would you tell us what are the subjects that cause and motivate you in your writing?

Dr. Tejaswini : Since childhood, I'm close with Nature. The hilly areas of Patan and then Kolhapur made me write about them. Further, I get triggered when I see any woman suffering. I write about them. For example, Seeta and Helen, Woman, Talons and Nets, etc. For creative ideas, I participate in various poetry contests. They help me explore new topics.

Dipali : Let's know the themes of your poetic composition.

Dr. Tejaswini : I have written about love, pain, Nature, women's issues, creative process, War, need of peace, mother-child relationship, class distinctions, etc. I agree with P.B. Shelley that "our sweetest songs are those that tell of saddest thoughts". I have written about philosophical poetry like "To Lord Buddha".

Amit : Your poem like 'The Granny' which is included in B.Sc.III'S text shows love and affection for old people. Please tell something about its background.

Dr. Tejaswini : I've lived in a joint family at my maternal place as well as my mother's place in Kolhapur. My grandfather was a freedom fighter who had joined Mahatma Gandhiji's Dandi March. My granny was a great inspiration to all of her grandchildren and even the society. She was a member of Kolhapur Municipal Corporation. In those days, she had worked for the downtrodden masses.

She was such a visionary

person who helped all those who came in her contact. She mended relationships, she helped the poor, she imbibed values in us. I owe her a lot. She died at the age of 91. Still, we feel that 'she should have been there for us for our whole lives. She should have been immortal.' I wanted to highlight all grannies in our Indian houses.

Dipali : What are your ideas of feminism and gender justice, mam ?

Dr. Tejaswini : I feel all women are power hubs. Every woman has tremendous capacity to face challenges. She's underestimated everywhere, by everyone. I've tried to dig the ages behind through mythological images.

Amit : Madam, we came to know from your bio-data that you have written that your five the poetry collections and one book are published. You are

Founder Director, INNÆI Journal of An Online International Journal of Creative Literature for Peace and Humanity and Honorary Chief Editor, Marathi Monthly Amhi Aksharyatri. It's great achievement mam. What do you feel about it?

Dr. Tejaswini : I feel really honored that the readers love my creations and you know, creations always give us pleasure. Amit let me add that I have published some short stories and memoirs in international Anthologies.

Amit : Great! Madam, we came to know from your bio-data that you have received two lifetime achievement awards - State Level Mahila Samajratna Lifetime Achievement Award-2016 by Navnirmithi Vichar Manch, Ukshi, Ratnagiri, M.S. and Life Time Achievement Award (For Education) at 3rd International Women Empowerment Summit and Dr. Sarvapalli Radha Krishnan Award on 5th Sept. 2021 by Arpita Foundation, Vrindavan, India. It's really great achievement madam.

Dr. Tejaswini : I feel indebted to those who found me worth for it .

Dipali : Mam, can you tell us about the inspiration behind writing the specific works.

Dr. Tejaswini : There are many poems which are specifically triggered. I shall tell you about some of them. In my opinion, my poem, Seeta and Helen is a comment on gender inequality. The poem, To Lord Buddha was inspired when I visited Buddha Temple in Bodh Gaya. The enchanting atmosphere simply created the embossing effect on mind. Yes. It was recollected in tranquility.

Another poem, Zen Music is about my experience while listening meditation music.

Amit : Would you like to mention something more about your literary career?

Dr. Tejaswini : My poems have been selected for the prestigious Rio Grande Valley International Poetry Festival, Texas, USA in 2018, 2019 and 2020. My profile has been included in the famous Coffee Table Book, 25 Women of Virtue edited by Dr. K. C. Sethi, Daman, Gujrat. I've been awarded with State Level Mahila Samajratna Lifetime Achievement Award by Navnirmithi Vichar Manch, Ukshi, Ratnagiri, M.S. Navnirmithi Foundation, Ukshi, Dist. Ratnagiri found me eligible for their 'Mahila Samaj Ratna Purskar- 2016'. I have been appointed as a

Vice-President of JagatguruTukobaray Sahitya

Parishad, Dist. Satara. I've been working as a Founder Director, Adishakti Mahila Rural Non- Agricultural Cooperative Credit Society, Saidapur, Karad, Dist. Satara, Maharashtra since 2015. I am Honorary Chief Editor, Amhi Aksharyatri, Monthly Marathi Journal Registered in Delhi and a Member, Executive Committee, Shivaji University English Teachers' Association, Kolhapur.

Amit : Congratulations mam! What a bright achievement! We are really lucky to talk with an eminent poet, a versatile personality like you. Thank you very much madam for sparing time for us.

Dipali : Yes mam, we would never forget this meeting. Thank you very much on behalf of our college also.

Dr. Tejaswini : My pleasure! I also thank you for giving me an opportunity to expose myself.

Life

Vaibhavi Sanjay Adhav, B.A. III

Dream of my life is YOU,
The Breathe of my life is YOU,
The right to life is YOU,
Every thing of my life is YOU...

Your heart beats for me,
my love & cares for YOU...
I've lived my all life,
& now it's only for YOU...

Being Common...

Vaibhavi Sanjay Adhav, B.A. III

I've not come Up with a GOOD LUCK
But, from my MOM itself...,
I've not been born wd all the GLORIOUSNESS
but, from my DAD itself....
Choose to be special,
No fun in being Normal...
Dare to think different,
What's the fun in being common...

Cristiano Ronaldo

Sayali Iragonda Patil, B. Sc. I

Informative

Cristiano Ronaldo is the most successful footballer in the world. He was born on February 5, 1985 in Portugal in a very poor family. The poverty made his life very hard. His father used to work as a gardener and kit man in a football club on very low pay. His mother worked as a cook and cleaning person. In early age, Ronaldo played football really well since he was very passionate about the sport.

Unfortunately, at a small age Ronaldo developed a very serious heart condition named tachycardia,

in which the heart beat increases abnormally. The doctors warned him that if he continues to play football, he might face death due to heart surgery at the age of 15. Ronaldo again started practising football. In 2003, he joined Manchester United and the manager paid him a huge money. This deal made him score goals very well. He had scored more than 100 goals with his head in 2021. Ronaldo created a world record by scoring the most goals in an international football.

Ronaldo also has his own luxurious hotels, pastures and shoes brand by his name CR7. He is also a very hard-hearted person, as he donated billions of dollars to poor and underprivileged people across the world. Currently, his net worth is around \$ 700 billion. He won the most prestigious FIFA Ballon d'Or Award five times. He also won European Golden Shoe Award four times, which is a new record.

Cristiano Ronaldo wins Premier League Player of the Month for April 2022 after returning to Manchester United in 2021.

Thoughts of Great People

Compiled by - Ruhikesh Kamble, B. A. III

1. Education is the passport to the future for tomorrow belongs to those who prepare for it today.- **Malcolm X**
2. Education is what remains after one has forgotten what one has learned in school.- **Albert Einstein**
3. An investment in knowledge pays the best interest.- **Benjamin Franklin**
4. Education is the most powerful weapon which you can use to change the world. -**Nelson**

Mandela

5. The goal of education is the advancement of Knowledge and the dissemination of truth. - **John F. Kennedy**
6. Love and compassion are necessities not luxuries without them humanity cannot survive. - **Dalai Lama**
7. An ounce of performance is worth pounds of promises. - **Mae West**

The Importance of English

Divya Yogesh Thorat, B. Sc. I

Informative

The study of English language in this Age of Globalization is essential. English language is the most important language of communication between different countries. In India, people of different state have their own language. English language has come to us as a connecting link among various states of India.

UN has recognized five languages as its official language and among them English takes the first position because of its background- international acclaim of easy access to the people. If we go back to historical facts. We see that half of the globe was under British imperialism. Those countries coming directly under British rule had by the English culture to keep pace with modern trend had but to opt it for learning.

French- German-Greek and definitely Sanskrit is not inferior to English. Yet the fact is English had stood the test of time. From the pragmatic point of view, it should receive a great boost. English serves as a window to the world, it is known to all that the legacy of a English language had left an undeniable imprint on India psyche. Hence, we can't deal with English. Just as foreign language secondly, the entire spectrum of education and philosophy, science and technology can be better understood through this language.

The common practice all over the world in the modern age is to learn English language to facilitate easy understanding of political, social, cultural and religious issues because this language is easier than French, German, Greek and Sanskrit. It is with the help of this language that we gain knowledge of modern science and technology and keep ourselves

in touch with the most progressive ideas and current thoughts. English has emerged as the most important global language. It is a wrong view to hold it is a language of British along. English has evolved to be a language of science and technology. Majority of all important books of the higher studies are written in English. The Indians must not keep their eyes closed in this adventurous period of globalisation.

English has become a link language in real sense of term. In India, it's slowly has become the language of communication for classes and masses in various corporate offices, M.N.C.s, colleges and schools etc. English has become a part of life for many Indians and many can speak fluently and idiomatically like native speakers. For the younger generation, it has become passport to the success and prosperity. Over the years B.B.C. and British council have done

a yeoman service in spreading and talking a language to common man. The globalisation and liberalization have boosted in overall development of country.

English is a universal form of the communication in the field of science. Many countries still publish journals in their native tongue. English is currently best way to share one's research findings with scientists in other parts of the world. It plays a vital role in the modern life but it should be continued with Hindi and regional languages that we prefer. India is a land of numerous regional languages in different states but English always serves as a link language in this country. Thanks to TV satellite and internet revolution as more and more people are getting easy access to the foreign tongue. Now,

Indians watch Hollywood blockbusters in comfort of their drawing rooms and getting to know the culture of West through various programmes. A person should be able to speak English fluently to make impression. Always remember no one will take you seriously if you do not master skill of speaking English language and make your communication smarter, better and faster.

Effective communication plays an important role in sharpening one's personality and command over the language of communication always reflects your confidence. English is a language of business.

It helps an individual to express themselves in most effective way. Your thoughts, ideas and opinions should be passed on in a most effective and desirable manner in business with English. After Hindi, it is the most important and commonly spoken language in India. English is very important in some system, legal, financial, business and education. Officially, it was given status of an assistant language and was supposed to terminate officially after 15 years of India's independence but it still remains the important language of India. So, English has greater importance.

Thoughts of Dr. APJ Abdul Kalam

Compiled by - Rahul Kudalkar, B. A. I

Alphabet 'O' stands for 'OPPORTUNITY' which is absent in yesterday 'YESTERDAY' available once in T'O'DAY and tricks in T'O'M'O'RR'O'W. Never lose HOPE.

I met money one day I said "you are just a piece of paper." Money smiled and said, "Of course I'm piece of paper, but I haven't seen a dustbin yet, in my life."

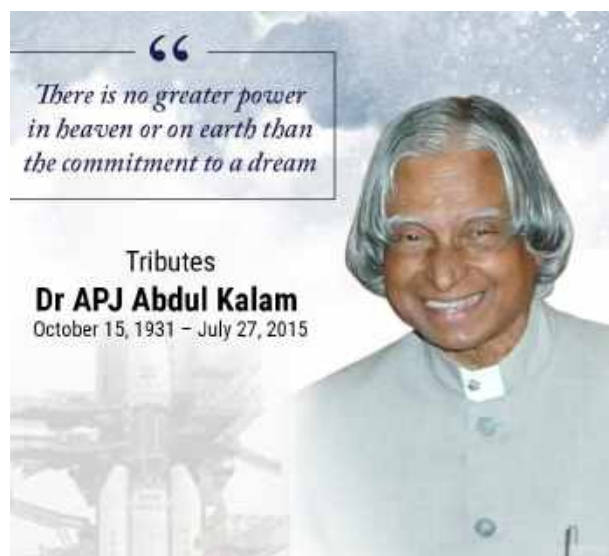
"Don't start your day with the broken pieces of yesterday. Every morning we wake up is the first day of the rest of our life."

To succeed in your mission, you must have a single minded devotion to your goal.

Learning gives Creativity, Creativity leads to thinking, Thinking leads to Knowledge and Knowledge makes you great.

If you fail never give up because FAIL means "First Attempt In Learning." End is not the end, in fact END means "Effort Never Dies." If you get no as an answer remember N. O. means "Next Opportunity." So let's be Positive

Every little smile can touch somebody's heart. No one is born happy. But all of us are born with with ability to create happiness. So, always be happy.

विविध उपक्रम

ग्रंथालय विभाग व इतिहास विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने
लोकराजा राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज स्मृति शताब्दी दिन

दीक्षारंभ कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना
ग्रंथपाल श्री. व्ही. पी. यादव

ज्ञानशिदोरी दिन

राजर्षी शाहू महाराज कृतज्ञता पर्व अभिवादन

इतिहास व एन्.एस्.एस्. विभागामार्फत छत्रपती शिवाजी
महाराज शिवराज्याभिषेक दिन साजरा

आंतरराष्ट्रीय महिला दिन

विद्यार्थिनींसाठी स्वसंरक्षण कार्यशाळा

प्राध्यापक प्रबोधिनी डॉ. डी. सी. कांबळे यांचे व्याख्यान

विविध उपक्रम

सावित्रीबाई फुले जयंती

वाचन प्रेरणा दिन

रंगनाथन जयंती व ग्रंथालय दिन

विल्यम शेक्सपियर जयंती व जागतिक पुस्तक दिनानिमित्त
इंग्रजी विभागामार्फत ग्रंथप्रदर्शन

भूगोल विभाग - अभ्यास सहल, टी फार्म-कर्नाटक

राज्यशास्त्र विभाग - फॅकल्टी एक्सचेंज उपक्रमांतर्गत
कन्या महाविद्यालय येथे डॉ. व्ही. बी. शिंदे यांचे व्याख्यान

संजय घोडावत विद्यापीठ आयोजित 'समारंभ व्यवस्थापन'
कार्यशाळेत कॉमर्स विभागाचा सहभाग

इंग्रजी विभागातर्फे 'स्पोकन इंग्लिश' वर
प्रा. पी. डी. तोरस्कर यांचे व्याख्यान

विविध कार्यक्रम

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे, पोलीस निरीक्षक श्री. एम्. एन्. वाघमोडे

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभात अध्यक्षीय मनोगत व्यक्त करताना उपमहाराष्ट्र केसरी पै. अमृत भोसले

प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते पारितोषिक वितरण

विजेत्यांचे अभिनंदन

राष्ट्रीय बौद्धिक संपदा जागृती कार्यक्रम

जागतिक योग दिन

कॉमर्स विभाग ट्रेड फेअर

प्राणीशास्त्र विभागातर्फे आरोग्य तपासणी व सल्ला कार्यक्रम

भित्तीपत्रिका

वनस्पतीशास्त्र विभाग भित्तीपत्रिकेच्या उद्घाटन
समारंभप्रसंगी प्रभारी प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. डेकळे

हिंदी विभाग

इतिहास विभाग

सायन्स डे निमित्त प्रदर्शन (भौतिकशास्त्र)

इंग्रजी विभाग

मराठी विभाग

रसायनशास्त्र विभाग

प्राणीशास्त्र विभाग

चर्चासत्र / कार्यशाळा

ग्रंथालय विभागामार्फत 'व्यक्तिमत्व विकासात ग्रंथालयाची भूमिका' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळा

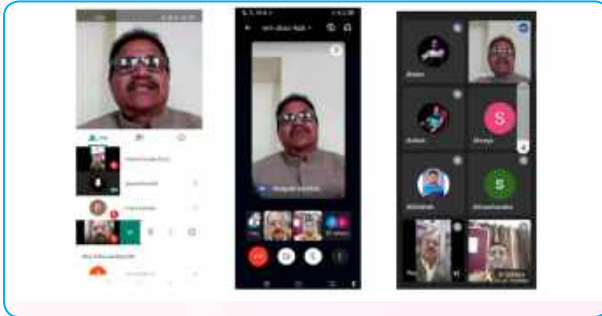
इंग्रजी विभाग - 'इंग्लीश फॉर करिअर ऑपॉरच्युनिटीज' या विषयावर कार्यशाळा

बॉटनी विभागातर्फे 'बोनसाय अँड आर्ट ऑफ लिव्हिंग' कार्यशाळा

भौतिकशास्त्र विभागातर्फे 'मेडिकल फिजिक्स मधील रोजगाराच्या संधी' कार्यशाळा

भूगोल विभागामार्फत 'भौगोलिक माहिती प्रणाली व स्थाननिश्चिती' कार्यशाळा

रसायनशास्त्र विभागामार्फत 'जलसंवर्धन' विषयावर ऑनलाईन कार्यशाळा

सांस्कृतिक विभागातर्फे 'नृत्य व नाट्य प्रशिक्षण' कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना मा. दिपक बिडकर

प्राणीशास्त्र विभागाची 'मधुमक्षिका पालन' या विषयावर कार्यशाळा

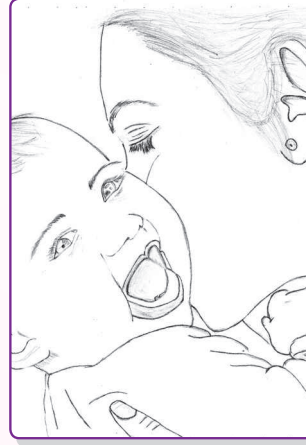
कलाकौशल्य रेखाचित्र - SKETCHES

श्री. प्रणव सुतार
बी.कॉम.भाग १

कु. मयुरी जाधव
बी.एस्सी.भाग ३

कु. अर्पिता बडवे
बी.एस्सी.भाग १

श्री. प्रणव सुतार
बी.कॉम.भाग १

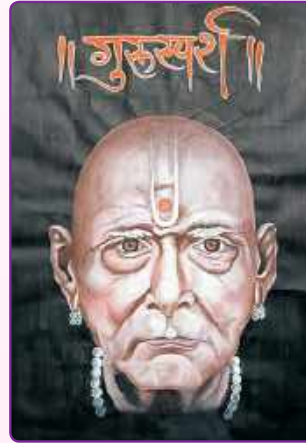
रंगचित्र - PAINTING

श्री. ओंकार शिरगुप्पी
बी.ए.भाग ३

कु. मायाश्वरी जमणे
बी.कॉम. (आय.टी.) भाग १

श्री. प्रणव सुतार
बी.कॉम.भाग १

श्री. सचिन कनेरकर
बी.एस्सी.भाग ३

छायाचित्र - PHOTOGRAPHY

नचिकेत नितीन खरापी, बी. एस्सी. ३

नचिकेत नितीन खरापी, बी. एस्सी. ३

अभिनंदन

मेजर एम. जे. वीरकर
विशेष सेवा पुरस्कार
रोटरी क्लब ऑफ इचलकरंजी

डॉ. एस. टी. इंगळे
संत रोहिदास अँवॉर्ड

डॉ. डी. ए. कुंभार
पीएच.डी. पदवी संपादन

डॉ. बापूजी साळुंखे निबंध, वक्तृत्व, चित्रकला स्पर्धेतील
बक्षिस वितरण समारंभ

कु. किरण संतोष जुगळे, बी. एस्सी. २ - शिक्षणमहर्षी
डॉ. बापूजी साळुंखे राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धेत तृतीय क्रमांक

एम.एस्सी. ऑर्गॅनिक केमिस्ट्री प्रयोगशाळा उद्घाटन

केंद्र शासनाच्या प्रश्नमंजूषा स्पर्धामध्ये द्वितीय क्रमांक
संग्रामध्ये कु. वैभव आढाव, कु. राधिका शर्मा

सेवानिवृत्ती गौरव

प्रा. डॉ. व्ही. एस. डेकळे

श्री. लक्ष्मण देसाई
(क्लार्क)

प्रा. डॉ. के. पी. शिंदे
(प्राणीशास्त्र विभाग प्रमुख)

श्री. डी. बी. जाधव
(कनिष्ठ सहा. शिक्षक)

डॉ. व्ही. बी. शिंदे
(राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख)

श्री. आर. एस. चव्हाण
(अस्टिस्टंट ग्रंथपाल)

जिमखाना विभाग

अनिकेत माने
बी. एस्सी. १
खेलो इंडिया हाय जंप

मनन कासलीवाल
बी. एस्सी. १
खेलो इंडिया योगा

अलिशा नायकवडे
बी. ए. ३
खेलो इंडिया बॉक्सिंग

करण घुणकी
बी. ए. २
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी कयाकिंग

पवन कोळी
बी. ए. २
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी कयाकिंग

कौस्तुभ पोकार्डे
बी. कॉम १
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी कयाकिंग

ओमकार दिवतनकर
बी. कॉम ३
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी

साहिल केसरकर
बी. ए. २
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी कनोईंग

संतोषी फातले
बी. कॉम १
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी वेट लिफ्टिंग

प्रणव रावळ
बी. ए. २
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी फेनसिंग

सानिका जाधव
बी. एस्सी. १
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी योगा

अंकिता पाटील
बी. कॉम ३
ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी बॉक्सिंग

ओंकार कुंभार
बी. कॉम १
इंटरनॅशनल सिल्व्हर मेडल १५००मी. रनिंग

योगेश गडकरी
बी. कॉम १
हातोडा फेक इंटरनॅशनल सिल्व्हर मेडल

चंद्रभागा केलें
बी. कॉम १
हातोडा फेक इंटरनॅशनल सिल्व्हर मेडल

स्फूर्ती माने
बी. एस्सी. १
इंटरनॅशनल गोल्ड मेडल हाय जंप

ऑल इंडिया रोईंग, कयाकिंग व कनोईंग स्पर्धेसाठी शिवाजी विद्यापीठ संघात निवड झाल्याबद्दल खेळाडूंचा सत्कार करताना प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. ठेकेळे, जिमखाना प्रमुख मुजप्फर लगीवाले व प्रा. मेजर मोहन विरकर

अनुराधा शेलार - शिवाजी विद्यापीठ विभागीय तायक्रांढो स्पर्धेत सौष्य पदक व आंतरविभागीय स्पर्धेसाठी निवड

Report Section

"The small wisdom is like
water in a glass :
clear, transparent, pure.
The great wisdom is like the
water in the sea :
dark, mysterious, impenetrable."

- Rabindranath Tagore

INDEX

Department Report			
1	N.S.S. Department	16	Department of English
	NCC Report	17	Department of English
3	Lead College Cluster Scheme	18	Department of Hindi
4	Literary Association	19	Department of History
5	Women Empowerment Committee and Internal Complaints Committee	20	Department of Political Science
6	Placement and Career Guidance Cell	21	Department of Sociology
7	Maharashtra Vivek Vahini	22	Department of Geography
8	Research Promotion and Monitoring Committee	23	Department of Zoology
9	Parents Teacher Association	24	Department of Chemistry
10	Library	25	Department of Statistics
11	Cultural Department	26	Department of Physics
12	IQAC	27	Department of Botany
13	Staff Academy	28	Department of Electronics
14	Staff Secretary Report	29	Department of Mathematics
15	Department of Commerce & IT	30	Gymkhana Department

Personal Report			
1	Dr. Sunita Jayant Velhal	6	Mr. Arun S. Katkole
2	Dr. Ekanath B. Alwekar	7	Mr. Vishal Lahoo Kamble
3	Mr. Vijay Pandurang Yadav	8	Dr. Subhash Tukaram Ingle
4	Dr. D. G. Ghodake	9	Dr. Madhumati Yashwant Shinde
5	Mr. D. A. Yadav	10	Dr. Sandip Kisan Gavade

N.S.S. Annual Report

Mr. A. S. Katkole, Mr. D. J. Mungare

Regular Activity Report

In our college there are two units of N.S.S. Total 200 students participated in N.S.S. During academic year 2021-22, various programs were organized by two P.O. with N.S.S. unit.

During year 2021-22 N.S.S. department celebrated birth and death anniversary, Independence and Republic Day, Yoga Day, Bhujal Sakshrata, Savidhan Din.

A Guest lecture on CIBER Crime was organized online.

N.S.S. organized 'Maza Korona Mukh Gav Rui, N.S.S. Day, R.T.I. Day, Voter Awareness Day, New Voter enrollment, AIDS Saptah, Free Blood Test Camp, Gender Equality Programme, Tree plantation, and Covid Vaccination Camp Rajashri Chh. Shahu Maharaj Krutadnyata Parv, Shiv Swaraj Din.

The N.S.S. special camp was organized at Maza Gaon Korono Mukh Gaon adopted village, Rui, Tal. Hatkanagale, Dist. Kolhapur during 19th March to 25th March 2022. Several Programmes and activities conducted since inaugural function to valedictory function. 100 volunteers are involved in camp.

During the camp, the speeches on Village Cleanliness, Clean Village Campaign, Superstition Eradication, Environmental Preservation, Objection Handling, Corona and the Real Health, Human Interruption and Change in Environment, 75 Years of Independence were delivered

Free Eye Check Camp organized by Lions Eye Hospital, Sangli in which 110 people's eyes were checked and 7 operations were conducted. Mass awakening was done on Water Literacy through a rally.

Tree plantation and Cleanliness activities were conducted in the camp.

The camp was successfully conducted under the guidance of I/C Principal Dr. V. S. Dhekale who inspired us. Even the headman, deputy headman of Rui and all citizens villagers of Rui co-operated us throughout the camp.

For all above programmes, we sought the guidance and motivation of In-charge Principal Dr. V. S. Dhekale. All the members of N.S.S. Dr. S.B. Bendre, Dr. S.T. Ingale, Mr. V. L. Kamble, Mrs. V.S. Dhobale, Dr. P. K. Waghmare, Dr. S. J. Velhal co-operated to carry out the programmes successfully

NCC Report

Major M. J. Virkar

There is one unit of 56 Maharashtra Battalion in our college. One NCC officer working under 56 Maharashtra battalion. Out of 56 cadets 18 new cadets are enrolled in the academic year. The unit consist of 22 girls and 34 boys.

Due to the corona epidemic situation during 2021-22 cadets underwent 7 days training camp in college. The training provided the cadets with various types of trainings, such as Map reading,

Rifle training, Field and Battle craft and guided them through various guest lectures for their further career. The lead college guided cadets and trained them for how to make Disaster management and its importance. So that cadets should help those in need in any emergency. This year many activities were implemented by NCC cadets; like Majhi Vasundhara, Panhala cultural programme, Pulse Polio rally, NCC day, Sanitation Campaign, Tree

Plantation, Panchaganga Pollution Awareness rally, Maharashtra day, Shri Chatrapati Shahu Maharaj Memorial day, Shahid Day, Shivrajyabhishek, and NCC 3rd year send-off ceremon.

Shahid Day is celebrated for krantiveer Bhagatsingh, Rajguru, Sukhdev and those who scarified their lives for the freedom of Mother India. Many Indian soldiers were martyred for the

protection of Mother India. The martyrs' families were felicitated for their scarifice. Lightening of 11,000 lamps was held at Krantiveer Bhagatsingh garden. All these programmes were carried out under the guidance of Hon. I/c. Prin. Dr. V.S. Dhekale. All the programmes organized by Maj. Mohan Virkar.

Lead College Cluster Scheme

Dr. Waghmare Padmshri Kallappa, Co-ordinator

Lead College Committee organized ten workshops during academic year 2021-22.

1. The **Department of Botany** organized one day workshop on **"Bonsai-An Art of Living"** on **08/01/2022**. The Chief guest was Dr. Dhanashree Sagar Patil, Br. Balasaheb Khardekar, College.

2. The second workshop was organized **Department of Chemistry** on **"Water and waste water management : Importance and new technologies"** on 18/01/2022. The Resource person were Hon'Er. D. S. Mali, HOD, Dept. of Environment Management and Mr. B. D. Powar, Environmental Officer, Ajinkyatara Co-operative Sugar Factory, Satara.

3. The Third workshop was organized by **Department of Geography** on **"Importance Of GIS and Remote Sensing in Geography on 20/01/2022"**

4. Fourth Workshop was conducted by **Department of Culture** on **"Dance and Drama Training on 21/01/2022."**

5. The fifth workshop was organized by **Department of NCC** on **"Disaster Management (white army) on 15/03/2022."**

6. The Sixth workshop organized by **Department of English** on **"English for Career Opportunities on 16/03/2022."**

7. The Seventh workshop organized by **Department of Electronics** on **Trends in Electronics on 24/03/2022**. The resource person were Dr. M. S. Patil, Viveknand College and Dr. K. D. Attar, New College. .

8. The eighth workshop **Department of Library** of DKASC College on **25th March, 2022** on the topic of **"The role of library in Personality Development"**. Dr. Namita Khot, Director, Barrister Balasaheb Khardekar Knowledge Resource Centre, Shivaji University, Kolhapur provided guidance as a resource person. Dr. D. B. Sutar, Deputy Librarian, also gave guidance.

9. The ninth workshop was conducted by **Department of NSS** **"The role of National Service Plan Volunteers in "Natural Disasters" on 29th March, 2022**. The resource person of the programme were Dr. Yuvaraj Mote. and Prof. Dr. D. A. Yadav.

10. The **Department of Zoology** organized one day workshop on **"Entrepreneurship in Apiculture" on 31/03/2022** Dr. The Chief guest was Dr. A. D. Jadhav, Assist. Prof., Department of Zoology, Coordinator, Center of Excellence and Incubation in Sericulture, Shivaji University, and Mr. G. S. Pawar Subject Matter Specialist, Indian Council of Agriculture Research, Krushi Vighyan Kendra, Tadasar.

Our students and teachers participated actively in the workshops organized by other colleges under lead college cluster of Shri.Vidyaasinha Yadav Arts & Science college, Peth vadgaon.

The lead college committee members Dr. P. B. Patil, Prof. Miss. V. S. Dhobale, Prof. Shri. Akshay Swami extended their co-operation. The teaching and non-teaching staff also supported and extended their co-operation. Hon'ble Prin. Dr. V. S. Dhekale motivated to carry out the activities successfully.

Literary Association

Dr. E. B. Alwekar – Convener

The Literary Association of the college is a department which gives scope to the latent qualities of the students. The department works to provide a platform for students who are interested in essay writing, oratory, painting, poetry recitation and literary writing.

The most important activity of the Literary Association of the academic year was 'Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe Essay, Elocution, Painting and Talent Search competition.' It was organised at branch level during 'The Swami Vivekanand Jayanti Saptah' (week) from 12th to 19th January, 2022. The first two winners were

sent for the district level competition. In the district level competition Miss Kiran Santosh Jugale of B.Sc. part I won the first prize in the essay competition. Miss Priyanka Bhatale of B.Sc. part I also won second prize in the self-composed poetry recitation competition jointly organised by Manoranjan Mandal, Ichlakaranji, Shri. Dagdulal Marda foundation Ichlakaranji and Rotary Club of Ichlakaranji, many students participated in competitions like essay writing, elocution, painting etc. organised by various colleges and institutions under Shivaji University Kolhapur. All members of the Literary Association contributed immensely.

Women Empowerment Committee and Internal Complaints Committee

Dr. A. A. Ghare – Convener

Woman empowerment Committee works to promote gender equality and produce harmonious atmosphere on the college campus.

Internal Complaints Committee (ICC) plays critical role in prevention, prohibition and redressal of sexual harassment at the workplace and make the college campus a safe place for women faculty, staff and students. Both these committees are active in our college for empowerment of ladies staff and girl students.

In the academic year 2021-2022, on the occasion of Sansthamata Smt. Sushiladevi Salunkhe Death Anniversary, Women Empowerment Committee organised a guest lecture on "Health and Hygiene" by Dr. Aarti Koli (M.B.B.S) and Dr. Vijay Benadikar (M.D.D.G.O.) Sevasadan Health Plus, Ichlakaranji for girl students and ladies faculty on Friday, 22nd October 2021.

Women Empowerment Committee and NCC

organised a guest lecture on topic "Arogyachi Kalaji" Monday, 06th December 2021, Resource persons Mrs. Bharati Surpuse and Mrs. Seema Pawar guided girl students about use of sanitary napkins.

On the occasion of International Women's Day 2022, Women Empowerment Committee and Internal Complaints Committee organized lecture of Adv. Mrs. Tejashri R. Badkar (B.A.LL.B.(Spl.), LL.M.) on topic "Women Rights and Legal Provisions" on Monday, 08th March 2022, at 11.00 am.

Girl students actively participated in this workshop and after training they realised that by using simple techniques and available things such as comb, umbrella, notebook, identity card, dupatta etc, they can defend themselves.

To organise all these activities, the members of Women Empowerment Committee and Internal

Complaints Committee Prof (Dr.) E. B. Alwekar, Dr. P. K. Waghmare, Dr. D. A. Kumbhar, Adv. Miss Mujawar Dilshad, Mrs. C. C. Patil, Ms. V. M. Patil, Ms. D. D. Patil, Ms. S. S. Joshi, Ms. A. V. Arade and Dr. S. J. Velhal, Dr. R. S. Rodrigues,

Dr. N. H. Shaikh, and all ladies staff extended their co-operation. I/c. Prin. Dr. V. S. Dhekale motivated and supported the committee. Teaching and non-teaching staff supported the committee and Students showed great enthusiasm for these activities.

Placement and Career Guidance Cell

Dr. D. G. Ghodake – Convener

In the academic year 2021-22 the following activities are carried out –

- 1) Organized online training under TCS Youth Employment Program for graduates to get industry ready during January 2022 to April 2022. (55 students completed this program)
- 2) Organized campus placement drive for the post of Relationship Manager (Senior Officer) in ICICI Bank through NIIT Ltd. Mumbai on 16-03-2022. (6 students selected)
- 3) Organized an orientation session for Google - Tata STRIVE Career Certificates Scholarship Program on Wednesday, 20-04-2022 for the pre-last and last year students of the B.C.A. and B.Sc. (Computer Science,

Mathematics, Statistics, Physics and Electronics). (120 students were registered for this scholarship program)

- 4) Organized an internship drive for the post of Jr. Lecturer in Ghodawat Eduserve LLP (Sanjay Ghodawat IIT & Medical Academy – SGIMA) on 06-05-2022. (10 students selected)
- 5) Organized placement drive for the post of Relationship Manager in ICICI Bank through NIIT Ltd. Mumbai on 24-05-2022.

In organizing and conducting all the programs I/c Principal Prof. (Dr.) V. S. Dhekale motivated and guided the students in fulfilling the activities in co-ordination with the companies for the placements of the students.

Maharashtra Vivek Vahini

Dr. S. B. Bend – Convener

In the year 2021-22, the inaugural program of Vivek Vahini was held on 7th December at the hands of Shri Sunil Swami. An online program was conducted under Vivek Vahini and a firecracker-free Diwali was demonstrated in front of the college students. Every Saturday all the students of Vivek Vahini were exchanging views by

organizing a meeting on the topic of eradication of superstition, creation of scientific approach and non-discrimination between boys and girls.

All the functions were guided by the principal Dr. V. S. Dhekale, Dr. A. P. Jadhav, Head of Sociology department also cooperated to carry out the programmes.

Research Promotion and Monitoring Committee

Dr. D. A. Kumbhar– Convener

As per guidelines of UGC a research promotion and monitoring committee (RPMC) was provides all kinds of procedural and practical support to researchers. The research committee facilitated and monitored all the research activities. During this academic year(2021-22), research cell has promoted the faculty for improvement in academic qualification and promoted them to complete online orientation, refresher courses and also for the participation in conferences, symposia, seminars and workshops. Faculties have substantial contribution in publication of research papers. Research promotion cell promoted faculties to seek grant by applying various research fund agencies for the minor research projects. Also, to inculcate research habit among the students, the cell encourages all departments to conduct research promotional activities like Poster Presentations, Oral Presentations, making of models. Workshops, Seminars etc. In this academic year Kiran Prakash Yadav, Bhosale Swapnali Sanjay, Gaurav Sunil Jagadale these three students participated at UG

Level and Shrutika Gadekar at PG level Shivaji University Avishkar Competition. Among them Kiran Prakash Yadav got 2nd price on District level Avishkar Competition and 3rd price at University Level Avishkar Competition.

In collaboration with Internal Quality Assurance Cell, research cell organized one day workshop on "IPR Awareness Programme" under National Intellectual Property Awareness Mission on 13th April 2022. The resource person Mr. Amol Ravindra Patil (Examiner of Patent and Designs, Patent officer Mumbai, Ministry of Commerce & Industry, Government of India) guided the participants about the importance of Intellectual Property Right and also how to Patent a research file. The RPMC take lead for One Day National conference on "Recent Advances in Mathematics-2022" was organized on 27th May 2022 by department of mathematics. Under the guidance of principal, research promotion and monitoring committee has contributed in enhancement of academic quality of the college.

Parents Teacher Association

Mr. T. A. Harale

During 2021- 2022 parent teacher Association committee meeting was organized on 31st December 2021. In this meeting the discussion of arranging the meeting of parents was taken. It was discussed that to select the representative from each class from all faculty. The selected parents should be given letter of selection as a parents representative. They were called for meeting on 9th April 2022.

The chief guest of this meeting was Shri. Sapan Kadam, the president of the meeting was I/C principal Dr. V. S. Dhekale. In this meeting parents expressed their thought and demanded to organize a gathering of the parents in this year.

During the second term the committee was

organized on 17th May 2022 and the date of parents gathering was decided to be organized on 26th May 2022. In this parents gathering Shri. Sambhaji Raghunath Miraje at post Rangoli Taluka Hatkanangale Dist. Kolhapur was the chief guest and president of the meeting was I/C principal Dr. V. S. Dhekale. In this gathering the parents Expressed their expectation from the college. In his presidential speech the principal said that, the college can achieve the progress with the help of the cooperation of student, parents and college. There was compressive discussion about this. The convener of the committee T. A. Harale and the member Shri. D. A. Yadav, V. P. Patil, and Akshay Swami, Dr. V. V. Ganbawale helped organize the meeting.

Library

Mr. R. S. Chavan-Assistant Librarian, Mr. V. P. Yadav- Librarian

Our Library is well equipped with reference books, text books, periodicals, journal and newspapers etc. Library has provided more services, reading materials, circulation, study room, internet and INFLIBNET N-LIST (E-Resources) to the readers.

Total Library Collection as on 2021-22

1) Total books – Senior College = 71454 (Rs. 48,86,026/-)

2) Total books – Junior College = 18126 (Rs. 6,65,498/-)

Total books (Senior + Junior)

89580 (Rs. 55,51,524/-)

No. of Titles = 39615

3) C. D. /D. V. D. = 126

4) No. of periodicals = 35

5) No. of newspapers = 10

6) N-LIST E-books = 1,99,500+

7) N-LIST E-journals = 6,000+

8) Total Books Purchase in the year 2021-22 (as on 31/03/2022) = 1233 (Rs. 2,40,344/-)

Senior College Books = 1034 (Rs. 2,15,296/-)

Junior College Books = 199 (Rs. 25,048/-)

All the students, faculty members and non-teaching staff of the college are entitled to get the membership of the Library. They are provided following Library Services and Facilities

1) Circulation Facility

2) Periodicals

3) Study / Reading Room

4) Open Access

5) Internet Facility

6) INFLIBNET N-LIST Programme

7) Remote access to E-Resources through INFED

8) Reference service with CAS and SDI

9) Syllabus and Old Question Papers

10) Inter Library Loan (ILL) Facility

11) Orientation Programme

12) Meritorious Book Bank Scheme

Library Computerization :

Library is using SLIM21 (Version 3.6.0) Library automation software which is developed by Algorithms Consultants Pvt. Ltd., Pune. Library automation is in progress.

OPAC Facility

SLIM21 Library automation software is providing Online Public Access Catalogue (OPAC) to Library readers to search book as per title, author, subject, etc.

New Arrivals

New purchased books and new subscribed periodicals are displayed on “Display Board” for seven days.

E-Newspaper Clippings

Library is giving E-Newspaper Clippings of college news to all staff members on D. K. A. S. C. College Whatsapp group.

In order to enrich the Library, time to time support and guidance are being received from Hon. I/c Principal Dr. V. S. Dhekale and all the library committee members. Mrs. Salunkhe, Mr. Shitole, Mr. Phadtare and Mr. Ghorpade. support efficiently for day-to-day work of library.

Cultural Department

Dr. D. C. Kamble, Chairman, Department of Cultural

The academic year of 2021-22 cultural Department strongly participated in cultural events and did the drastic change. In this year total 40 boys and girls participated in Shivaji University, Kolhapur Central Youth Festival Competition 2021-22 and won 5th group and individual events like One-act-play, mime, street play. They won Phirta Chashak Championship in Drama and Art.

Getting number of prizes such as Group Instolation 1st, Spot painting 1st, Rangoli 1st, Spot photography 2nd was the special achievement of cultural Department.

Five students participated in a workshop on youth festival 2021-22 organized by Shivaji University, Kolhapur.

The Department organized Lead College one day workshop on drama and dance training on 21st January 2022.

In this year our college Culture department team participated and won Prize in C.M. Corandak, Ichalkaranji Rs. 20000/-, National level All India

Dance Championship, Chiplun 20000/-, State Level Kamgar Kalyan Mandal 10000/-, Youa Spandan Ichalkaranji, Rs. 10000/-, Vasant Karandak 2020 organized by Dr. P. V. P. Institute of Technology, Budhgaon.

We got the General Championship and Vibrant Dance Championship of Ghodavat University, Atigre.

We received National level general championship of Bharat cultural event, Ratlam (MP) and our College team selected for International level competition of Bhutan.

We also won Purshottam Karndak 1st Prize, Rasvanti Karandak 1st Prize.

Participated in Mi Honar Super Star Jallosch Dancecha, Kamal Vasant Jadhav, Karandak, Mumbai and got 1st Prize.

Our cultural Department celebrated birth/death anniversary of national leaders and important persons, as well as organized programs and activities the Azadi ka Amrut Mohtsav 2021-22.

IQAC

Dr. V. V. Ganbawale

1. AQAR of academic year 2020-2021 was prepared and submitted online to NAAC, Bangalore office and documented in IQAC office.
2. Arranged a conference in collaboration with Mathematics department and Chemistry department.
3. Arranged a workshop on IPR cell in collaboration with RPMC.
4. Arranged a National webinar on 'Climate Change: Issues and Challenges'.
5. Arranged workshop on Instrumentation 'Handling and Career Opportunities in Pharma Industry'.
6. Completed Academic Audit by Shivaji University, Kolhapur.
7. Organized National webinar on 'Integrated approach in science and technology for sustainable future' in collaboration with Chemistry Department.
8. Initiated Induction programme for fresher students.
9. Received sanction for new programmes and started new courses viz. M.Sc. (Chemistry), M.A. (Sociology).
10. Received sanction for new B.Voc. and diploma programmes.
11. Submitted data for AISHE and NIRF ranking.

Staff Academy

Prof. (Dr.) E. B. Alwekar

The main objective of the Staff Academy is to impart innovative knowledge and information in the field of study of professors to the staff members (to other professors). In the academic year 2021-22, three lectures on various topics were organised.

Under this programme a lecture on 'Samajik, Rajkiy, Shaikshanik, Artihk Ghadamodinvar Bhougolik Parinam' by Dr. D. C. Kamble, the HOD of Geography was organised on 17th March, 2022.

Dr. V. B. Shinde, the HOD of Political Science delivered a lecture on 'Navjagtik Vyavastha Ani Aantarrahtriya Rajkaran' on 30th March 2022. Dr. A. P. Jadhav, the HOD of Sociology also delivered a lecture on 'Theory and Theory Application' on 5th April, 2022. Prin. Dr. V. S. Dhekale and Dr. D.C. Kamble chaired the programs and guided the attendants. All the staff members attended the lectures. The convener of the 'staff Academy' Prof. (Dr.) E. B. Alwekar organised the lectures.

Staff Secretary Report

Prof. (Dr.) E. B. Alwekar

In the academic year 2021-22 also I am working as a staff secretary of morning session for Arts and Commerce staff members. During my tenure I tried the best at my level to create harmonious relationship between the teachers and the administrative office; and assistance to the colleagues.

In the beginning of the academic year 2021-22, "Induction" i.e. "Diksharambh" programme was conducted for the Arts faculty on Wednesday i.e. 15/12/2021 in the college hall. Dr. D.G. Kamble made introduction on the occasion. I/C Prin. Dr. V. S. Dhekale informed the students about the Sanstha and the college. All the Ho Ds gave details of their departments. The Programme was concluded with the vote of thanks by Dr. S. B. Bendre.

For medical treatment of Shri. Rasul Mulla (a Jr. teacher of Hindi) financial help of Rs.8800 was provided by making contribution of Rs.500 from each colleague. Condolence meetings were organized on the death of Sambhaji Koli's father and Dr. Rupali Tambade mam's father and on the death of R. S. Chavan's mother and Shri. Rasul Mulla sir's death.

On Wednesday, i.e. 27th April 2022 the first programme of superannuation of Dr. V. B. Shinde, Prof. Dr. Kiran Shinde, Shri. D. B. Jadhav (Jr. teacher), Shri. R. S. Chavan (Asst. Librarian) and Shri. Laxman Desai (clerk) was organized in the college hall. The I/C Prin. Dr. V. S. Dhekale was the chairman of the programme. The second programme of superannuation was organized on the college campus on 30th May 2022 to felicitate and honour the I/C Prin. Dr. V. S. Dhekale. The President of the programme was Shri. Sunil Patil (the Chairman of Sanmati Bank Ichalkaranji) The Executive President of our Sanstha Prin. Abhaykumarji Salunkhe was the chief guest of the function, accompanied with Shri. Koustubh Gavade, chief Executive of Sanstha. Dr. D. C. Kamble introduced the guests and the dignitaries - Prin. A. D. Jadhav, Dr. G. P. Mali, Prin. H. B. Patil, Prin. D. B. Patil, Prof. Latthe, Prof. Raju Khot and other invitees narrated their reminiscences on this occasion. Dr. A. N. Patil joined this college on 1st June 2022. A programme of welcome ceremony was organized in the Principal's cabin and he was honoured by offering a bouquet on behalf of the staff member of the college.

Department of Commerce & IT

Mr. V. P. Patil - HoD, Commerce & IT

The department has been organizing various events for academic, social, mental and personal enrichment of students. The events organized during the year 2021-22 are enlisted below:-

1) Mou & Collaboration-

a) Mou with DKTE's Institute MBA Department Ichalkaranji.

b) Industrial Academic Collaboration with BOSCH, Bangalore.

2) Bridge Course:- Conducted Bridge course for B.Com.I students during 29.11.2021 to 14.12.2021

3) Induction Programme :- Induction program conducted for B.Com. part I & On 16.12.2021.

4) Wall Paper Presentation :- IT Students organized wall paper presentation on 'Impact of Covid 19 on various sectors on 8.12.2021 by B.Com. Part III students.

5) Trekking Expedition :-

i) Aalate hillsland, Ramling Area 26.12.2021

ii) Bahubali 02.01.2022

6) An old Age Home Visit :- Visited old age home and distributed essentials and spent some time with them by the students of B.Com. II & III on 02.01.2022.

7) One Day Workshop:- One day workshop on Skill Development in collaboration with Nilaya Foundation Pune was conducted on 22.12.2021

8) Institutional Visit :-

i) Students Participated in a seminar on 'Event Management' organized by Sanjay Ghodawat University on 28.12.2021.

ii) A visit to 'Biyani technologies, Kolhapur' was conducted for B.Com IT students on

9) Lead College Workshop:-

i) One day workshop organized on 'Challenges of Co-operative movement on 22.12.2021. under

Lead College Cluster Scheme.

ii) Students Participated in Lead College workshops organized by other colleges.

10) Webinar :- A webinar on 'Investment Awareness Program' for money & funds management with Proficient minds, Belgaum on 03.01.2022.

11) Guest Lecture :-

i) A guest lecture on 'Career opportunities in IT Sector' delivered by Shri Vishal Kukade on 13.01.2022

ii) A lecture delivered by Prashant Kambhare on 'Career Opportunities in Banking Sector on 17.03.2022

iii) A guest lecture on 'Career counseling' by Shri Venkatesh Badave on 30.03.2022 under MOU.

12) Activities for student organized by department :-

i) Group Discussion :- Social Media a boon or curse - 22.04.2022

ii) Debate :- Gender Equality and Women's security at workplace- 09.05.2022

iii) Essay Competition:- on various recent topics - 03.04.2022

iv) Trade Fair 2k22 :- Organised by students on 08.04.2022 as practical of Event Management (COC) and for entrepreneurship development.

v) Brain Storming Activity:- Conducted on 14.06.2022 on the topic 'Coping with stress of offline university examination' for B.Com Part II & III students.

13) Students Appreciation/Achievement :-

i) Our students qualified C.A./ C.S. foundation, C.A. Intermediate examination. (12 students)

ii) Three students of B.Com Part III are selected in Infosys. BPO.

iii) Our students are actively participated in cultural, NSS, NCC, Sports activities.

Department of English

Dr. Sunita J. Velhal - HoD, English

The department of English organized various activities during the academic year

2021-2022 as follows:

- ▲ Organized a National Webinar on 'Nativism Revisited', on 16th Sept. 2021. In this webinar, the resource person for the key-note address was given by Prin. Dr. Santosh Koti, Walchand College of Arts & Commerce, Solapur. Another resource person was Mr. Nitin Patil Asst. Prof. Pratap College, Amalner.
- ▲ Organized One Day Workshop on 'English for Career Opportunities' on 16th March 2022 under Lead College Cluster Scheme. The Chief Guest and resource person was Dr. Prabhavati Patil, Vivekanand College, Kolhapur. Prof. Vinodkumar Pradhan, Sadashivrao Mandlik College, Murgud also guided as the resource person for one session.
- ▲ Organized a Book Exhibition on 'Shakespeare and His Works' on 23rd April, 2022. It was inaugurated at the auspicious hands of the former head of English Department Dr. S. I. Noorani. The principal Dr. V. S. Dhekale gave a presidential talk on this occasion.
- ▲ Under the Faculty Exchange Programme a guest lecture of Dr. Vijayanti Patil, HoD, English Department, Jaywant College, Ichalkaranji was organized on 26/04/2022.
- ▲ Organized a guest Lecture on 'Yoga for Happy Life' on 27/04/22. The resource was Mrs. Sakshi Pore, Yoga Trainer, Pune.
- ▲ A guest lecture on 'Stress Management and Techniques' of Mr. Indrajeet Patil, Psychology was organized on 12/05/2022
- ▲ The department organized various competitions like:

Essay Competition

Book Review Competition

Advertisement Writing Competition

- ▲ Quiz Competition on 'English Grammar' based on Kahoot app was organized on 26th May 2022. Mr. Chetan Patil of B.C.A. Dept. guided as the resource person about how to participate in Quiz competition through mobile and gave the technical support.
- ▲ The prize distribution of the competitions and a Guest Lecture of Prof. P. D. Torskar was organized on 6th June 2022. At the same time certificate distribution of COC on Spoken English was done at the hands of the guest.
- ▲ On the occasion of the Birth Anniversary of Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe, the photograph of Dr. Bapuji Salunkhe, the posters of famous English literary personalities and wallpaper display was organized on 9th June 2022 in the department. The inauguration of Photograph and posters was done at the auspicious hands of Prin. Dr. Anil Patil and Prof. Dr. D.C. Kamble inaugurated the wallpaper.
- ▲ Under the extension activity entitled 'Grammar Made Easy' the faculty members of our department taught the students of Xth standard students of Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe High school from 13th June to 18th June 2022.
- ▲ The faculty attended, participated and presented papers in online / offline webinars, seminars and conferences organized by various colleges and worked as Paper Setters and supervisors for university examinations.

Department of Marathi

Dr. E. B. Alwekar - HoD, Marathi

The Department of Marathi has conducted the following activities in the academic year 2021-2022.

1. A 'Wachan Prerna Din' was celebrated in collaboration with 'The College Library' on 15th October, 2021.
2. Unveiling of the wallpaper on 'Marathi Bhasha ani Rojagarachya Sandhi' was organized on 09th December, 2021.
3. A guest lecture was organized on 'Vruttapatra : Kal ani Aaj' on the occasion of 'Balshastri Jambhekar Jayanti ani Patrakar Din' on 06th January, 2022. Dr. Dhiraj Shinde from Smt. A. R. P. Kanya College, Ichalkaranji was the resource person.
4. A guest lecture on 'Vyaktimatwa Vikas' was organized through virtual mode on 24th January, 2022. Prof. F. N. Patel from Night College of Arts & Commerce was the resource person.
5. 'Unveiling of the special publication on life

and work of a renowned Marathi poetess Shanta Shelke' on the occasion of her 100th Birth Anniversary and 'Marathi Bhasha Gourav Din' was organized 28th February, 2022.

6. A guest lecture was organized on the occasion of 'Marathi Bhasha Din' on 'Marathi Bhashechi Samruddhata' on 28th February, 2022. Dr. Laxman Shinde from Miraj Mahavidyalaya, Miraj was the resource person.
7. A One Day Workshop on 'NET/SET Preparations' was organized on 19th May, 2022. Dr. A. P. Jadhav was the resource person of the programme.

Besides these activities, Internal Evaluation Scheme, Mentoring Scheme and Handwriting Improvement Competition were organized at the department to enhance the abilities among the students.

Department of Hindi

Dr. S. B. Bendre - HoD, Hindi

१) १४ सितंबर 'हिंदी दिवस' समारोह के उपलक्ष्य में प्रा. विश्वंभर कुलकर्णी (कनिष्ठ विभाग डी.के.ए.एस.सी. महाविद्यालय, इचलकरंजी) का व्याख्यान।

२) २ अक्तुबर 'महात्मा गांधी' जन्मदिवस के उपलक्ष्य में प्रा. डॉ. दिपक आर. तुपे तकनिकी हिंदी का वैश्विक परिदृश्य विषय पर (विवेकानंद महाविद्यालय कोल्हापूर) जी का व्याख्यान, भित्तिपत्रक विमोचन।

३) १० जनवरी 'विश्व हिंदी दिवस' के उपलक्ष्य में प्रा. डॉ. विजय सदामते जी का विश्व भाषा के रूप में हिंदी विषय पर ऑनलाईन व्याख्यान, प्रधानाचार्य प्रा. डॉ. व्ही. एस. ठेकळे जी द्वारा भित्तिपत्रक विमोचन।

४) ०१ अप्रैल २०२२ प्रा. डॉ. अर्जुन जाधव (डी. के.ए.एस.सी. महाविद्यालय इचलकरंजी समाजशास्त्र

विभागप्रमुख) जी का 'सेट-नेट परीक्षा मार्गदर्शन' पर अतिथि व्याख्यान।

५) १० जनवरी 'विश्व हिंदी दिवस' के उपलक्ष्य में ली गयी अलग-अलग प्रतियोगिताओं के पारितोषिक वितरण समारोह के उपलक्ष्य में प्रा. डॉ. वाय. एस. गायकवाड (डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय हिंदी विभागप्रमुख मिरज) जी का मार्गदर्शन पर अतिथि व्याख्यान।

६) ३० मई हिंदी पत्रकारिता दिवस के अवसर पर आण्णासाहेब डांगे महाविद्यालय हातकणंगले के आ. प्रा. डॉ. विकास विधाते जी के करकमलो से भित्तिपत्रक विमोचन एवं हिंदी पत्रकारिता: आज की प्रासंगिकता विषय पर अतिथि व्याख्यान।

Department of History

Arun Katkole - HoD, History

In the academic year 2021-22 History Department organized different programmes like seminar, group discussion, Brain storming, Project etc. The students of Dept of History presented a wall paper on "Dr. Babasaheb Ambedkar Jivan Va Darshan" Department organized guest Lecturer on "Ch. Shivaji Maharaj's Religious Work"

- The department celebrated Birth & Death Anniversary of National leader & social reformer Shiv Swaraj Din, Rajashri Ch. Shahu Krutdyantaparv.
- Organized a Guest Lecture on "Gender Equality" by Swati Krushnaton the occasion of Savitribai Phule Jayanti.

- Organized rare book exhibition on Rajashri Ch. Shahu Maharaj Krutdnyata Parv.
- Celebrated Patrakar Din & Balshashtri Jambhekar Jayanti.
- Organized Study tour of B. A. III Shahu mill, Shivaji University Kolhapur, Shivaji University Library, Town Hall, New Palace, Mahalaxmi Temple.

B. A. III History students submitted the project to Shivaji University, Kolhapur entitles "Azadi ka Amrut Mahostav Swatantrya Sainik Kosh", Kolhapur District. The students participated in different programmes like Aids week, Blood Test Camp, Hi Kasali Mardangi.

Department of Political Science

Dr. V. B. Shinde - HoD, Political Science

The Dept. of the Political Science organized Many Programmes during the Academic year 2021-2022. In the First & Second Term International Human Rights day, National Voters awareness day, Indian Constitution Day, Seminar Term work, MOU & Faculty Exchange Programme Activity, COC Course name of "Political Campaigns & Development of Political Leadership". etc. Activity Offline & Online were arranged behalf of the dept. of political science.

The Students of the Department study field

visited, "Takawade Gramanchayat, Takawade, Tal. Shirol" and tried to understand Various Schemes and Governments Programmes and its implementation. The Students have prepared a study field project on, "Development Policy of Takawade Grampanchayat - A Study".

For the activities the principal of the College Guided and motivated the students. Dr.V.B.Shinde and Asst. Prof. Vishal Kamble also worked hard to make the Offline / Online programmes successfully.

Department of Sociology

Dr. A. P. Jadhav - HoD, Sociology

The following activities were implemented in the Department of Sociology in the academic year 2021 - 22. On the occasion of Women's Day 8th March, 24 students were asked to write their own thoughts on 'Your Thoughts on Women'. On 4th January 2022, on the occasion of Krantijyoti Savitribai Phule's birthday, Mrs. Anjali Ubale's guest lecture on 'Savitribai Phule and Women's Education' was organized. 63 students participated in this activity. On 30th December, 2021, 21 seminars were organized on the topic of 'Age of Marriage of a Girl: 21 years: Right or Wrong' and 62 students participated in the event. On 18th

December 2021, under the Faculty Exchange, Dr. Vaishali Joshi's guest lecture was organized. 52 students participated in this activity. On 11th December 2021, on the occasion of Human Rights Day, Mrs. Pushpa Pandurang Bhosale delivered a lecture on 'Fundamental Human Rights'. 63 students participated in this activity. On 1st December 2021, on the occasion of World AIDS Day, a Guest lecture of Prof. Milind Bhandare (Sir) on 'AIDS and Today's Youth' was organized. The event was attended by 63 students. The above activities were implemented by the Department of Sociology in the academic year 2021-22.

Department of Geography

Dr. D. C. Kamble, - HoD, Geography

Conducted following Departmental activities in academic year 2021- 22

Bridge Course - Arranged bridge course for B.A. I Geography students dated on 18th to 25th October, 2021.

Brain Storming - Arranged Brain storming session for B.A. I Geography students dated on 11/11/2021.

Village visit and survey - Visited to Latwadi Tal.- Shirol, with B.A. Part III Geography students on 20/05/2022.

Study Tour - Organized Three days study tour to Karnataka state, with B.A. Part III Geography students on 12/05/2022 to 14/05/2022.

Wallpaper presentation - Organized

Wallpaper fest and guest lecture on 18/01/2022.

Lead College activity - Organized One day workshop under Shivaji University, Kolhapur lead college scheme on 'Importance of G.I.S. and Remote Sensing', dated on 20/01/2022.

CoC - 'DIPLOMA IN TRAVEL AND TOURISM' Career oriented course arranged for students for this academic year.

Our student Shri. Kiran Prakash Yadav, B.A. III (Geography) has achieved second rank at district level Avishkar competition and third rank at University level Avishkar competition organized by Shivaji University, Kolhapur. Including these activities CIE events had also conducted as per the academic calendar and record of the same has been maintained in the department.

Department of Zoology

Dr. P. K. Waghmare , - HoD, Zoology

The Department of Zoology organized following programmes in the academic year 2021-22.

- Online webinar series on the occasion of Wildlife week- 8/10/2021 to 10/10/2021.
 1. A speech on "Insect Biodiversity with reference to Moth's (Order: Lepidoptera) by Dr. S. A. Guruleon dated 8/10/2021.
 2. A speech on "Birds around us: a Zoological view "by Mr. R. K. Vanjari on dated 9/10/2021.
 3. A speech on "Snakes and Myth's by Mr. Shivanand Hiremath on dated 10/10/2021.
- Organized "Health check-up camp and student counselling programme" on dated 15/12/2021.
- Wallpaper presentation on the occasion of birth anniversary of Krantijyoti Savitribai Phule at the hands of Mrs. A. K. Waghmare, Mr. G. A. Shaikh and Mrs. A. N. Langote pathologist IGM Ichalkaranji, President: Dr. V.S. Dhekale on dated 15/12/2021.
- Organized programme of Bird watching and counting in an around Ichalkaranji area on 05/01/2022.
- Organised Poster presentation, Mehendi competition and Rangoli competition on the occasion of international Women's Day on dated 08/03/2022.
- One day Workshop organised on "Entrepreneurship in Apiculture" under Lead College Scheme Shivaji University, Kolhapur on 31/03/2022.
- Organised Essay writing competition on "World Earth day" on dated 22/04/2022.

- Organised Group discussion on – "Malaria Day" on dated 25/04/2022.

- CIE: For B. Sc. I, II and III: Surprise test, MCQ test, Unit test, Home assignment and Open book test.

• Study tour Organized :

1. B. Sc. II : 6 to 7 May, 2022 at – Gaganbawda, Kunkeshwar, Malwan Sindhudurg, Ichalkaranji
2. B. Sc. I : 12 to 13 May, 2022 at B.Sc.I – Ganpatipule, Ratnagiri, Pawas

• Visits

1. B. Sc. III : Menon Goat farm and Panchganga river site under the supervision of all teaching staff .

- Training : B.Sc. III year students participated in the Apiculture training workshop with Dr. P. K. Waghmare, Dr. R. A. Sanadi and Ms. S. R. Patil on dated 25/03/2022.

• Achievement:

1. On 04/06/2022 Shivaji University allotted Guideship to Dr. P. K. Waghmare and Dr. N. H. Shaikh.
2. 1st rank in poster presentation in Two day National conference on 'COVID Pandemic: Impact on Sustainability of Agriculture, Livestock and Biodiversity' organized by Shri Vijaysinha Yadav College, Peth Vadgaon held on 25th & 26th March, 2022 to Ms. A. S. Powar and Ms. S. S. Shaikh

All the faculty members supported these activities. I/C Prin. Dr. V. S. Dhekale motivated for carrying out these activities.

Department of Chemistry

Dr. Anita A. Ghare, - HoD, Chemistry

Department of Chemistry has organized number of activities and events for overall development of student. The activities of the Chemistry department are as follows-

1) M. Sc. New laboratory Inauguration Function was organized on 20/12/2021. Chief Guest for this function was Mr. Shashank Bavachkar, Industrialist and Secretary, Maharashtra Pradesh Congress Committee and Mr. Amruta Bhosale (Upamaharashtrakesari) Nagarsevak, Ichalkaranji

2) M. Sc. New Course Inauguration and Welcome Function of M. Sc. Part I (Organic Chemistry) students was organized on 21/12/2021. Chief Guest for this function was Prof. Dr. S. S. Kolekar Department of Chemistry, Shivaji University, Kolhapur

3) Organized Lead College one day workshop on "Water and Waste water Management: Importance and New Technologies" on 18/01/2022. Hon' Er. D. S. Mali, HOD Dept. of Environment Management, Chhatrapati Shahu Institute of Business Education and Research, Kolhapur and Mr. B. D. Powar, Environmental Officer, Ajinkyatara Co-operative Sugar Factory, Satara as a resource person guided the students of various colleges and teachers about the waste water management

4) In collaboration with IQAC organized One Day National Webinar on the topic "Integrated Approach in Science and Technology for Sustainable

Future" on occasion of National Science Day. The webinar was conducted on Monday, 28/02/2022 at 11.00 am on online mode on Google platform. Chief Guest and resource person for this webinar was Dr. Santosh B. Kamble, Assistant Professor, YCIS, Satara.

5) Department of Chemistry and IQAC organized one day workshop on "Instrumentation Handling and Career opportunities in Pharma Industry" under MOU with Analyte Pharmajob Training Institute Kolhapur on Tuesday 05/04/2022.

6) Visit to Mayur Industries, Ichalkaranji was organized for M.Sc. I and B.Sc. III students Wednesday 06/04/2022.

7) Organized One Day Online Webinar on "Strategies to crack competitive examination in Chemical Science" in collaboration with Competitive Examination Department on 23rd March 2021. Resource person Mr. Sainyam Sikka IFAS Pune guided students regarding this.

8) Organized Chem Quiz-2022 (M.Sc.Pre-Entrance Exam Practice) which is useful for B.Sc. III students to face M.Sc. entrance examination of Universities and autonomous colleges.

9) From this academic year, department has started college level certificate course "Preparation of Household Chemicals" and course is co-ordinated by Dr. D. A. Kumbhar.

Department of Statistics

Mr. A. P. Bhokare - HoD, Statistics

- Conducted a Bridge Course Activity for B.Sc.I Statistics Student dated from 13/12/2021 to 27/12/2021.
- Organized Inaugural Function of T.Y. B.Sc. Statistics by Prin. Dr. V. S. Dekhale, Corporator Udaysing Patil, Mangesh Kambure Ichalkaranji Municipal Corporation dated on 01st January, 2022.
- Organized Poster Presentation dated on 01/01/2022
- Organized COC For B.Sc.I Statistics Students "Statistical Analysis Using MS-Excel"
- Organized Online Multiple Choice Practice Tests by using Google Forms for B.Sc.I & B.Sc. II & B.Sc.III Students
- Organized Study Tour for B.Sc.II, B.Sc.III on 05th May, 2022.
- Organized Guest lecture on the Career opportunities in Statistics for B.Sc.III Students by Asst. Prof. R. D. Shinde (Jaysingpur College, Jaysingpur) dated on 03 June 2022.
- Conducted a Statistical Projects For B.Sc.III and Case Study for B.Sc.II Statistics.

Department of Physics

Dr. V. V. Ganbavle - HoD, Physics

The department has organized various events for social, academic, mental and personal enrichment of students. The events organized during year 2021-22 are as follows:

1. Organized Science Exhibition on the occasion of National Science Day.
 2. Organized webinar on strategies to Crack Competitive Examination in Physical Science
 3. Conducted seminars for the third year students of physics.
 4. Conducted different types of evaluation tests for the B.Sc.-I, B.Sc.-II and B.Sc.-III students.
 5. Celebrated Gurupornima and Teachers day to pay respect to the teachers.
 6. B.Sc. III students visited Samarth Industries, Hatkanangale.
 7. Study tour of final year students was organized to Malvan-Devbaug.
 8. Organized guest lecture on topic 'Career Opportunities in Medical Sciences.'
- ▲ The department faculty has taken initiative for research and published 1 research paper in international journal.
 - ▲ Besides academics our students also engaged in different sports and cultural activities at various levels.
 - ▲ Placement: Omkar Awale was placed in Indian Post as GDS/ABPM, Daksevak.
 - ▲ Five students are admitted for M.Sc.

Department of Botany

Dr. S. T. Ingale - HoD, Botany

The department of Botany Organized following programmes during the year 2021-2022

1. P.G. and U.G. Department of Botany celebrated Indian Constitution Day: on 26th November 2021 by reading the preamble of Indian Constitution.
2. P.G. Department of Botany organized Welcome function for M.Sc.I and Farewell function for M.Sc. Passout students on 30th November 2021.
3. P.G. & U.G. Department of Botany Celebrated World Soil Day. B.Sc.III, M.Sc I and M.Sc. II year students organized poster exhibition for creating awareness.
4. On 3rd Jan. 2022 on the occasion of the Birth Anniversary of Krantijyoti Savitribai Phule organized a wallpaper and poster presentation with the theme of 'Role model Women'
5. Organized one day workshop on 'Bonsai :An Art of Living' under Lead College Cluster Scheme on 8th Jan. 2022.
6. On 2 February 2022 celebrated 'World

Wet Land Day'. The theme of the day was Wetlands Action for People and Nature. The session was chaired by Dr.S.T.Ingle (H.O.D. Dept. Of Botany). Students from M.Sc.I and M.Sc.II year actively participated by sharing their views about the theme of the day.

7. On 12 February 2022 celebrated the Birth Anniversary of Charles Darwin. A guest lecture of Dr. B. D. Dangat, Vivekanand College was organized on this day to talk about Darwin's rule of evolution.
8. Organized a guest lecture on National Science Day-28 February 2022 of Prof. Shekhar A. Mohite in collaboration of IQAC Cell .
9. Celebrated Earth day on 25th April 2022. On this day Dr. S. T. Ingle, Head of Botany, shared the importance of Earth and related issues with students.

The faculty of the department Dr. Madhumati Shinde, Dr. Amrapali Katti, Dr. Sandip Gavade, Mrs. Barati Dopare gave cooperation to carry out all the activities. Prin. Prof. Dr. V. S. Dhekale supported all the programmes.

Department of Electronics

D. A. Yadav - HoD, Electronics

1. Department organized Two Days Study tour on 28 & 29 Jan.2020 of B.Sc.II & B.Sc III Classes at Goa.
2. Department organized poster presentation of

B.Sc.II & B.Sc.III students on 12 Jan. 2020 on Subject recent trends in Electronics.

3. Organized one day workshop on 'Trends in Electronics' on 24.03.2022.

Department of Mathematics

D. J. Mungare - HoD, Mathematics

The department of Mathematics organized various activities

- 1) Organized posters presentation on 17 Dec 2021, wherein 23 posters were presented by B Sc III students.
- 2) Celebrated "National Mathematics day" on the occasion of birth Anniversary of mathematician Srinivas Ramanujan and Organized Quiz Competition on 22 Dec. 2021 wherein 110 students participated.
- 3) Organized a guest lecture on "Maths in Nature" on 18 May 2022. The speaker was Prof Awati.

4) Organized an online National conference on "Recent trends in Mathematics" on 27 May 2022 where in 56 participants are there.

5) Department Organized carrier oriented course on C++ and Scilab programming language for B Sc II students

Hon principal Dr. V. S. Dhekale is the major support and inspiration behind all activities. The faculties Dr. S. T. Sutar, Miss V. A. Hattargi, Miss. S. M. Patil and Miss. Amruta Patil helped a lot to carry out these activities successfully.

Gymkhana Department

Mr. M. D. Lagiwal - HoD, Gymkhana

Our gymkhana report means the brave students praiseworthy story. Our students are inspired by the philosophy of Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe. Our players achieved success an immense success in the zonal, inter-zonal, west-zone inter university, All India inter university competition. Our players participated in various events Athletics, Rowing, Yoga, Fencing, Weight Lifting, Boxing, kabaddi, basketball, wrestling, Softball, Bodybuilding, Taekwondo and swimming etc.

1. Yoga :- Manan Kasaliwal : (B.SC.I)

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Yoga competitions which was held at Y.C. collage satara. And from this tournament our college student shri. Manan Kasaliwal, he stood Ist place and selected for All India Inter University and from this tournament he got silver medal and selected for "Khelo India" Inter university and got silver medal in this tournament

2. Boxing :- Alisha naikwade : (B.A. IIT)

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Boxing competitions which was held at shahaji college, kolhapur. In the category of 63 to 66 kg she received gold medal and selected for the All India Inter University and as well as selected for "Khelo India" Inter university held at Benglore.

3. Athletics :- Aniket Mane : (B.SC. I)

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Athletics competitions which were held at Radhanagari college, Radhanagari. In this competition he got gold medal in High Jump and selected for All India Inter University held at Mangalore. As well as he has been selected for 20th national athletics championship held at Nadiad and this tournament he got bronze medal and selected for "Khelo-India"

4. Swimming : Santosh kumbhar (B.SC. I)

Our college student Santosh Kumbhar stood

bronze medal in para national tournament held at Rajasthan.

5. Kayaking :

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Kayaking competitions which were held at Night college, Ichalkaranji. Our college students Karan Ghunaki (B.A.II), Pavan Koli (B.A.II) and Koustubh Pokarde (B.A.II) in the type of K-2 received gold medal and he also won a silver medal for Shivaji University in All India Inter University held at Panjab.

6. Canoeing :

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal canoeing competitions which were held at Night college, Ichalkaranji. Our college students Sahil Kesarakar (B.A.II) and Omkar Divatankar (B.Com.II) in the type of C-2 received gold medal and selected for All India Inter University held at Panjab.

7. Yoga :Sanika Jadhav (B.Com.I)

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Yoga competitions which were held at Y.C. collage, satara. And from this tournament she stood 1st place and selected for All India Inter University held at Bhuvneshwar.

8. Boxing :

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Boxing competitions which were held at shahaji college, kolhapur. In this championship our college player miss. Shruti Lohar (M.A.1) got gold medal in the category of 67 to 70 kg. and miss Ankita Patil (B.Com. III) got gold medal in the category of 57-60 kg. and both are selected for All India Inter University held at Panjab.

9. Weight Lifting : Santoshi Fatale (B.Com. I)

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Weightlifting competitions which were held at Devchandcollege, Arjunnagar. In the category of 64 kg she got gold medal and selected for All India Inter University held at Guntur (Karnataka).

10. Fencing : Pranav Raval(B.A. II)

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Fencing competitions which were held at Shivraj College, Gadhinglaj. In this competition he stood 4th place and selected for All India Inter University held at Amritsar.

11. Athletics :

Shivaji University Kolhapur had organized the inter-zonal Athletics competitions which were held at Yashawantrao Chavan college Of Science, karad. In this competition our college players 1) Spurti Mane (B.SC.I) got gold medal in high jump 2) Shruti Kamble (B.com. III) got silver medal in high jump 3) Omkar Kumbhar (B.com.I) got silver medal in 800mtr run and 1500mtr run 4) Yogesh Gadakari (B.com.I) got silver medal in Hammer Throw 5) Chandrabhaga Kerle (B.com I) got silver medal in Hammer Throw 6) Guddikumari Sing (B.SC.I) got bronze medal in Javelin Throw

12. Taekwondo : Anuradha Shelar(B.com. III)

Shivaji University Kolhapur had organized the zonal Taekwondo competitions which were held at Ajara college, Ajara. In this tournament she got silver medal and selected for inter zonal tournament which were held at Y.C. Collage, Satara.

On behalf of the Gymkhana, we would like to express our sincere gratitude to the Principal sir for providing guidance and encouragement to all the players from time to time.

Personal Report

Dr. Sunita Jayant Velhal

M.A. M.Phil. Ph.D., Head & Associate Professor (Department English)

I) Committees allotted:

Convenor : Vivek Magazine

Member :

1. Internal Quality Assurance Cell
2. Placement and Career Guidance Cell
3. Cultural & Youth Festival Committee
4. Women Empowerment Committee
5. College Development Committee

II) Activities in the Academic Year 2021-22

A) Organized :

1. One Day Lead College workshop on 'English for Career Opportunities' on 16/ 03/2022.
2. One Day Webinar on 'Nativism Revisited' on 16th Sept. 2021

B) Other Activities Organized :

B) International Level Conferences and Webinars:

Participated in the following conferences & webinars :

1. Participated and presented a research paper entitled 'English Used by Teachers Teaching in Professional Colleges' in two weekend virtual conference 15th International and 51st Annual Conference of ELTAI on 'ELT in India: New Needs, New Demands, New Trends' held on 20-21 and 27-28 November, 2021

b) Webinars Participated :

Participated in the following One-Day Webinars :

Participated in the StateLevel Webinar " Meet the Author" on Thursday, 21st April 2022 organized by the Department of English, Mahila Mahavidyalaya, Karad and English Language Teachers Association of India (Satara Chapter)

1. National Webinar on 'Teaching Literature Through Technology' on 20th June 2020 organized by Rajaram College, Kolhapur.
2. National Webinar on "Effective Strategies to Face NAAC PTV" organized by IQAC of Shri Shahaji Chhatrapati Mahavidyalaya, Kolhapur on 7th July 2020.
3. Participated in a IP Awareness/Training program under National Intellectual Property Awareness Mission on 13th April, 2022.
4. Attended a National Webinar on 'Cinema from Theatre to Classroom' jointly organized by Department of English, S.B.S. College, Karad on 13th November 2021.

e) Examination Duties:

- Worked as a Chairman of Paper Setting Committee for Shivaji University.

f) e-Content Development :

- i) Created Google classrooms and streamed the lesson notes / PPTs/ study material on it as well as assigned classwork to the students.
- ii) Added videos to You Tube Channel
- iii) Updated Website <https://litenlang.wordpress.com/>
- iv) Updated Eng. Dept. Blog <https://englishdkasc.blogspot.com/>

Dr. Ekanath B Alwekar

Professor & Head, Department of Marathi

1. Research Guide – M.Phil., Ph.D.
2. Post Graduate Teacher at post Graduation at D.K.A.S.C. College, Ichalkaranji.
3. Book Reviews Published in Newspaper-
 - i) Published a book review entitled ‘Mansachya Mul Pravrutinche Darshan’ on the novel ‘Pauskal’ in Daily Lokmat on 30th January, 2022.
 - ii) Published a book review entitled ‘Kulvruttant Kathan Karnari Kadambari’ on the novel ‘Satpatil Kulvruttant’ in Daily Lokmat on 30th January, 2022.
4. Delivered a lecture as a Resource Person on ‘Sahitya Ani Jeevan’ on the occasion of ‘Marathi Bhasha Sanvardhan Pandharvada

on 25th January, 2022 at Devchand College, Arjun Nagar through virtual mode.

5. Participated and delivered a lecture as a Chair Person in a workshop on ‘Kathalekhanachi Koushalye’ under Lead College Scheme organised on 25th March, 2022 at Night College of Arts and Commerce, Ichalkaranji.
6. Participated in National level Seminar – 02
7. Participated in State level Workshop – 02
8. Worked as a Convenor of ‘Publicity Committee’.
9. Worked as a Convenor of ‘Literary Association’.

Mr. Vijay Pandurang Yadav

Librarian / Assistant Professor - Librarian

1. Working as a ‘Secretary’ of Library Committee 2021-22.
2. Working as a ‘Member’ of IQAC Committee 2021-22.
3. Research paper published entitled “Applications of Five Laws of Library Science for User with Disabilities” with D. B. Sutar and Shalini R. Lihitkar in ‘Indian Journal of Information, Library & Society’ 34, 3-4 (2021): 243-249, ISSN No. 0971-4286 (Print).
4. Participated in One Day State Level Workshop on “NAAC-Library Documents Management” organized by Shivaji University College Librarian Association (SUCLA) on 14th September, 2021.
5. Attended the MHRD Sponsored One Day Online Workshop on “AISHE Web DCF

Portal” organized by the Statistical Cell, Shivaji University, Kolhapur on 10th January, 2022.

6. Participated in One Day State Level Webinar on “ASAR for College Librarians: Issues and Solutions (7th Pay)” jointly organized by Barr. Balasaheb Khardekar Knowledge Resource Centre, Shivaji University, Kolhapur and Department of Library of Night College of Arts and Commerce, Ichalkaranji on 28th January, 2022.
7. Participated in IP Awareness / Training Program under National Intellectual Property Awareness Mission organized by Intellectual Property Office, India on 13th April, 2022.

Dr. D. G. Ghodake

M.A., M.Ed., L.L.M., M.B.A., Ph.D. (English), Asst. Prof. of English

In the academic year I have been working as the staff secretary of our college. Hence in the beginning of the academic year 2021-22 'Induction programme' for B.A. I, and B.Com. I students was organized in the college hall; the chairperson of this programme was I/c. Prin. Dr. V. S.Dhekale. The following academic activities were carried out during the academic year 2021-22:-

- 1) As a subject expert attended the interviewers for the appointments of CHB lectures in Shri.Venkatesh Mahavidyalaya, Ichalkaranji on 05/10/2021.
- 2) Convenor of, One day workshop on 'English for Career Opportunities' under a lead college Scheme of Shivaji University, Kolhapur organized on 16/03/2022 by the Department of English.
- 3) Working as the Chairman of Alumni Association co-coordinating committee.
- 4) Chairman of Placement and Career Guidance cell of the college.
- 5) Working as a member of library committee and discipline committee.
- 6) Chairman of the B.Com I admission Committee for 2021-2022
- 7) Working as co-editor of the college magazine 'Vivek' and the chairman of advertisement committee.
- 8) Provided financial help for medical treatment of Prof. Rasul Mulla (a lecturer

in Hindi in Jr. College) with the contribution of Rs. 26000/- from all the teaching and non-teaching staff.

- 9) Worked as an external Sr. Supervisor for B.Sc. III, Semester VI in Vivekanand College, (Autonomous) Kolhapur
 - 10) Participation in One Day Online Workshop on 'Dance and Drama training' organized by Department culture and IQAC in DKASC college, Ichalkaranji on January 21st 2022.
 - 11) Participation in One Day Online Workshop on "Challenge in Co-operative movement" organized on 22/01/2022 in DKASC college, Ichalkaranji.
 - 12) Participation in the state level webinar "Meet the Author" on Thursday, 21st April 2022 organized by Department of English, Mahila Mahavidyalaya, Karad and English Language.
- Teachers Association of India (Satara Chapter)
- 13) Organized the superannuation and Felicitation programme of I/C. Prin. Dr. V. S. Dhekale and Prof. Dr. V. B. Shinde, Dr. Kiran Shinde, Prof. D. B. Jadhav, Mr. R. S. Chavan (Asst. Librarian) and Mr. Laxman Desai (Aba) on Monday, 30/05/2022 on the college campus.

Mr. D. A. Yadav

Assistant Professor

- 1) Arranged Two Days Study tour on 13 & 14 May 2022 of B.Sc.II & B.Sc.III Classes at Malvan, Tarkarli, Sindudurg And Devbag
 - 2) Arranged poster presentation of B.Sc.II & B.Sc.III students on 26 April 2022 on Subject recent trends in Electronics.
 - 3) Worked as Member of syllabus setting sub committee at B.Sc.III Electronics (Shivaji University, Kolhapur)
- Member of Various Committee in College-
- 1) Member of IQAC Committee.

- 2) Chairman of Examination Committee.
- 3) Chairman of Student council committee.
- 4) Member of Placement cell.
- 5) Chairman of admission committee for B.Sc.-I.
- 6) Member of CDC.
- 7) Chairman of Criterion No. V (Student Support and Progression)

Arun S. Katkole

HOD, History

Seminar / Conference / Workshop / Participated -

- 1) Participated in One day Interdisciplinary National level E - Conference organized by Pemraj Sarda & Radhabai Kale Mahila Mahavidyalaya Ahmadnagar on 11/12/2021.
- 2) Participated in one day National webinar on "Climatic Change: Issue & Challenges" organized by D. K. A. S. C. College Ichalkaranji on 17/12/2021.
- 3) Participated in one day National webinar on "The Social movements in Modern India" organized by Savitribai Phule Mahila Mahavidyalaya Satara on 21/06/2022.

Paper Presented -

Paper Presented in one day Interdisciplinary National Level E Commerce Organized by Pemraj Sarada College & Radhubai Kale mahila Mahavidyalaya Ahmadnagar "Dr. Babasaheb Ambedkar : Ek Vicharvant."

Paper Published

"Dr. Babasaheb Ambedkar : Ek Samajik Vicharvant" Paper Published in ISBN : 978 - 81 - 954085 - 9 - 7 page 55 to 60 Date 14/01/2022.

Course Completed -

- 1) U. G. C. Sponsored short term Course on Dialogue with M. K. Gandhi : A Contemporary

Discourses. Online mode 25/09/2021 to 5/10/2021
Dr. Harisingh Gour Vishwavidyalaya Central University Sagar MP.

- 2) U. G. C. Sponsored Short term Course on Tourism and its Linkages with history on line mode 19/02/2022 to 25/02/2022 Dr. Harisingh Gour Vishwavidyalaya Central University Sagar M. P.

Guest Lecture -

- 1) On "Loksant Gadgebaba Chalthe bolte Vidyapith" Organized by smt. A. R. Patil Kanya Mahavidyalaya Ichalkaranji 23/12/2021.
- 2) Guest Lecture on. Rajashri Chh. Shahu Jivan Va Karya in D. K. A. S. C. College 06/05/2022.

Worked as -

Chairman - P. O. NSS

Member - Anti Ragging Committee, Standing Committee Maharashtra Vivek Vahini, equal opportunity cell, Institutional social responsibility Committee Junior supervisor in Uni. Exam.

Paper Setter for Shivaji University Exams.

Mr. Vishal Lahoo Kamble

M.A,NET,NET-JRF,SET, SET, NET, SET, PH.D (Appear), Assistant Professor

RESEARCH -: Ph.D subject confirmed entitled as "Dr. Babasaheb Ambedkars Theory of Political Resistance" in Shivaji University, Kolhapur.

A) SEMINAR / WORKSHOPS / CONFERENCE -:

- 1) Online Paper presented entitled on,"Mahila Sabalikaran & Pratinidhitva and Samantecha Adhikar", One Day National Multidisciplinary Online Conference, On"Women Empowerment & Globalization", organised by IQAC, Kakasaheb Chavan College, Talmavale. Dec.19,2021.
- 2) Online Reading Preamble in English Language of Read the Preamble on, "Preamble to the Constitution" organized by parliamentary Affairs, Govt. of India, Nov.26,2021.
- 3) Online Reading of Preamble in Hindi Language of Read the Preamble on, "Sanvidhan ki Uddheshika" organized by parliamentary Affairs, Govt. of India, Nov. 26, 2021.
- 4) One Day's Online National Multidisciplinary Conference on, "Women Empowerment & Globalization" organized by Dept. IQAC, K.C. College, Talmavale, Dec.19th 2021.
- 5) One Day Online Workshop on,"Dance & Drama Training" organised by Dept. of Cultural & IQAC on January, 21th 2022.
- 6) One day Online National National Seminar on, "Gender & Citizenship" organized by Dept. of Political Science & Centre of Nehru Studies, SUK and Saint Gadagebaba Amaravati University, Amaravati, 21/01/2022
- 7) One Day's Webinar on, "Samajik Nyay Ke Liye Dr. Ambedkar ka Sangharsh" organized by Centre of Women Studies, Amaravati University, 28 January 2022.
- 8) One Day Online National Webinar on, "Rashtrabandhanit Nav-Matadar Yuvakanchi

Bhumika" organized by Centre of Nehru Studies & Dept. of Political Science, SUK, 01 February 2022.

- 9) Participated of Five Day's Online Lecture Series on, "Tarkateertha Laxmanshastri Joshi" under Azadi ka Amrut Mahotsav, organized by Yashvantrao Chavan School of Rural Development, SUK, 27/01/2022 to 01/02/2022.
- 10) Completed, "National Voter Awareness Quiz Contest", organized by Election Commission of India, Delhi, 18/02/2022.
- 11) One Day University Level Workshop on, "The Role of Natinal Service Scheme Volunteers in Natural Disaster" organized by under Lead College Scheme of Shivaji University Kolhapur, 29/03/2022.
- 12) Participated in IPR Awareness/Training Program under National Intellectual Property Awareness mission, organized by Intelctual Property office, India, 13/04/2022.
- 13) One day Local Level Workshop on, "Naional Educational Policy 2020", organized by SUTA & Dept. of IQAC & Geography, Mahavir College, Kolhapur, 24/04/2022.
- 14) One Day National Seminar on, "Neo-Liberal Reforms and Welfare in India", organized by Dept. of Economics & Political Science, Vivekanand College, Kolhapur, 30/04/2022.

B) PUBLISHED -:

- 1) Paper Published entitled on, "Mahila Sabalikaran & Pratinidhitva and Samantecha Adhikar" in One Day National Multidisciplinary Conference on, "Women Empowerment & Globalization" and Published by Sanskuti Publication, International Multidisciplinary Research Journal, Peer Reviewed and Indexed Journal,

Special Issue-011, March 2022, ISSN- 2455-1511, Page No.22-34.

C) GUEST LECTURES :-

- 1) Guest lecture on, "Mahatma Gandhiji's Satya, Ahimsa ani Satyagraha vishayak Vichar", M. K. Gandhi Birth Anniversary, organized by K. C. College, Talmavale, 02/10/2021.
- 2) Guest lecture on, "Dr. Babasaheb Ambedkar's Mahila vishayak Yogdan", organized by under of Azadi ka Amrut Mahotsav, Smt.A.R.Patil Kanya College, Ichalkaranji, 06/12/2022.

D) PARTICIPATION IN MEMBER OF COLLEGE COMMITTEE :-

1. Academic Calendar Committee.(Role of Convener)
2. Participation in Cultural Committee (Member)

3. Competitive Examination and Career Guidance cell. (Member)
4. Students Council Formation Committee. (Member)
5. Participation in N.S.S. Committee (Member)
6. Remedial Coaching & Bridge Course Committee. (Member)
7. COC Committee. (Member)
8. Industry Academia Collaboration MOU & Linkages Development & IPR Committee. Examination Role of Jr. Supervisor Duty & Paper Setter in DKASC College, Ichalkaranji.

E) MEMBERSHIP OF MAGAZINE.

1. Samaj Prabhodhan Patrika, Kolhapur- Three years Membership
2. Parivartanacha Vatsaru. 10 years Membership.

Dr. Subhash Tukaram Ingle

M.Sc., Ph.D (Botany) Department of Botany

- **AWARD** - Sant Rohidas Award felicitated by Rohidas Samaj Sangh Maharashtra.
1. Successfully completed the one month Gardening course – Impress Garden, Pune
 2. Carrier oriented course completed in title Bonsai Technique in M.Sc. I 2021-2022.
 3. Lead college workshop organized in the theme of Bonsai Technique for all 8 June 2021
 4. Participation in Revised syllabus workshop at New College, Kolhapur online mode 2020-2021
 5. Participation in Revised syllabus workshop in M.Sc. I online mode 2020-2021
 6. Participation and organize Heritage tree counting program with the help of Nagarpalika Ichalkaranji
 7. Organized the tree plantation week ordered

state Government of Maharashtra 7 July 2021

8. Organized one day National webinar on the topic of World heritage spot Kas plateau
9. Organized one day seminar on the topic of World soil day
10. Organized a poster presentation on the occasion of Savitribai Phule Birth anniversary on 3 January 2021.
11. Published a book “ Some Wild flowers of vicinity of Ichalkaranji” on 30th may 2022

RESEARCH PAPERS PUBLISHED

Full length paper published in international journal of life sciences in the title of Diversity of Ethanomedicinal plants from religious hills in Hatkangle tahsil.

Dr. Madhumati Yashwant Shinde

M.Sc., Ph.D (Botany), Department of Botany

LIST OF RESEARCH PAPERS PUBLISHED

1. Shinde Madhumati Y., Khade S. K., "Effect of Biofertilizer Changes of DPPH Radical Scavenging Activity of Maize (Zea mays L.) Variety Eco-92" in International Journal of life sciences vol.8.A 14/(07-10) 2320-7817
2. Patil V. A., Gaikwad D. K., Shinde M.Y Alterations in hydroxyl ion scavenging activity in raisin varieties a fumigated with salts International Journal of Current Research (IJCR) 0975-833x 11, (07)
3. Presented State and Future of the world's Mangrove Forests" - Blue carbon; Mangrove Forests Can Help Fight the Effects of Climate Change Climate change, Mangrove and sustainable development 978-93-88901-10-9
4. Patil Vijaykumar A. , Shinde Madhumati Y. "Mass Spectral Analysis (Gcms) Gas Chromatography and Mass Spectrometry of Various Volatile Bioactive Compounds in Sonaka Seedless Raisins" ISSN: 2230-9926 International Journal of Development Research Vol. 11, Issue, 01, pp. 43217-43222
5. Shinde Madhumati, Shankar Khade, Patil Vijaykumar A. "Effect of Biofertilizers on chlorophyll contents of Maize (Zea mays L.) Variety African Tall" world Journal of current scientific Research vol.1issue:2,121-124

Published Article

- Painting in TUMBE International e magazine
- National level wild life photo exhibition – prize Winner

- Published Article with photo plates of plasmolysis Rhoeo cells in PLANT PHYSIOLOGY BOOK-Theory and applications Aug.(S L kochhar and S K gujral) published by Cambridge University press, London

Convenor : Botany Club, Medicinal Plant COC

Member of DKASC :

1. Kolhapur Bonsai Club
2. Women Empowerment
3. Science Association
4. Eco club

WORKED AS A ORGANIZING COMMITTEE MEMBER :

- 1) Lead college workshop organized in the theme of Bonsai Technique for all 8 June 2021
- 2) Worked as a organizing committee member of Botany club D.K.A.S.C.College, Ichalkaranji "Tree plantation programme"
- 3) Worked as a organizing committee member of Botany club D.K.A.S.C.College, Ichalkaranji "BIJ-MATAKA"
- 4) Organized one day National webinar on the topic of World heritage spot Kas plateau
- 5) Organized a poster presentation on the occasion of Savitribai Phule Birth anniversary on 3 January 2021.

GUEST LECTURES:

1. Delivered a guest lecture for B.Sc.III Botany students on Topic "Biostatistics" dated on 22nd and 23rd Nov. 2021 in Padmabhushan Dr. Vasantraodada Patil Mahavidyalaya, Tasgaon.

Dr. Sandip Kisan Gavade

Assistant Professor (CHB) Department of Botany

1. Life member, Indian Association for Angiosperm Taxonomy, Calicut, Kerala.
2. Working as a reviewer of 'Phytotaxa' the reputed Journal of Botany Published by Magnolia Press, Auckland, New Zealand

Research Articles:

1. Gavade S. K. and M. M. Lekhak (2022). A newly introduced weed *Cosmos caudatus* Kunth (Asteraceae) in Maharashtra, India. Journal of Bombay Natural History Society. (in press).
2. Thacker K. D., Gavade S. K., Lekhak M. M., Gondaliya A. D., and K. S. Rajput (2021). Comparison of petiole anatomy in *Flemingia* and its potential for delimitation of species. Flora 278, 151790: 1–12.

Workshops Attended:

1. A two-day workshop on 'Plant Taxonomy: Theory and Practice' Organized by Department of Botany, Shivaji University, Kolhapur, conducted under social scientific responsibility scheme of DST-SERB, Government of India, New Delhi on 21 and 22 February 2022.
2. A one day lead college workshop on "Bonsai-An Art of Living" organized by the department of Botany Dattajirao Kadam Arts, Science and Commerce College, Ichalkaranji on 08 January 2022.
3. 1. A one-day workshop on 'Hands on Training in Herbarium Techniques and Taxonomic Literature' Organized by Department of Botany, Shivaji University, Kolhapur, conducted under social scientific responsibility scheme of DST-SERB,

Government of India, New Delhi on 22 November 2021.

Webinar Attended :

1. National webinar on 'World Natural Heritage Site- Kas Plateau' organized by the Department of Botany Dattajirao Kadam Arts, Science and Commerce College, Ichalkaranji on 28 February 2022.
2. National webinar on 'Systems of Classification' organized by the Department of Botany Dattajirao Kadam Arts, Science and Commerce College, Ichalkaranji on 26 June 2021.

Book Published:

1. Gavade S. K. and S. T. Ingle (2022). Some wild flowers of vicinity of Ichalkaranji. 1-50. (Financial support by: Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's, Dattajirao Kadam Arts, Science and Commerce College, Ichalkaranji)

Others :

1. Worked as plant expert in 'Survey of Heritage trees of Ichalkaranji' under the scheme 'Mazi Vasundhara' of Ichalkaranji Municipal Corporation on 14 January 2022 to 23 January 2022.
2. Published two Photographs of a wild legumes '*Paracalyx scariosus* (Roxb.) Ali and *Nesphostylis bracteata* (Baker) D. Potter & J. J. Doyle in The Bean Bag, A newsletter to promote communication among research scientists concerned with the systematics of Leguminosae/Fabaceae. 2021 (68): 3 & 13.

महिला महाविद्यालयचा कार्यवाही

राज्यातील महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीबद्दत राज्य सरकारने आदेश दिले आहे. या आदेशाच्या अन्वयेने राज्यातील महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल.

राज्य सरकारने आदेश दिले आहे की, महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल. या आदेशाच्या अन्वयेने राज्यातील महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल.

राज्य सरकारने आदेश दिले आहे की, महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल. या आदेशाच्या अन्वयेने राज्यातील महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल.

राज्य सरकारने आदेश दिले आहे की, महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल. या आदेशाच्या अन्वयेने राज्यातील महिला महाविद्यालयांच्या कार्यवाहीमध्ये सुधारणा करण्यात येईल.

[illegible]

रिश्तों और बहानों से इन
मैकेनिकल्स - २०२२ वर

[illegible][illegible][illegible]

२०

४०

६०

८०

१००

१२०

१४०

१६०

१८०

२००

२२०

२४०

२६०

२८०

३००

३२०

३४०

३६०

३८०

४००

४२०

४४०

४६०

४८०

५००

५२०

५४०

५६०

५८०

६००

६२०

६४०

६६०

६८०

७००

७२०

७४०

७६०

७८०

८००

८२०

८४०

८६०

८८०

९००

९२०

९४०

९६०

९८०

१०००

इन्कलाबी : विधायकस्यै योग्य विचारोपलब्धस्य
 पाणिन्यायनामस्य योग्योऽयं यत्नात्मा सत्कामा अन्वेष्यते तं
 कीं एव, अन्वेष्यते, अन्वेष्यते यत्नात्मा सत्कामा अन्वेष्यते तं
 कीं एव, अन्वेष्यते, अन्वेष्यते यत्नात्मा सत्कामा अन्वेष्यते तं

४

५

६

७

८

९

१०

११

१२

१३

१४

१५

१६

१७

१८

१९

२०

२१

२२

२३

२४

२५

२६

२७

२८

२९

३०

३१

३२

३३

३४

३५

३६

३७

३८

३९

४०

४१

४२

४३

४४

४५

४६

४७

४८

४९

५०

५१

५२

५३

५४

५५

५६

५७

५८

५९

६०

६१

६२

६३

६४

६५

६६

६७

६८

६९

७०

७१

७२

७३

७४

७५

७६

७७

७८

७९

८०

८१

८२

८३

८४

८५

८६

८७

८८

८९

९०

९१

९२

९३

९४

९५

९६

९७

९८

९९

१००

डीकेएससी महाविद्यालयाचे यश
इचलकरंजी : अखिल भारतीय महाविद्यालयीन स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे. अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे. अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

डीकेएससी महाविद्यालय

ग्रंथालय व मराठी विभागातर्फे ग्रंथ प्रदर्शन भरविण्यात आले. ग्रंथ प्रदर्शनात विविध प्रकारातील पुस्तके मांडण्यात आली. ग्रंथपाल विजय यादव यांनी प्रास्ताविक केले. या वेळी प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे, डॉ. एकनाथ आळवेकर, पी. डी. फडतेर आदी उपस्थित होते.

डीकेएससीमध्ये कौशल्य विकास अभ्यासक्रम

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात कौशल्य विकास अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला आहे. या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना कौशल्य विकास अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला आहे. या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना कौशल्य विकास अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला आहे.

डीकेएससी मध्ये विवेक वाहिनीचे उद्घाटन

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात विवेक वाहिनीचे उद्घाटन करण्यात आले. 'अनिस'चे सुनील स्वामी यांच्या हस्ते उद्घाटन झाले. विवेक वाहिनीच्या धर्मावर आधारित आणि त्यावेळच्या राष्ट्रीय विवेक निर्माण होऊन जगती हेले, असे मात स्वामी यांनी मांडले. अभ्यासक्रमाची प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे होंगे. समन्वयक डॉ. एस. बी. शेंडे यांनी विवेक वाहिनीच्या माध्यमातून होणाऱ्या विविध उद्योगांची माहिती दिली. अखिल कोले यांनी प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे यांना आभार मानले. या वेळी प्रा. अरुण कटकोळे, प्रा. ए. पी. नाथन, प्रा. विशाल कांबळे यांनाही उपस्थित होते. वेळोवेळी आचार्य व शिक्षिका समिती मुखसमोर केली. पुनः होदकर यांनी आभार मानले.

ए. एस. सी. कॉलेजमध्ये चर्चासत्र

इचलकरंजी (पुढारी वृत्तसेवा) : येथील डी. के. ए. एस. सी. कॉलेजमध्ये पौर्णिमास विभागाच्या वतीने आयोजित केलेले 'हजामान बदल : समस्या व आव्हाने' या विषयावरील चर्चासत्र झाले. या चर्चासत्रासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून शिवाजी विद्यापीठाचे प्रा. कुमलराव, प्रा. डॉ. पी. एम. पाटील उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी : स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेच्या सचिव प्राचार्य सो. रुपांगी गाव उपस्थित होत्या. भारतीय हजामानशास्त्र विभागातील शास्त्रज्ञ श्रीमती आरती बंधार व रंजन कुमर हे बक्ते म्हणून उपस्थित होते. प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे यांनी प्रास्ताविक केले. डॉ. विनायक गानबाव यांनी आभार मानले.

वाणिज्य विभागाचा दिवस उत्तम कार्यक्रम संपन्न

इचलकरंजी : वाणिज्य विभागाचा दिवस उत्तम कार्यक्रम संपन्न झाला. या दिवसात विद्यार्थ्यांनी वाणिज्य विभागाचा दिवस उत्तम कार्यक्रम संपन्न झाला. या दिवसात विद्यार्थ्यांनी वाणिज्य विभागाचा दिवस उत्तम कार्यक्रम संपन्न झाला. या दिवसात विद्यार्थ्यांनी वाणिज्य विभागाचा दिवस उत्तम कार्यक्रम संपन्न झाला.

युवा महासंस्थेसाठी महाविद्यालयाचे सज्ज

इचलकरंजी : युवा महासंस्था महाविद्यालयात सज्ज झाली आहे. या महासंस्थेसाठी महाविद्यालयात सज्ज झाली आहे. या महासंस्थेसाठी महाविद्यालयात सज्ज झाली आहे. या महासंस्थेसाठी महाविद्यालयात सज्ज झाली आहे.

महोदय पाऊस एकांकिका प्रथम

इचलकरंजी : महोदय पाऊस एकांकिका प्रथम झाली आहे. या एकांकिका प्रथम झाली आहे. या एकांकिका प्रथम झाली आहे. या एकांकिका प्रथम झाली आहे.

‘डीकेएससी’चा गौरव

इचलकरंजी : ५६ व्या वार्षिक वार्षिकीच्या सभेत डॉ. व्ही. एस. देकळे यांनी ‘डीकेएससी’चा गौरव केला. या सभेत डॉ. व्ही. एस. देकळे यांनी ‘डीकेएससी’चा गौरव केला. या सभेत डॉ. व्ही. एस. देकळे यांनी ‘डीकेएससी’चा गौरव केला.

मुद्रित माध्यमांच्या नजरेतून महाविद्यालय

‘डीकेएससी’ मध्ये भिन्नापात्रकच उद्घाटन

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात गणित विभागाच्या भिन्नापात्रकचे उद्घाटन प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे यांनी केले. डॉ. देकळे यांनी गणित विषयाचे मानवी जीवनातील महत्त्व स्पष्ट केले. प्रास्ताविक प्रा. एस. टी. सुतार यांनी केले. प्रा. डॉ. जे. मुंगारे यांनी आभार मानले. प्रा. एम. एम. कांबळे, डॉ. व्ही. बी. गाणबावले, प्रा. वृषाली हतरगी, प्रा. सुप्रिया पाटील आदी उपस्थित होते.

‘डीकेएससी’ भित्तिपत्रिकेचे अनावरण

इचलकरंजी : हिंदी व नव्हे तर इतर भाषांमध्ये अत्यंत आभावात विविध आधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित माहिती विद्यार्थ्यांना दिली जाईल. सुवेदनशीलता हेच प्रत्येक कर्मचाऱ्याचे सगळे भाषेचे माध्यम आहे, असे मत डॉ. दीपक गुंते यांनी व्यक्त केले. डीकेएससी महाविद्यालयात हिंदी विभागाच्या भित्तिपत्रिकेच्या अनावरण समारंभाने ते बोलत होते. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे होते. प्रस्थानिक प्रा. अंबाली खाळे यांनी केले. आभार प्रा. विश्वरूप कुलकर्णी यांनी मानले.

इचलकरंजी : विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

इचलकरंजी : विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे. विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

‘डीकेएससी’त रावत यांना आदरांजली

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात रावत यांना आदरांजली देण्यात आली. या वेळी प्रा. अरुण कटकोळे, प्रा. ए. पी. नाथन, प्रा. विशाल कांबळे यांनी रावत यांना आदरांजली देण्यात आली. या वेळी प्रा. अरुण कटकोळे, प्रा. ए. पी. नाथन, प्रा. विशाल कांबळे यांनी रावत यांना आदरांजली देण्यात आली.

‘डीकेएससी’मध्ये रक्त तपासणी शिबिर

इचलकरंजी : एएस साहायानिवासे शिबिरात रक्त तपासणी शिबिर व जागृती प्रबोधन केले. शिबिराध्यक्ष प्रा. अरुण कटकोळे यांनी रक्त तपासणी केली. एएस जनजागृती व प्रबोधन कला सो. अर्चना वाचमारे यांनी मार्गदर्शन केले. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. देकळे होते. सहस्रस्थानी सो. कांबळे, प्रा. अरुण कटकोळे, प्रा. मेजर मोहन वीरकर, डॉ. व्ही. सी. कांबळे, प्रा. सी. वैशाली दोबळे आदी उपस्थित होते.

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात विविध विषयांवरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात विविध विषयांवरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे. विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

‘डीकेएससी’चे अंधलेटिकमध्ये यश

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात अंधलेटिकमध्ये यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले.

इचलकरंजी : विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

इचलकरंजी : विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे. विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

‘डीकेएससी’चे अंधलेटिकमध्ये यश

इचलकरंजी : डीकेएससी महाविद्यालयात अंधलेटिकमध्ये यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले.

इचलकरंजीत २५६ छात्रांना प्रशिक्षण

इचलकरंजीत २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षणात २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षणात २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षणात २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले.

कराटे स्पर्धेमध्ये डीकेएससी कॉलेजचे यश

इचलकरंजी : अखिल भारतीय स्तरावरील कराटे स्पर्धेमध्ये डीकेएससी कॉलेजचे यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले.

नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन

इचलकरंजी : नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन करण्यात आले. या प्रभटनात नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन करण्यात आले. या प्रभटनात नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन करण्यात आले.

‘डीकेएससी’मध्ये मूर्तीना स्वरक्षणाचे धडे

इचलकरंजी : मूर्तीना स्वरक्षणाचे धडे देण्यात आले. या धड्यात मूर्तीना स्वरक्षणाचे धडे देण्यात आले. या धड्यात मूर्तीना स्वरक्षणाचे धडे देण्यात आले. या धड्यात मूर्तीना स्वरक्षणाचे धडे देण्यात आले.

इचलकरंजीत २५६ छात्रांना प्रशिक्षण

इचलकरंजीत २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षणात २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षणात २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षणात २५६ छात्रांना प्रशिक्षण देण्यात आले.

कराटे स्पर्धेमध्ये डीकेएससी कॉलेजचे यश

इचलकरंजी : अखिल भारतीय स्तरावरील कराटे स्पर्धेमध्ये डीकेएससी कॉलेजचे यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले. या यश मिळविले.

नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन

इचलकरंजी : नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन करण्यात आले. या प्रभटनात नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन करण्यात आले. या प्रभटनात नवश्रवण साकारण्यासाठी एनसीसी कॅडेट्सचे प्रभटन करण्यात आले.

कोल्हापूर जिल्हा अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

कोल्हापूर जिल्हा अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे. विद्यार्थी विद्यार्थी अखिल भारतीय स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे यश अनेक क्षेत्रांत साधले आहे.

पर्यावरण रक्षणसाठी प्रयत्न करावेत : डॉ. आतोष पाटील

इचलकरंजी, २२ : डॉ. आतोष पाटील यांनी पर्यावरण रक्षणसाठी प्रयत्न करावेत असे आवाहन केले. या आवाहनात पर्यावरण रक्षणसाठी प्रयत्न करावेत असे आवाहन केले. या आवाहनात पर्यावरण रक्षणसाठी प्रयत्न करावेत असे आवाहन केले.

‘डीकेएससी’मध्ये पुस्तक प्रदर्शन

इचलकरंजी : स्वामी विवेकानंद निराण संस्थेचे कार्याध्यक्ष प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे यांचा ज्ञान दिवस डीकेएससी महाविद्यालयात ज्ञान दिवसात झाला. या दिवसात अभयकुमार साळुंखे यांनी ज्ञान दिवस डीकेएससी महाविद्यालयात ज्ञान दिवसात झाला.

‘डीकेएससी’मध्ये पुस्तक प्रदर्शन

इचलकरंजी : स्वामी विवेकानंद निराण संस्थेचे कार्याध्यक्ष प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे यांचा ज्ञान दिवस डीकेएससी महाविद्यालयात ज्ञान दिवसात झाला. या दिवसात अभयकुमार साळुंखे यांनी ज्ञान दिवस डीकेएससी महाविद्यालयात ज्ञान दिवसात झाला.

‘डीकेएससी’मध्ये ‘ज्ञानशिदोरी दिन’ साजरा

इचलकरंजी : ‘डीकेएससी’मध्ये ‘ज्ञानशिदोरी दिन’ साजरा करण्यात आला. या दिवसात ‘ज्ञानशिदोरी दिन’ साजरा करण्यात आला. या दिवसात ‘ज्ञानशिदोरी दिन’ साजरा करण्यात आला. या दिवसात ‘ज्ञानशिदोरी दिन’ साजरा करण्यात आला.

विवेक २०२२

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's Kolhapur
DATTAJIRAO KADAM ARTS, SCIENCE AND COMMERCE COLLEGE, ICHALKARANJI
CATEGORY WISE STATISTICS REPORT FOR THE YEAR 2021-2022

M: Male			F: Female																							
Sr. No.	Name of the Course/Facult	Intake Capacity	Status	SC		ST		VJA		NTB		NTC		NTD		OBC		SEBC		EWS		OPEN		TOTAL		GRAND TOTAL
				M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	
1	B.A.I	408	Admitted	60	28	0	1	11	2	9	2	24	6	0	0	45	14	0	0	0	0	109	44	258	97	355
2	B.A.II	288	Admitted	40	13	0	0	5	2	12	1	6	4	0	0	43	15	0	0	0	0	72	32	178	67	245
3	B.A.III	288	Admitted	28	10	1	0	6	3	1	1	9	4	0	0	18	7	0	0	0	0	36	15	99	40	139
		Total		128	51	1	1	22	7	22	4	39	14	0	0	106	36	0	0	0	0	217	91	535	204	739
4	B.Com.I	408	Admitted	25	16	0	0	4	3	5	2	8	3	0	0	62	26	0	0	0	0	172	79	276	129	405
5	B.Com.II	288	Admitted	37	23	1	0	5	4	2	2	3	4	0	0	46	36	0	0	0	0	106	85	200	154	354
6	B.Com.III	288	Admitted	11	11	0	0	4	1	3	3	3	3	0	0	43	28	0	0	0	0	103	81	167	124	291
		Total		73	50	1	0	13	8	10	7	14	7	0	0	151	90	0	0	0	0	381	245	643	407	1050
7	B.Com.I IT	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	18	6	23	8	31
		Total		2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	18	6	23	8	31
8	B.Sc.I	520	Admitted	18	13	0	0	3	1	4	2	6	2	0	0	22	27	0	0	0	0	64	62	117	107	224
9	B.Sc.II	360	Admitted	16	17	1	0	1	4	7	5	5	8	1	0	24	49	0	0	0	0	66	72	121	155	276
10	B.Sc.III	360	Admitted	24	19	0	0	4	3	4	5	6	8	0	0	36	40	0	0	0	0	83	116	157	191	348
		Total		58	49	1	0	8	8	15	12	17	18	1	0	82	116	0	0	0	0	213	250	395	453	848
11	B.C.A.I	80	Admitted	4	4	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	22	9	0	0	2	0	46	22	75	37	112
12	B.C.A.II	80	Admitted	4	2	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	6	5	0	0	0	0	18	20	28	29	57
13	B.C.A.III	80	Admitted	5	3	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0	6	4	0	0	0	0	25	25	38	34	72
		Total		13	9	0	0	0	2	1	1	2	3	0	0	34	18	0	0	2	0	89	67	141	100	241
14	M.A.I (Mar)	50	Admitted	5	3	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	2	1	0	0	0	4	0	12	7	19	
15	M.A.II (Mar)	50	Admitted	5	4	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	4	3	11	8	19	
16	M.A.I (Hin)	50	Admitted	0	4	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1	3	3	11	14	
17	M.A.II (Hin)	50	Admitted	1	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	4	3	8	11	
18	M.A.I (Soc)	50	Admitted	0	4	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	4	3	0	0	0	7	5	13	14	27	
		Total		11	16	0	0	1	2	2	5	2	3	0	0	8	7	0	0	0	18	15	42	48	90	
19	M.Sc.I (Bot)	20	Admitted	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	6	0	0	0	2	4	3	13	16	
20	M.Sc.II (Bot)	20	Admitted	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	7	0	0	0	2	5	2	16	18	
21	M.Sc.I (Chem)	20	Admitted	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4	1	0	0	0	6	8	10	12	22	
		Total		1	6	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	4	14	0	0	0	10	17	15	41	56	
		Grand Total		286	182	3	1	44	27	50	30	74	48	1	0	388	282	0	0	2	0	946	691	1794	1261	3055

Prin. Dr. A. N. Patil